

ZBORNİK

PRISPEVKOV MEDNARODNE KONFERENCE

MLADI V PROGRAMU EKOŠOLA ZA
TRAJNOSTNO DRUŽBO

1. del - vrtci

Program Ekošola - junij 2024

<https://ekosola.si>

<https://www.doves.si>

© Program Ekošola. Material je brezplačen.

ZBORNİK PRISPVEKOV MEDNARODNE KONFERENCE MLADI V PROGRAMU EKOŠOLA ZA TRAJNOSTNO DRUŽBO

Osnovna šola Leskovec pri Krškem, 25. maj 2024

Izdajatelj: Društvo DOVES - FEE Slovenia, Portorož

Odgovorna oseba: mag. Gregor Cerar, nacionalni koordinator programa Ekošola

Uredniški odbor: Jasmina Mlakar, Gregor Cerar, Maja Fabjan, Dane Katalinić

Programski in organizacijski odbor: Jasmina Mlakar, dr. Dan Podjed, doc. dr. Ambrož Kregar, Dane Katalinić, Helena Kregar, Mojca Rankl, Klavdija Zajec Bobnar, Maja Fabjan, Daniela Stamatović, Natalija Zalokar, Nejc Plankar, Aleksandra P. Kumin

Jezikovni pregled: Za jezikovno neoporečnost so odgovorni avtorji prispevkov

Fotografije: Avtorji prispevkov

Uredila: Dunja Dolinšek

Portorož, junij 2024

Elektronska izdaja

Spletna publikacija: <http://ekosola.si/gradiva>

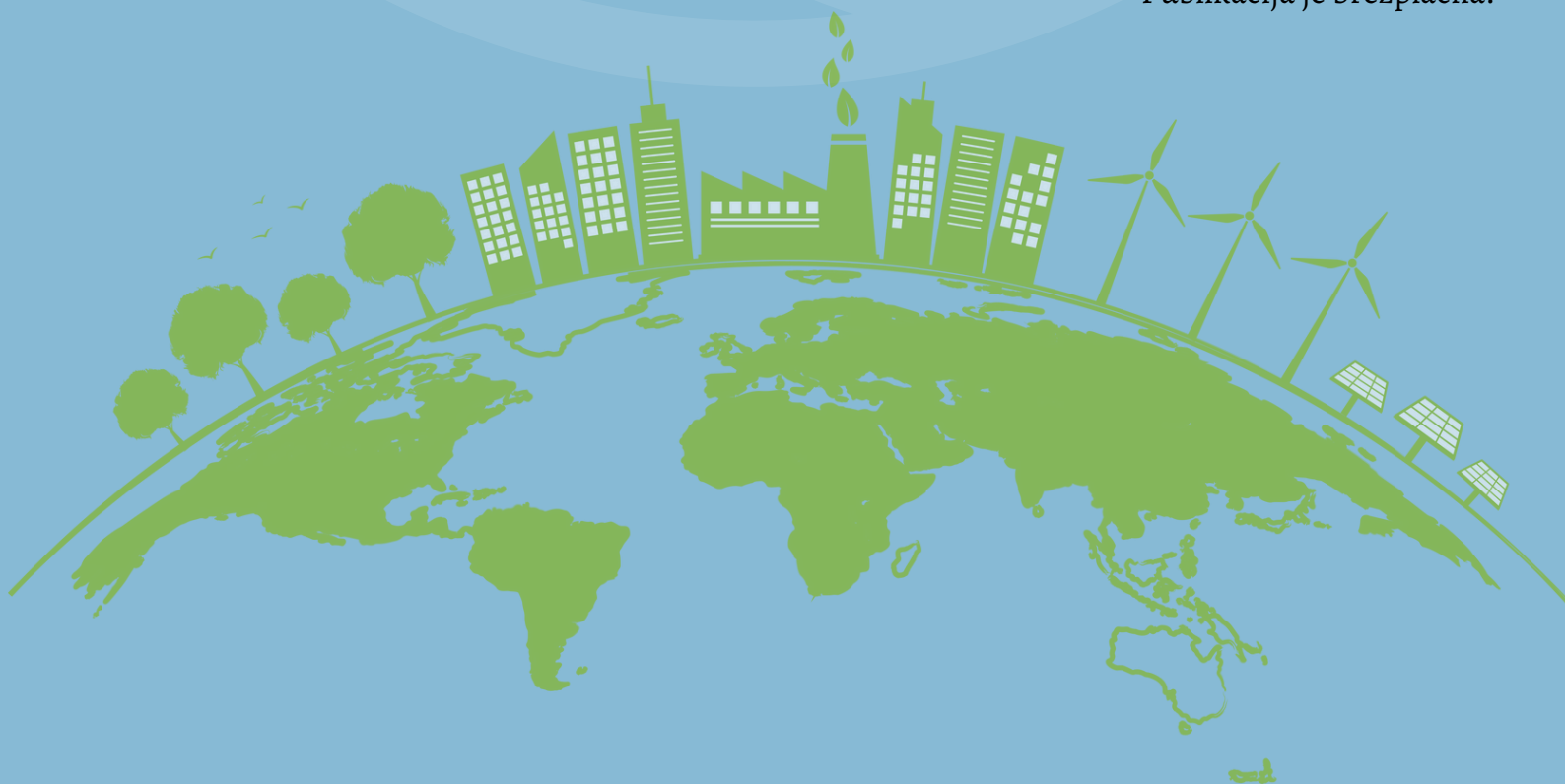
Za strokovnost prispevkov so odgovorni avtorji.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 199979011

ISBN 978-961-7111-12-5 (PDF)

Publikacija je brezplačna.

Ekošola

KAZALO

Marco A. Segovia Bifarnini, Ecuador: CIRCULAR ECONOMY: AN ENABLER FOR THE SUSTAINABILITY IN EDUCATION	6
Christine Kveder, Nemčija: THE HARMONY PROJECT	6
Natalija Hormuth, Nemčija: IZ NEMŠKE PREDMESTNE VASI V ZELENO SLOVENIJO: SECUNDUM NATURAM VIVERE (SENECA) – CELOSTNA POVEZAVA S SEBOJ, Z NARAVO IN S KOSMOSOM TER ZAVESTNO ŽIVLJENJE IN UČENJE Z VSEMI ČUTI	7
Dane Katalinić: NARAVOSLOVJE V PREDŠOLSKI VZGOJI - TEMELJ OKOLJSKE VZGOJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ	8
Andreja Ahačič, Vrtec Tržič: GOZDNA IGRALNICA KOT PODPORA KURIKULARNIM PODROČJEM	9
Andreja Fekonja, Vrtec Gorišnica: VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ V VRTCU GORIŠNICA, S POUČENJEM NA PROJEKTU EKOVRTEC	18
Ana Udovičić, Ines Benić, Dječji vrtić Leptir: OD SJEMENKE DO PLODA	24
Sabina Vlašić, Vrtec Sežana: IZVEDBA PROJEKTA HRANA NI ZA TJAVENDAN V VRTČEVSKI SKUPINI	27
Monika Slemenšek, Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica: GOZD V IGRALNICI	41
Ksenija Blagec, Nikolina Kostanjski, Dječji vrtić Srednjaci Zagreb (Hrvaška): WELCOME TO MY COUNTRY	50
Željka Uzun, Anamarija Perić, Dječji vrtić Vladimira Nazora Zagreb (Hrvaška): MALIM KORACIMA DO ODRŽIVE BUDUČNOSTI	53
Klavdija Čoh, Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica: MAJHEN VRT V VELIKEM	56
Barbara Matojina, Gordana Merle, Dječji vrtić Srednjaci Zagreb (Hrvaška): HRVATSKO TRADICIJSKO STVARALAŠTVO, SLIKOVNICA	61
Petra Bodlaj, Vrtec Tržič: ODKRIVAMO LOKALNO OKOLJE NA OKOLJU PRIJAZEN NAČIN	64
Olga Guina, Dječji vrtić Srednjaci, Zagreb (Hrvaška): LUTKA I DIJETE	73
Aleksandra Gider, VVE pri OŠ Sveti Jurij: NARAVNI MATERIALI V GOZDU KOT DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI V PRVEM STAROSTNEM OBDOBJU	75
Katja Višnar, Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica: SPODBUJANJE OTROK K OPAZOVANJU RAZNOLIKOSTI NARAVE	81
Jana Matavž, VVZ Slovenj Gradec: KAKO OTROKOM IZ RAZVOJNEGA ODDELKA PRIBLIŽATI SPOZNAVANJE KMETIJE IN MLEČNIH IZDELKOV	88
Anja Hribar, Vrtec Otona Župančiča Ljubljana: RASTEMO S KALČKI - ODKRIVANJE MIKROZELENJAVE V VRTCU	98
Lidija Nemanić, Mateja Murat, Dječji vrtić Hrvatski Leskovac, Zvončići (Hrvaška): PROVEDBA PROGRAMA EKOŠKOLE U DV "HRVATSKI LESKOVAC", PV ZVONČIĆI	108
Vlatka Novak, Petra Vidović, Dječji vrtić Sunčana Zagreb (Hrvaška): KREČEM SE I UČIM	111
Petra Zidanšek, Vrtec Hansa Christiana Andersena: "MULTIKULTI" VRTILNICA SPODBUJA INKLUZIJO	117
Sanja Bežen, Tamara Kocakov, Dječji vrtić Savica Zagreb (Hrvaška): DJECA U PRIRODI - VAŽNOST VIŠEDNEVNIH IZLETA	132
Jasna Karnet, Vrtec Ivana Glinška Maribor: ČUTIM, DIHAM, MISLIM IN SE ZNAM SPROSTITI	135
Jarmila Ranogajec, Ivana Ptičar, Dječji vrtić Kutina (Hrvaška): UPOZNAJEMO ŽIVOTINJSKI SVIJET	147
Ana Bazina, Davorka Draganić, Barbara Oremuš, Dječji vrtić Malešnica (Hrvaška): OČUVANJE HRVATSKE TRADICIJSKE BAŠTINE U DJEČJEM VRTIĆU "MALEŠNICA"	150
Karmela Jozić, Dječji vrtić Slavuj Sveta Nedelja (Hrvaška): PRIRODNINAMA I RECIKLIRANIM MATERIJALIMA OBOGAČUJEMO ŽIVOT	153
Mateja Dlouhy, Vrtec Ivana Glinška: Z MAJHNIMI KORAKI DO VELIKIH SPREMENB - SPODBUJANJE ODGOVORNEGA RAVNANJA Z ODPADKI V VRTCU	155
Aleta Jurki, Ana Borojević, Dubravka G. Dragić, Martina Kežman, Dječji vrtić Savica Zagreb (Hrvaška): SINERGIJA ZELENILA	162

Željka Cvetkovski, Jadranka Bratković Aračić, Dječji vrtić Vrapče (Hrvaška): POTICANJE ODRŽIVOG RAZVOJA U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI	166
Jasmina Fašalek Paldauf, Vrtec Radenci - Radenski mehurčki: PLANET V PLASTIKO UJET IN PODNEBNE SPREMEMBE	172
Lidija Mali, Vrtec Antona Medveda Kamnik: SKUPAJ POSKRBIMO, DA JE NAŠE BIVANJE KVALITETNO IN ZDRAVO IN DA TAKŠNO TUDI OSTANE	177

CIRCULAR ECONOMY: AN ENABLER FOR THE SUSTAINABILITY IN EDUCATION

Marco A. Segovia Bifarini, Ecuador

marco@circularchange.com

MSc is a sustainability and circular economy expert with more than 8 years of experience in the Adriatic-Ionian region, South America, and Central and Eastern Europe. Currently, he covers the role of Project Director of Circular Change (a non-profit organization focused on circular economy and systemic change) and is the founder of Green Heartbeat (as a consultancy for sustainability-related projects). His areas of expertise include sustainable technologies, circular value chains, the European policy framework, and environmental engineering. His work has focused on technical studies, lectures and training, roadmaps and strategies, and research.

Presentation: [Circular Economy – Challenges and opportunities](#)

THE HARMONY PROJECT

Christine Kveder, Nemčija

cberk.kveder@gmail.com

Christine Kveder, profesorica nemškega jezika, je po rodu Nemka, živi in dela v Sloveniji. Zaposlena je kot native speaker na Evropski šoli Ljubljana in tam poučuje nemški jezik pretežno kot materni jezik in seveda tudi kot tuji jezik.

Vseskozi ji je pomembno delovanje v mednarodnem okolju in tudi sodelovanje v mednarodnih projektih. Poučuje že več kot 20 let in vedno deluje s ciljem »prispevati k učenju zdravega sobivanja in mladim omogočiti širši pogled na svet«. Polna optimizma poskuša učencem približati pomen znanja ter učenja več oz. različnih tujih jezikov in pomen mednarodnega povezovanja ter nenazadnje sodelovanja. Na konferenci je predstavila Erasmus+ Harmony .

Presentation: [The harmony project](#)

IZ NEMŠKE PREDMESTNE VASI V ZELENO SLOVENIJO: SECUNDUM NATURAM VIVERE (SENECA) – CELOSTNA POVEZAVA S SEBOJ, Z NARAVO IN S KOSMOSOM TER ZAVESTNO ŽIVLJENJE IN UČENJE Z VSEMI ČUTI

Natalija Hormuth, Nemčija
natalijahormuth@web.de

profesorica latinščine in francoščine - svetovalka za celostno življenje in zdravje – svetovalka dentosofije - coaching za vodenje z vrednotami - sopran - coaching za zavestno uporabo svojega glasu

Slovenka, ki se je rodila v Heidelbergu v Nemčiji, kjer je odrasla, maturirala in zaključila študij klasične filologije in romanskih jezikov. Izpopolnjevala se je med drugim tudi na univerzi La Sorbonne v Parizu.

Poleg rednega šolanja in študija je že od mladostnih let naprej bila zelo aktivna v zborih in kot solistka ter se izobraževala v solopetju v Nemčiji in v Parizu. Vzporedno s poklicno potjo profesorice za latinščino in francoščino na gimnaziji je redno dopolnjevala svoj vokalni repertoar v zasebnem študiju pri italijanski Belcanto-sopranistki Marii Candidi (učenki Benjamina Giglija).

Kot profesorica za latinščino in francoščino na gimnaziji je med drugim vodila oddelek francoščine, spremljala učence kot razredničarka in stala svojim maturantom kot tutorica ob strani. Bila je soodgovorna v okviru praktičnega izobraževanja za bodoče profesorje na gimnaziji ter je sodelovala pri razvoju šolskega koncepta.

Ker jo je tematika zavestnega in celostnega vodenja zanimala, se je izobraževala v TCI (theme centered interaction) in je vodila med drugim tudi v okviru mentoring-programa univerze v Freiburgu delavnice za bodoče profesorje na gimnaziji.

Dodatno se je izobraževala v holističnem pogledu na področju razvoja in zdravja človeka ter družbe. Že v času študija se je ukvarjala s kineziologijo in asistirala pri seminarjih kot so Brain Gym, Touch for Health in Three in One. Njena radovednost in čut za harmoničen in celosten pogled na človeka sta jo kot osebnost, tudi v vlogi mame in profesorice, vodila do marsikaterega izobraževanja kot so med drugimi fiziognomija, spoznavanje Bachovih cvetov in nenasilna komunikacija.

Sedaj povezuje vso svoje znanje in profesionalne izkušnje. Spremlja stranke s celostnim coachingom pri zavestni uporabi svojega glasu in pri razvoju svoje osebnosti in lastnih potencialov ter se ukvarja z naravnim učenjem.

Spodbuja posameznike in skupine s pomočjo delavnic, seminarjev in predavanj, da bi se čim bolj zavedeli, kako živeti zdravo in v povezavi s seboj, z drugim in s kozmosom.

Predavanja so jo vodili razen po Nemčiji tudi v Slovenijo, kot na mednarodne konference DKPS (Društva katoliških pedagogov Slovenije), v prostore gimnazije Rogaška Slatina, v glasbeno šolo Rogaška Slatina, do različna društva ter na glasbeno Akademijo v Sarajevo.

V letu 2022 se je z družino preselila v Slovenijo, ob vznožje Donačke gore, kjer je kot otrok preživela mnogo počitniškega časa v Rogatcu, od koder prihajata njuna starša. Sedaj kombinira življenje med Slovenijo in Nemčijo ter nadaljuje s svojim poslanstvom v domačem okolju in na internacionalnem področju, saj govori bilingvalno nemško in slovensko, tekoče francosko in italijansko ter komunikativno angleško in hrvaško.

Presentation: [Iz nemške predmestne vasi v zeleno Slovenijo: secundum naturam vivere \(Seneca\) – Celostna povezava s seboj, z naravo in s kozmosom ter zavestno življenje in učenje z vsemi čuti](#)

NARAVOSLOVJE V PREDŠOLSKI VZGOJI

TEMELJ OKOLJSKE VZGOJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Dane Katalinič

POVZETEK

Naravno okolje ima velik pomen pri razvoju otroka. V predšolskem obdobju mora potekati spoznavanje naravnega okolja v prijetnem ozračju z namenom privzganja naravnega življenjskega ritma in sloga v sožitju z naravo. Gre za privzganje odnosa med sabo, jazom in naravo, gre za vprašanja kvalitete odnosa in njene nadgradnje. Prva otrokova doživetja so temeljni usmerjevalec v njegovem nadaljnjem duhovnem in predstavitvenem svetu o naravi in njeni stvarnosti.

Že v predšolskem obdobju otrok razvija sposobnosti opazovanja, čustvovanja, doživljanja sveta ... Predpogoj za to, da bi lahko otrok v predšolskem obdobju postal aktiven soudeleženec dogajanja v okolju, pa je ta, da mora biti deležen kompleksne vzgoje, naučiti se mora živeti z naravo, ustvarjati, a vse to preko igre. Naloga staršev, vzgojiteljev in družbe je, da skrbno obravnavajo vprašanja okolja ter odnose in vrednote do okoljske vzgoje, ker so oni tisti, ki oblikujejo bodoče nosilce odločanja o človeški in okoljski prihodnosti.

Ključne besede: kurikulum, okoljsko opismenjevanje, naravoslovje, trajnostni razvoj

NATURAL SCIENCE IN PRE – SCHOOL EDUCATION

Basis of the environmental education for sustainable development in schools

ABSTRACT

Natural environment is of great importance in a development of a child. Familiarization with the natural environment in pre – school age shall be carried out in a pleasant atmosphere in order to impart natural biorhythm and lifestyle in harmony with nature. It is all about imparting the relationship among oneself, ego and the nature, furthermore, it is a question of the quality of relationship and its superstructure. Child's first experiences are essential pointer in its subsequent spiritual and imaginary world regarding the nature and its reality. Yet in pre-school age, a child develops the ability to observe, feel, experience the world, etc. Shall a child become an active participant in its environment yet in pre-school age, it should enjoy a complex education and learn how to live and create in interaction with the nature – these all being integrated into a play. However, parents, educators and society should consider all environmental issues and relationships and values carefully, since they are those who form future decision makers, making decisions on human and environmental future.

Keywords: curriculum, environmental literacy, natural science, sustainable development

GOZDNA IGRALNICA KOT PODPORA KURIKULARNIM PODROČJEM

Andreja Ahačič, Vrtec Tržič, andreja.ahacic@vrtec-trzic.si

Izveček

Gozdno okolje navdihuje s svojo spokojnostjo. Dandanes se otroci oddaljujejo od narave, zato je ključno spodbujati pozitiven odnos do nje že v zgodnjem otroštvu. Aktivno učenje v gozdu spodbuja radovednost, samostojno razmišljanje in trajno znanje. Gozd kot naravno učilnico poudarjamo tudi v Vrtcu Tržič, kjer otroci razvijajo kompetence, motoriko, kreativnost ter zavest o okolju. Raznolika doživetja v gozdu krepijo otrokov celostni razvoj na vseh področjih. Gibanje v naravi spodbuja motorične sposobnosti, opazovanje pa razvija čutno-gibalno in kognitivno področje. Poleg tega gozd spodbuja tudi socialni in čustveni razvoj otrok, krepijo se veščine sodelovanja, komunikacije in samozavesti. Kurikulum za vrtce poudarja pomen raznolikosti dejavnosti in ustvarjanja spodbudnega učnega okolja, v katerem otroci lahko razvijajo svoje potenciale, tudi v stiku z naravo.

Ključne besede: gozdna igralnica, izkustveno učenje, predšolski otroci, kurikulum za vrtce, naravno okolje.

FOREST PLAYROOM AS SUPPORT TO CURRICULAR FIELDS

Abstract

The forest environment inspires with its tranquillity. Nowadays, children are becoming increasingly distant from nature, so it is crucial to promote a positive attitude towards it from early childhood. Active learning in the forest encourages curiosity, independent thinking, and lasting knowledge. In Kindergarten Tržič we also emphasize the forest as playroom in nature, where children develop competencies, motor skills, creativity, and raise environmental awareness. Diverse experiences in the forest enhance children's holistic development in all fields. Physical activity in nature promotes motor skills, while observation develops sensory-motor and cognitive skills. Additionally, the forest fosters social and emotional development in children, strengthening skills such as cooperation, communication, and self-confidence. The kindergarten curriculum highlights the importance of diverse activities and creating a supportive learning environment where children can develop their potential, including in connection with nature.

Keywords: forest playroom, experiential learning, preschool children, kindergarten curriculum, natural environment.

UVOD

Gozdno okolje imamo navadno vsi radi, saj nas navdaja s svojo spokojnostjo in veličino. Imamo srečo, da živimo v gozdnati državi, ki po odstotku gozdnatosti sodi v sam vrh evropskih držav.

V današnjem času se velikokrat srečujemo z vprašanjem, kakšen vpliv oziroma kakšen odnos želimo, da imajo naši otroci do gozda kot naravnega ekosistema. Otroke, tudi predšolske, seznanjamo s problematiko onesnaževanja okolja, pomembnostjo ločevanja odpadkov, varčevanja z elektriko in vodo. Te usmeritve so prave, vendar nas današnji način in tempo življenja odmikata od pristnega stika z naravo: vonjanje, okušanje, prijemanje, raziskovanje potokov, obronkov gozda, polj in gozdnega prostora.

Naša enota Vrtca Tržič, enota Deteljica, stoji v neposredni bližini gozda, v katerem smo si uredili gozdno igralnico. Gozdna igralnica združuje naravo, igro in učenje ter predstavlja izjemno močno orodje za spodbujanje celostnega razvoja otrok na vseh področjih kurikulumu. Otroci se tako z majhnimi usmeritvami, lastnimi interesi in pobudami učijo in razvijajo v naravnem okolju. Tak pristop aktivnega, izkustvenega učenja spodbuja in krepi otrokove kompetence, motorične sposobnosti, kreativnost, komunikacijo, reševanje problemov in otrokovo pozitivno samopodobo. Poleg tega je gozdna igralnica tudi odlično okolje za spodbujanje trajnostnega razvoja in zavedanja o okolju pri otrocih, saj ti razvijajo spoštljiv odnos do narave in njenih virov. S tem se gradijo temelji za trajnostno naravnano družbo že v zgodnjih letih otrokovega razvoja.

1.1 Pomen naravnega okolja in aktivnega učenja na celostni razvoj otroka

Današnji tempo in način življenja nas je privedel do točke, da otroci v današnjih časih niso več tako blizu naravi, kot so bili nekoč. Tak občutek je sedaj bolj ali manj naravna dediščina, ki jo moramo starši in pedagogi posredovati in obuditi že pri naših najmlajših. Oživljati in spodbujati moramo pozitivno naravnost do narave in omogočati otrokom bogata in raznolika doživetja (Bahovec in Golobič, 2004).

Raziskave kažejo, da kakovostno učenje vključuje celostno angažiranje otroka tako miselno kot čustveno, kar dosežemo s pristopom aktivnega učenja. Ta metoda spodbuja otrokovo radovednost, omogoča samostojno razmišljanje in gradi znanje, povezano z resničnimi življenjskimi situacijami. S tem otroci pridobijo trajnejše znanje, ki ga lahko uporabijo v novih situacijah ter bolje razumejo sebe in svet okoli sebe. Aktivno učenje presega koncept transmisije znanja in postane transakcija, kjer otrok in učitelj, starš ali pedagog, sodelujeta ter skupaj konstruirata znanje. S tem pa se učenje tudi transformira, saj spreminja otrokovo razumevanje sveta in samega sebe (Marentič Požarnik, 2000).

Aktivno učenje predstavlja bistvo sodobnega pristopa k vzgoji in izobraževanju. Gre za učni proces, kjer je otrok v interakciji z okoljem, ljudmi, idejami in dogodki ter tako konstruira novo razumevanje sveta. Pri aktivnem učenju so pomembni dejavnost, raziskovanje ter neposredne izkušnje otrok. Otroci so že po naravi radovedni in aktivni, zato je pomembno, da jim omogočimo raziskovanje v lastnem ritmu, kar jim omogoča razvoj razumevanja in zorenja njihovih sistemov raziskovanja. Glavni cilj aktivnega učenja je zagotoviti, da so otroci med učnim procesom dejavni in sodelujejo z okoljem. Metoda raziskovanja omogoča otrokom učenje na način, ki je prilagojen njihovim individualnim potrebam in ritmu razvoja. Hkrati spodbuja samostojnost, raziskovanje ter pridobivanje izkušenj, ki otrokom omogočajo razvoj razumevanja sebe in sveta okoli njih. S tem postanejo bolj samozavestni in večji užitek pri učenju delijo z drugimi v skupini (Hvala, 2012).

Gozd ima izjemen pomen na razvoj predšolskih otrok, saj ponuja edinstveno okolje, ki spodbuja različna področja otrokovega razvoja. Naravno okolje omogoča otrokom raziskovanje in odkrivanje. Otroci imajo priložnost raziskovati naravni svet, spoznavati različne rastline in živali, kar krepi njihovo

radovednost in razvoj pozitivnega odnosa do narave. Narava, ki jo gozd ponuja, je bogata z raznolikimi dražljaji in izzivi, ki spodbujajo otrokove čute, motorične sposobnosti ter kognitivni in čustveni razvoj. Področja otrokovega razvoja se med seboj močno prepletajo ter so soodvisna med seboj. Tako lahko emocionalni razvoj otroka precej močno vpliva na kognitivni in psihosocialni razvoj, senzorični in čutno-gibalni razvoj vpliva na motorični razvoj, ter psihosocialni razvoj lahko vpliva na osebnostni razvoj (Györek, 2014).

1.2 Kurikulum za vrtce

Kurikulum za vrtce je ključni nacionalni dokument, ki zagotavlja strokovno usmeritev za delo v vrtcih. Odobren je bil marca 1999 na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje. Dokument izhaja iz jasnih ciljev in načel, ki jih dosežemo s prilagojenim pristopom, ki upošteva razvojne faze otrok. Poseben poudarek je na povezovanju in prepletanju šestih različnih področij: gibanja, jezika, umetnosti, družbe, narave in matematike. Glavni cilj je razširiti in raznoliko ponuditi dejavnosti v vrtcih na vseh področjih predšolske vzgoje, ob tem pa omogočiti vsakemu otroku celostni razvoj in napredek. Vzgojitelji imajo pri organizaciji prostora proste roke, a je pomembno, da se zagotovi otrokom prostor za umik in mir. Prav tako se poudarja urejenost zunanjih površin. Kljub omembi učenja izven igralnice se pomen zunanjega učnega okolja premalo poudari. Pomembno je ustvariti udobno in spodbudno učno okolje ter spodbujati otrokove pobude in razvoj občutljivosti ter zavesti o problemih. (Kurikulum, 2009).

Kurikulum za vrtce zajema vrsto dejavnosti, ki jih z malo iznajdljivosti, prilagoditve in vztrajnosti lahko izvedemo v naravnem okolju, kar omogoča otrokom nabiranje izkušenj v naravnem okolju in krepitev njihovega celostnega razvoja. Naš cilj v skupini otrok, starih od dve do štiri leta, je bil, da skušamo dejavnosti z vseh področij kurikulumata prenesti v našo gozdno igralnico in jih narediti bolj zanimive, drugačne. Otroci so tako pri izvedenih dejavnostih bolj aktivni, zbrani in prek izkustvenega učenja aktivno pridobivajo nova znanja.

2. CILJI

2.1 Cilji iz področja jezika

- Otrok s pomočjo ugank ugiba besede in krepí svoj besedni zaklad.
- Otrok pripoveduje zgodbo ob sličicah na kamnih.

2.2 Cilji iz področja umetnosti

- Otrok izdelá ksilofon in igra nanj.
- Otrok slika z naravnimi barvami.

2.3 Cilji iz področja gibanja

- Otrok premaga ovire na gozdnem poligonu.

2.4 Cilji iz področja družbe

- Otrok izdelá gozdno hišo v naključno izžrebanih skupinah.

2.5 Cilji iz področja matematike

- Otrok loči veliko in majhno glede na izdelani pripomoček.

2.6 Cilji iz področja narave

- Otrok ugotavlja, kaj na vodi plava in kaj potone.
- Otrok spoznava naravne pojave, imena živali in rastlin.

3. METODE DELA

Metode, ki smo jih pri dejavnostih največkrat uporabili, so bile opazovanje, pogovor, opisovanje, predvidevanje, raziskovanje z lastno aktivnostjo, čutno zaznavanje in igra.

4. IZVEDENE DEJAVNOSTI

4.1 Področje jezika

Pripovedovanje zgodbe ob kamenčkih

V naši gozdni igralnici najdemo z otroki veliko naravnega materiala, ki ga izkoristimo za učenje. Tokrat smo nabrali kamenčke. Na njih sem narisala podobe, ki so jih predlagali otroci in jih najdemo v naši gozdni igralnici.

Fotografija 1,2: Nabrani kamni kot didaktični material. (Foto: Tjaša Laibacher).

Otroci so bili pri tej dejavnosti zelo aktivni. Otroci, ki imajo že dobro razvito govorno področje, in so starejši, so bili zmožni že tvoriti nekaj povedi. Otroci, ki so mlajši, so poslušali starejše, sličice na kamnih pa poimenovali. Dejavnost smo najprej izvajali individualno s posameznim otrokom. Kasneje, so se otroci večkrat vračali h kamnom in drug drugemu pripovedovali ob slikah. Ta dejavnost pripomore k razvoju govornega področja otrok, prav tako lahko do izraza pridejo otroci, ki so bolj zadržani, ker se v naravi počutijo bolj sproščene. Prav tako s takimi dejavnostmi spodbujamo in krepimo njihovo ustvarjalnost in domišljijo.

Kamišibaj v gozdu

Kamišibaj je oblika japonskega potujočega uličnega gledališča in hkrati čudovito didaktično sredstvo v vrtcu. Mi smo ga uporabili v gozdu, kjer smo ugotavljali rešitve ugank povezane s pojmi, ki smo jih že spoznali ob naših obiskih gozdne igralnice.

Fotografija 3: Kamišibaj o polžu (Foto: Tjaša Laibacher).

4.2 Področje umetnosti

Izdelava glasbila iz steklenih kozarcev

V gozdni igralnici smo našli steklene kozarce, ki jih je nekdo odvrigel kot smeti. Kozarce smo oprali v bližnjem potoku in se začeli z njimi igrati. Kmalu so otroci ugotovili, da ob udarcu nanje s palico proizvajajo zvok. Prav tako smo ugotavljali kako se zvok spremeni, če kozarce napolnimo z zemljo ali drugim materialom. Zvok je odvisen tudi od količine materiala v kozarcu. Otrokom je bilo to tako zanimivo, da smo se odločili, da kozarce obdržimo v gozdni igralnici kot glasbilo.

Fotografija 4: Glasbilo iz steklenih kozarcev (Foto: Andreja Ahačič).

Slikanje z naravnimi barvami

Na poti do naše gozdne igralnice gremo tudi čez travnik. Tisti dan pa je bila trava sveže pokošena. Otroci so travo prijemale in kmalu ugotovili, da pušča zelene sledi. To priložnost smo izkoristili zato, da odkrivamo naravne barve. Travo smo s pomočjo kamnov čim bolj zmleli in dodali malo vode. Dobili smo zeleno barvo, s katero smo slikali na velik papir. Preizkusili smo tudi slikanje z zmesjo zemlje in vode.

Fotografija 5, 6: Slikanje z naravnimi barvami (Foto: Tjaša Laibacher).

4.3 Področje gibanja

Področje gibalnega razvoja z otroki krepimo vsakokrat, ko gremo v gozdno igralnico, saj nas pot po kateri hodimo, postavlja pred gibalne izzive. Premagovati moramo ovire, skočiti čez kakšno lužo, počepniti in si ogledati polža in spet vstati in pogledati ujedo, ki leti proti bližnji gori. Tokrat pa smo gozdno igralnico izkoristili za »gozdni poligon«. S sodelavko sva postavili gozdni poligon, kar iz materiala, ki sva ga našli v gozdu. Otroci so vijugasto obtekli kamne, sonožno preskočili palico, lovili ravnotežje po deblu padlega drevesa, hodili po palici, prečkali padlo drevo. Vsakokrat sva v gozdni poligon dodali nov gibalni izziv, na primer hoja v čepe, hoja po prstih... Otroci so bili zelo aktivni in so poligon premagovali znova in znova.

Fotografija 7, 8, 9: Premagovanje ovir na gozdnem poligonu v gozdni igralnici (Foto: Andreja Ahačič).

4.4 Področje družbe

Izdelava gozdnih hišk

S sodelavko sva ugotovili, da se otroci v skupini družijo po stalnih skupinicah. Tokrat sva jih postavili pred poseben izziv. Odpravili smo se v gozd, kjer je vsak otrok iz vrečke izžrebal eno slikico. Otroci z enakimi slikicami so tvorili skupinice otrok. Njihova naloga je bila, da vsaka skupinica otrok iz naravnega materiala, ki ga najdejo v gozdu, naredijo hišico. V skupinicah je bilo med otroki kar nekaj dogovarjanja, veliko je bilo dialogov med otroki, do izraza so prišli tudi otroci, ki so pri običajni igri bolj zadržani.

Fotografija 10, 11: Gozdne hiške. (Foto: Tjaša Laibacher).

4.5 Področje matematike

Razlikovanje velikosti naravnega materiala

V gozdi igralnici so otroci razlikovali kaj je veliko in kaj je majhno. S pomočjo pripomočka, ki smo ga izdelali, smo razvrščali v veliki kvadrat naravni material, ki ga skozi pripomoček niso videli celega in v mali kvadrat, predmete, ki so jih videli cele.

Fotografija 12, 13: Opazovanje materiala skozi pripomoček za razvrščanje in razvrščanje materiala. (Foto: Andreja Ahačič).

4.6 Področje narave

Kaj na vodi plava in kaj potone

Ko smo tokrat stopili v našo gozdno igralnico smo ugotovili, da je zaradi večdnevnega dežja močno spremenjena. Po sredini gozdne igralnice, je tekel manjši potok. Ugotavljali smo od kot je ta voda prišla in ugotovili, da je potok v bližini spremenil svojo strugo in ubral drugačno pot, točno skozi našo gozdno igralnico. To smo izkoristili za pogovor in preizkušanje kaj na vodi plava in kaj potone.

Fotografija 13: Raziskovanje potoka sredi gozdne igralnice (Foto: Andreja Ahačič).

5. ZAKLJUČEK

Gozdna igralnica se je izkazala kot učinkovito orodje za spodbujanje celostnega razvoja otrok na vseh področjih Kurikuluma. Skozi različne dejavnosti, ki smo jih izvajali v naravnem okolju, so imeli otroci možnost aktivnega učenja, raziskovanja in odkrivanja skozi neposredne izkušnje. Pri tem so krepili svoj gibalni, kognitivni, čustveni razvoj, interakcije med seboj ter razvijali spoštljiv odnos do naravnega okolja. Z različnimi dejavnostmi, ki smo jih prenesli v gozd smo krepili in spodbujali otroško radovednost, ustvarjalnost, domišljijo, samostojnost in sodelovanje, hkrati pa sledili ciljem iz vseh področij Kurikuluma. Gozdna igralnica omogoča otrokom neposreden stik z naravo, kar prispeva k razvoju spoštljivega odnosa do okolja in trajnostnega načina življenja že v zgodnjih letih otrokovega življenja, kar je ključnega pomena za ohranjanje narave in njenih virov v prihodnosti.

6. LITERATURA

Bahovec, D. E., Golobič, B. K. (2004). Šola in vrtec skozi ogledalo. Priročnik za vrtce, šole in starše. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Györek, N. (2014). Otroci potrebujemo gozd. Kamnik: Vrtec Antona Medveda Kamnik in Kamnik: Inštitut za gozdno pedagogiko.

Hvala, B. (2012). Naravoslovje za najmlajše – aktivno učenje. V M. Duh (Ur.), Ekološka in etična zavest skozi edukacijski odnos do narave in družbe (: 56–65). Maribor: Pedagoška fakulteta.

Kurikulum za vrtce (2009). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

KRATKA PREDSTAVITEV AVTORJA

Sem Andreja Ahačič, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena kot vzgojiteljica v Vrtcu Tržič. Moja prva izbira poklicne poti je bil študij gozdarstva. Kmalu sem kot diplomirana inženirka gozdarstva morala slediti svojemu srcu in se zaposlila v vrtcu. Po zaključenem študiju predšolske vzgoje vsakodnevno z veseljem posredujem svoje znanje z obeh področij našim najmlajšim.

My name is Andreja Ahačič, a preschool teacher in Tržič Kindergarten. My first career choice was to study forestry. Soon, as a forestry engineer, I had to follow my heart and got a job in a kindergarten. After completing the study of preschool education, I've been passing on my knowledge from both fields to our children.

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ V VRTCU GORIŠNICA, S POUDARKOM NA PROJEKTU EKOVRTEC

Andreja Fekonja
Vrtec pri OŠ Gorišnica, Gorišnica 83, 2272 Gorišnica

POVZETEK

»Vzgoja za trajnostni razvoj je vseživljenjsko prizadevanje, ki spodbuja posameznike, institucije in družbe, da gledajo na jutri kot na dan, ki pripada vsem nam – ali pa ne bo pripadal nikomur.«

*Iz listine Združenih narodov
Desetletje vzgoje za trajnostni razvoj 2005 – 2014*

Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj sta povezana z oblikovanjem vrednot. S pomočjo vrednot posameznik vzpostavlja odnos med socialnim in naravnim okoljem. Otrok si v vrtcu s pomočjo različnih aktivnosti pridobiva prve izkušnje o okolju, oblikuje si vrednote kot so: empatija, spoštovanje, hvaležnost, prijateljstvo, pogum, potrpežljivost, odgovornost, strpnost, zaupanje...

Vzgojitelji se zavedamo, da je glavni cilj VITR v zgodnjem otroštvu razvijanje empatije med otrokom in naravnim okoljem na podlagi osebnih izkušenj, pridobljenih v primernih aktivnostih za njihovo starost. Zato premišljeno izbiramo teme in v načrtovanje dejavnosti vključujemo otroke.

Vrtec Gorišnica je že več kot desetletje vključen v program EKOVRTEC. Vsako leto je v izvajanje dejavnosti vključenih šest oddelkov drugega starostnega obdobja. Tudi naša skupina otrok, ki so stari 3-4 leta je vključena v ta projekt. Vzgojiteljice si preko Eko Portala izberemo teme v akcijskem načrtu za katere nato zapišemo vsebine in cilje.

V nadaljevanju bomo predstavili nekatere teme, ki smo jih izvajali čez celo šolsko leto: TRAJNOSTNA MOBILNOST – misija zeleni koraki, GOZD OKOLI NAS – znanje o gozdovih, ODPADKI – odpadkom dajemo novo življenje, EKOBRAJNE ZA EKOŽIVLJENJE. Pri izvajanju dejavnosti je prevladovala metoda igre, saj se otroci v predšolskem obdobju učijo skozi igro, veliko pa je tudi med vrstniškega sodelovanja.

KLJUČNE BESEDE: Ekošola, vzgoja, izobraževanje, trajnostni razvoj.

TRAINING AND EDUCATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE GORIŠNICA KINDERGARTEN, WITH AN EMPHASIS ON THE ECO- KINDERGARTEN PROJECT

ABSTRACT

"Education for sustainable development is a lifelong endeavor that encourages individuals, institutions and societies to see tomorrow as a day that belongs to all of us - or it will belong to no one."

**From the Charter of the United Nations
Decade of Education for Sustainable Development 2005-2014**

Education and training for sustainable development are related to the formation of values. With the help of values, the individual establishes a relationship between the social and natural environment. In kindergarten, the child gains his first experiences of the environment with the help of various activities, s/he forms values such as: empathy, respect, gratitude, friendship, courage, patience, responsibility, tolerance, trust...

We educators are aware that the main goal of ecological awareness in early childhood is to develop empathy between the child and the natural environment based on personal experiences gained in activities suitable for their age. That is why we carefully choose topics and include children in the planning of activities.

The Gorišnica kindergarten has been included in the EKOVRTEC (Eco kindergarten) program for more than a decade. Every year, six departments of the second age group are involved in the implementation of activities. Our group of children who are 3-4 years old is also involved in this project. Educators use the Eko Portal to choose topics in the action plan, for which we then write down the contents and goals.

In the following, we will present some topics that we implemented throughout the school year: SUSTAINABLE MOBILITY - mission green steps, FOREST AROUND US - knowledge about forests, WASTE - we give new life to waste, ECO READING FOR ECO LIFE. The play method prevailed in the implementation of the activities, as children in the preschool period learn through play, and there is also a lot of peer cooperation.

KEY WORDS: Eco-school, upbringing, education, sustainable development

1. UVOD

VITR se začne že v vrtcu, saj je otrok že v predšolskem obdobju dober opazovalec dogodkov v svojem okolju in posnemovalc dejanj oz. aktivnosti. Tu gre za odnose z vzgojitelji, otroki, starši, družbo in okoljem, torej za kakovost odnosov oz. življenja. Otrok način življenja odraslih opazuje, čuti, se nanj odziva in ga posnema. Tako gradi in oblikuje svoj odnos do okolja. V predšolski vzgoji gre za vzgojo in izobraževanje ter trajnostni razvoj s ciljem spodbujanja didaktičnih procesov, ki bodo vplivali na postavljanje osnovnih temeljev človekove zavesti in njegovega ravnanja do okolja, v katerem živi. Tajnostni razvoj je podpiranje napredka in razvoja kakovostnega življenja, izobraževanja, odnosov, vrednot... (Katalinič, 2008).

Otroci v ranem otroštvu še niso dovolj zreli, da bi razumeli, zakaj je treba skrbeti za okolje, vendar so že dovolj občutljivi, da znajo ceniti vse, kar je lepo, in da začnejo razvijati ekološko zavestne navade, kot so skrb za čisto okolje in ločevanje odpadkov, skrb za čim manj odpada pri obrokih, skrb za manjšo porabo vode pri umivanju, skrb za zdrav življenjski slog in še bi lahko naštevali. Predšolska doba je idealna za začetek učenja o vprašanih okolja, toda v okolju in v programih, ki so ustrezni njihovim razvojnim potrebam, interesom in sposobnostim.

V vrtcu Gorišnica smo zelo ponosni na Eko zastavo in Eko listino, ki smo jo pridobili leta 2012. Vse od takrat smo vključeni v program Ekovrtec.

Ekošola je program mednarodnega združenja za okoljsko izobraževanje, ki teče v šolah, vrtcih ter centrih šolskih in občinskih dejavnosti v 58 državah iz Evrope, Azije, Afrike, Nove Zelandije in Južne Amerike. Glavni cilj slovenske Ekošole je vzgajati otroke in mladostnike tako, da bi mu skrb za okolje in naravo postala del življenja. Najpomembnejša naloga Ekovrtca je naravoslovje v srečanju z okoljem, v katerem se otroci gibajo in živijo ([www. Ekosola.si](http://www.Ekosola.si)).

2. PRIPRAVA IN IZVEDBA IZBRANIH TEM

2.1. TRAJNOSTNA MOBILNOST – MISIJA ZELENI KORAKI

Obeležili smo teden trajnostne mobilnosti, ki je trajal od 16. 10. 2023 do 22. 10. 2023. Starše smo spodbujali, da so z otroki več kolesarili, se vozili s skiroji in se posluževali hoje za premagovanje krajših razdalj. Ko so straši skupaj z otrokom izpolnili eno od nalog, so narisali in pobarvali srček ter ga naslednji dan prinesli v vrtec in ga odložili v zaboj. Naša skupina Sončki so v tednu dni zbrali 59 srčkov.

Spoznavali smo okolico vrtca, varno vključevanje v promet, pravilno hojo po pločniku, pravilno in varno prečkanje cestišča in spoznavanje oznak na cestišču. S pomočjo knjig smo spoznavali prevozna

sredstva, ki so prijazna okolju. Na koncu tedna smo izdelali plakat, na katerega smo nalepili slike naših dejavnosti in zapisali izjave otrok.

CILJI:

- spodbujanje k hoji, kolesarjenju, vožnji s skirojem;
- varnost v prometu;
- spoznavanje prevoznih sredstev, ki so prijazna okolju.

Slika 1: Rezultati tedenskih aktivnosti po skupinah

Slika 2: Zbrani srčki skupine Sončki

Slika 3: Varna pot v vrtec (izjave otrok)

2.2 GOZD OKOLI NAS – LEAF – ZNANJE O GOZDOVIH

Uvedli smo gozdne dni, ki smo jih predhodno načrtovali. Spoznavali smo gozd kot bivalni prostor mnogim živalim in rastlinam. Gozd smo spoznavali z vsemi čutili: vonjali, tipali skorje dreves, na gozdni jasi smo nabirali in okušali gozdne jagode. Spoznavali smo različne vrste dreves in iz odpadlih vej izdelovali gozdne hišice. V gozdu smo uživali v vseh letnih časih. V zimskem času smo opazovali krmišča za živali. Nabirali smo naravni material in nato v igralnici ustvarjali.

CILJI:

- spoznavanje gozda kot življenjskega prostora mnogim rastlinam in živalim;
- odkrivanje gozda kot prostora za igro in raziskovanje;
- spoznavanje drevesnih vrst;
- likovno ustvarjanje iz materialov, najdenih v gozdu;

Slika 4: Otroci v gozdu izdelujejo hišico

5: Izdelki iz materiala, nabranega v gozdu

2.3 ODPADKI – ODPADKOM DAJEMO NOVO ŽIVLJENJE

V začetku leta smo si zastavili cilje in vsebine, ki smo jih izvajali čez celo šolsko leto. Najprej smo se seznanili s tem, kaj sploh odpadki so in kam sodijo. Nato smo se pogovorili o ločevanju odpadkov in o recikliranju. Izbrali smo slogan: Postani Eko junak in ne Eko pacek.

Cilji:

- otrok razvija predstavo o nastajanju odpadkov in pomenu ter možnosti predelave;
- otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko sam prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja;

Skupaj z otroki smo naredili načrt, kako bomo poskrbeli za čistejše okolje.

1. izdelali smo koše za ločevanje odpadkov in se seznanili, kaj sodi vanje;
2. iz odpadne embalaže smo ustvarjali uporabne in okrasne predmete;
3. skrbeli smo za čisto igralnico in čisto okolico vrtca;

Slika 6: Izdelali smo koše in sortirali odpadke

Slika 7: V plastenke smo posadili čebulo

Slika 8: Pobiranje smeti (1)

Slika 9: Pobiranje smeti (2)

2.4 EKOBARANJE ZA EKOŽIVLJENJE

Pri okoljski tematiki smo poglobljeje spoznali nekatera literarna dela za otroke. Ob branju in po njem smo se z otroki pogovarjali o vsebini literarnega dela in izvedli dejavnosti na izbrano temo. Tako smo z otroki krepili zavest o skrbi za okolje.

CILJI:

- poslušanje, doživljanje in razumevanje jezika;
- otrok spoznava, da na njegovo zdravje vpliva okolje in on sam;
- otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja;

Slika 10: Prebiranje slikanic o okoljski tematiki

Slika 11: Slikanice o okoljski tematiki

3. REZULTATI

Ugotavljamo, da smo dobro izbrali teme iz akcijskega načrta, saj so se otroci aktivno vključevali v dejavnosti in osvojili nova znanja.

Pri projektu Trajnostna mobilnost – misija zeleni koraki so nas starši otrok pozitivno presenetili, saj so se aktivno vključili v izvajanje dejavnosti. Otroci so vsak dan z navdušenjem pripovedovali o sprehodih in kolesarjenju. Veliko so se naučili o varnosti v prometu in o električnih avtomobilih.

Otroci so se zelo veselili gozdnih dni. Ugotovili so, da nam gozd lahko nudi veliko možnosti za igro in raziskovanje. Spoznavali so različna drevesa, se igrali z vejami, nabirali liste dreves in jih primerjali med seboj. V igralnici so likovno ustvarjali iz naravnih materialov, ki smo jih nabrali v gozdu. Otroci so ugotovili, da nam gozd lahko veliko da, vendar samo, če je čist in brez odpadkov. Skozi različne dejavnosti so spoznavali pomen ločevanja, zbiranja in recikliranja odpadkov. Pri pobiranju smeti v okolici vrtca in v gozdu so bili otroci zelo kritični do »eko packov«, tako smo poimenovali ljudi, ki v naravo odmetavajo smeti. Naš slogan »postani Eko junak in ne Eko pacek« so otroci ponotranjili in te besede velikokrat uporabijo na sprehodih, ko vidijo odvržene smeti. Pri vseh dejavnostih so nam pomagale slikanice z okoljsko tematiko. Prebrali in obnovili smo veliko knjig. Otrokom je bila najbolj všeč knjiga z naslovom Eko Zmajček (Mojiceja Podgoršek). Tematika zgodbe je usmerjena v pravilno ločevanje odpadkov, ki jih lahko predelamo v nove koristne izdelke. Glede na odzive otrok in staršev lahko trdimo, da so bili zastavljeni cilji doseženi.

4. ZAKLJUČEK

Otroci so kot spužve, ki srkajo informacije iz danega okolja. Zato bi morali biti odrasli vzgled in vzor svojim potomcem, saj bomo le na tak način lahko otrokom zapustili svet, v katerem bo varno in zdravo živeti. Veliko je govora o varovanju okolja, vendar se na tem področju premalo naredi. Vzgojitelji v vrtcu in starši smo tisti, ki moramo otroke spodbuditi, da že v rani mladosti spoznajo pomen zdravega in varnega načina življenja.

Vzgojiteljice v vrtcu Gorišnica smo prepoznale potrebo po ozaveščanju otrok in staršev o dani problematiki in zato se v največji meri vključujemo v dane aktivnosti Eko projekta.

5. VIRI IN LITERATURA

- Katalinič, D. (2008). Naravoslovje v predšolski vzgoji – temelj okoljske vzgoje za trajnostni razvoj. V. M. Duh (Ur.), *Razvojno raziskovalni koncept ekologije od vrtca do fakultete in naprej v prakso*. Maribor: Pedagoška fakulteta; Rakičan: RIS Dvorec.
- www.Ekosola.si
- Bahovec, D. E. in ostali (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana. Zavod RS za šolstvo.

Kratka predstavitev avtorja

Andreja Fekonja sem diplomirana vzgojiteljica svetnica v Vrtcu Gorišnica. Pri svojem delu nenehno iščem nove izzive in stremim za novimi znanji, zato se redno izobražujem na različnih področjih. V svoje delo vključujem nova znanja, ki jih pridobivam na izobraževanjih in pri prebiranju strokovne literature. Že dvanajsto leto vodim Folklorno skupino Vrtca Gorišnica, s katero sodelujem na številnih revijah in prireditvah. V prostem času rada berem knjige, smučam in se posvečam svoji družini.

Short presentation of the author

I am a graduated teacher for pre-school children in the Gorišnica Kindergarten. In my work, I am constantly looking for new challenges and new knowledge, which is why I regularly attend trainings in various fields. I incorporate new knowledge that I acquire at training courses and when reading professional literature. For the twelfth year, I have been leading the folklore group of Kindergarten Gorišnica, with whom I participate in many shows and events. In my free time, I like to read books, ski and spend time with my family.

OD SJEMENKE DO PLODA

Ines Benić, ravnatelj; Ana Udovičić, odgojitelj predškolske djece

Dječji vrtić „Leptir“, Ivana Gorana Kovačića 20, Sesvete, Zagreb

E-mail: vrtic.leptir@zagreb.hr

Sažetak

Ciljevi projekta:

- stjecanje spoznaje o životnom ciklusu biljke i briga za rast i razvoj
- poticanje na aktivno istraživanje i razumijevanje prirode (promatranje, uspoređivanje...)
- neposredno sudjelovanje u eko vrtu te poticanje djece na promišljanje o dobrobiti vrta (*od sjemenke do ploda*)
- samoodrživost s vizijom „Mogu posaditi - mogu se osladiti“

Projekt je trajao tijekom pedagoške godine 2022./2023. (studeni-lipanj). U Projektu su sudjelovala djeca u 5-oj i 6-oj godini života. Aktivnosti vezane uz Projekt odvijale su se u unutrašnjem i vanjskom prostoru vrtića. Proaktivnim sudjelovanjem uz poticaj i podršku odgojitelja djeca su stjecala znanja i vještine važne za sadnju i brigu o bilju, te su se upoznala s različitim vrstama povrtnica, začinskog bilja te „starinskim“ sortama cvjetnica. Poticana su na promišljanje o važnosti zadovoljavanja osnovnih, bioloških potreba neophodnih za život i opstanak svih uključenih u eko sustav. Uz uloženi trud i vlastiti aktivitet, djeca su prepoznala vrijednost i značaj svog rada koji se posebice ogledao pri ubiranju plodova i njihovog konzumiranja. Dječji vrtić je osigurao materijalne i ljudske resurse kojim je afirmirano zajedničko djelovanje „Vrtića kao zajednice koja uči“. Kvalitetan partnerski odnos odgojitelja i roditelja omogućio je participiranje roditelja na različitim razinama, izravnog uključivanja u skupinu te adekvatne podrške u osiguravanju potrebnih poticaja, materijala, pribora i drugo.

Prema Miljak i Vujčić (2002), dijete uči čineći, istražujući i raspravljajući sa svojim vršnjacima, ali i odraslima te time aktivno mijenja i svoje odnose prema okruženju. Tijekom Projekta djeca su učila i otkrivala vlastitim sudjelovanjem, pri čemu se uvažavalo njihovo pravo izbora sukladno vlastitom interesu.

Povratne informacije djece i njihovih roditelja potvrdile su vrijednost Projekta koja se ogledala u iskustvu i stečenim znanjima koje su djeca unosila u obiteljsko okruženje.

Abstract

Project Objectives:

- Acquiring knowledge about the plant life cycle and growth and development care
- Encouraging active exploration and understanding of nature (observation, comparison...)
- Direct participation in the eco-garden and encouraging children to reflect on the benefits of the garden (from seed to fruit)
- Sustainability with the vision of "I can plant - I can enjoy"

The project lasted throughout 2022 and 2023 (November-June). Children aged 5 and 6 participated in the project. Activities related to the project took place at the kindergarten both indoors and outdoors. Through proactive participation with the encouragement and support of educators, children acquired knowledge and skills important for planting and caring for plants, and they became familiar with various types of vegetables, herbs, and "old-fashioned" flower varieties. They were encouraged to reflect on the importance of meeting basic biological needs necessary for the life and survival of all involved in the eco-system. With their effort and active involvement, children recognized the value and significance of their work, especially evident in harvesting and consuming grown plants. The kindergarten provided material and human resources that affirmed the collective action of "Kindergarten as a learning community." A quality partnership between educators and parents enabled parents to participate at various levels, directly joining the group and providing adequate support in providing necessary stimuli, materials, supplies, and more.

According to Miljak and Vujčić (2002), children learn by doing, exploring, and discussing with their peers, as well as with adults, thereby actively changing their relationships with the environment. During the project, children learned and discovered through their active participation, while their right to choose according to their own interests was respected.

Feedback from children and their parents confirmed the value of the project, reflected in the experience and acquired knowledge that children brought into the family environment.

Životopis

Ana Udovičić, odgojiteljica predškolske djece

Ana Udovičić - rođena sam 19. srpnja 1964. u Grubišnom polju. 2006. god. završila sam Učiteljski fakultet u Zagrebu, te stekla zvanje odgojitelja predškolske djece. Zbog velike motiviranosti za rad s

djecom s teškoćama u razvoju, 2013. god. diplomirala sam na Studiju edukacijske rehabilitacije (ERF, Zagreb) i stekla zvanje edukacijski rehabilitator.

Od 2006. godine i aktualno danas radim u DV „Leptir“, Sesvete. Sedam godina bila sam voditelj Programa predškole, a potom sam kao matični odgojitelj radila s djecom svih dobnih skupina. Unazad dvije godine odgojitelj sam u podršci djetetu s teškoćama u razvoju.

Vanjski sam suradnik u Hrvatskom savezu slijepih (edukacijski rehabilitator), te kreiram i provodim radionice za djecu s teškoćama u razvoju, u organizaciji Saveza.

U slobodno vrijeme se bavim restauriranjem „starina“, a osobito sam posvećena vrtlarenju, te osobnu strast prema biljnom svijetu nastojim prenijeti na djecu u svom profesionalnom radu.

Životopis

Ines Benić, ravnateljica DV Leptir

Rođena sam 11. travnja 1977. u Supetru na otoku Braču gdje sam završila osnovnu školu i Opću gimnaziju. Fakultetsko obrazovanje uz rad nastavljam u Zagrebu, prvo na Pravnom fakultetu, a onda na Učiteljskoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu gdje diplomiram 2003. godine i stječem zvanje odgojitelja predškolske djece. Radila sam u raznim tvrtkama iz različitih područja što mi je donijelo širinu pogleda i iskustvo, a svoj profesionalni put odgojitelja realizirala sam u nekoliko dječjih vrtića.

2015. započela sam s radom u Dječjem vrtiću „Leptir“ na poslovima odgojitelja te sam prošla kroz sve dobne skupine kao matični odgojitelj, te nekoliko godina i kao odgojitelj za podršku djeci s razvojnim odstupanjima. Permanentno sam se stručno usavršavala te nadograđivala svoje kompetencije.

U svom radu zalagala sam se za očuvanje temeljnih ljudskih vrijednosti, interpersonalnu komunikaciju i pokretanje humanitarnih priča. Uvidjela sam važnost brige o vanjskom i unutarnjem okruženju te potencijal prirodnog okruženja u kojem se naš vrtić nalazi pa tako i mogućnost imanja vlastitog vrta.

U svom sam radnom okruženju prepoznata po profesionalnim i ljudskim kvalitetama te sam u srpnju 2022. predložena i imenovana v. d. ravnateljica našeg Vrtića.

Temeljem javnog natječaja za ravnatelja Dječjeg vrtića Leptir 15.11.2022. potvrđen mi je mandat na mandatno razdoblje od 5 godina.

Odlikuje me pozitivan duh, vedrina, humani pristup u svojem okruženju, proaktivnost i vizionarstvo.

IZVEDBA PROJEKTA HRANA NI ZA TJAVENDAN V VRTČEVSKI SKUPINI

Avtorica: Sabina Vlašič

Ustanova: Vrtec Sežana, Ulica Jožeta Pahorja 1, 6210 Sežana

Elektronski naslov: sabina.vlasic@gmail.com

POVZETEK

V prispevku so predstavljeni rezultati in dejavnosti projekta Hrana ni za tjavendan, ki je bil v šolskem letu 2023 – 2024, izveden v skupini predšolskih otrok, starih od dve do štirih let. Za projekt sva se s sodelavcem odločila zaradi zavedanja, da v Sloveniji po oceni Evropske unije letno pridelamo okoli 179.000-ton odpadne hrane ali 86 kilogramov na osebo, od česar je večina kuhinjskih odpadkov. Temeljna cilja, ki sva si jih zastavila pred pričetkom projekta sta bila zmanjšati in preprečiti nastajanje zavržene hrane v vrtcu in doma in povečati zavedanje o odgovornem ravnanju s hrano. Med projektom samim pa so nastali še podcilji, ki so pripomogli k izvedbi in uresničitvi zadanih ciljev in sicer otrokom prehranjevanje predstaviti kot pozitivno in prijetno izkušnjo, povezano s socializacijo in prepoznavanje izvora in pomena posamezne hrane. V projektu je nastalo veliko zanimivih dejavnosti: čajanka, priprava sladice iz ostanka hrane, sajenje krompirja in druge zelenjave, peka kruha. Otroci so poskusili novo hrano – in jo posledično tudi pojedli. V tem šolskem letu smo zmanjšali količino zavržene hrane, a le za približno 5 %, zato bomo s projektom in novimi dejavnostmi nadaljevali v prihodnjih letih.

Ključne besede: Hrana, odpadna hrana, odgovorno ravnanje s hrano

SUMMARY

The article presents the result of the project Hrana ni za tjavendan which was carried on during the school year of 2023-2024 in a group of preschool students aged between 2 and 4 years old. Me and my coworker picked this project due to the awareness that according to the European Union's estimate, Slovenia produces 179.000 tons of food waste or 86 kg per person a year, most of which is kitchen waste. The two main goals we gave ourselves before we began this project were to reduce and prevent food waste at the preschool and at home and to spread awareness about responsible food handling. During the project some sub goals were also created that contributed to the implementation and realization of the set goals, namely to present eating to children as a positive and pleasant experience that is related to socialization and the ability to recognise the origin and meaning of individual food. The project created many interesting activities such as: a tea party, making dessert from leftover food, planting potatoes and other vegetables, baking bread. The children tried new food - and consequently also ate it. In this school year, we reduced the amount of wasted food, but only by about 5%, so we will continue with the project and new activities in the coming years.

Keywords: Food, food waste, responsible food handling

1 UVOD

Ekologi brez meja so že decembra 2014 predstavili delne rezultate projekta Volk sit in koza cela, in med drugim opozorili, da v Sloveniji po oceni Evropske unije letno pridelamo okoli 179.000ton odpadne hrane ali 86 kilogramov na osebo, od česar je večina kuhinjskih odpadkov. Le desetino odpadne hrane predelamo. Velik delež odpadne hrane nastane v javnih institucijah, kot so vrtci in šole (Ekologi brez meja, 2024). Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije se je skupna količina odpadne hrane

med letoma 2013 in 2020 povečala z okoli 118 tisoč ton (v 2013) na okoli 143 tisoč ton (v 2020). Za 19 % se je v enakem obdobju povečala tudi količina odpadne hrane v gospodinjstvih. V letu 2020 je vsak prebivalec Slovenije zavrzel povprečno 68 kg hrane. V letu 2020 je nastalo skupno 143.570 ton odpadne hrane (MKGP, 2023). Vsak delovni dan slovenski vrtci in osnovne šole nahranijo skoraj četrta milijona otrok. Na leto pripravijo več kot sto milijonov obrokov. Samo za odvoz odpadne in zavržene hrane vrtci in šole porabijo med tri in štiri milijone EUR letno (Ekologi brez meja, 2024).

Podatki so zaskrbljujoči. Tega se zavedamo tudi zaposleni v vrtcih, saj smo aktivno vključeni v prehranjevanje otrok v vlogi "delitelja" hrane, "spodbujevalca" okušanja nove hrane, hkrati pa poskušamo ozaveščati starše in otroke o pomenu hrane, o pravilnem rokovanju s hrano, o kulturnih razlikah pri prehranjevanju, o zdravi prehrani.

Strokovni delavci vrtcev se pogosto znajdemo na razpotju med smernicami, stroko in navadami, ki jih otroci prinesejo od doma. Največji izziv, s katerim se spopadamo so prehranske navade otrok, kultura prehranjevanja in odnos do prehrane ter zavržene hrane.

V vrtcih si prizadevamo za zagotavljanje optimalnega psihičnega in fizičnega razvoja posameznega otroka. V ta prizadevanja sodi tudi spodbujanje zdravih prehranjevalnih navad otrok in priprava zdrave prehrane, ki jo vrtci nudijo. Hus in Lepičnik Vodopivec (2007) poudarjata, da se učinki zdravih prehranjevalnih navad posameznikov kažejo tekom njihovega celega življenja, saj navade vplivajo na izbiro živil in način prehranjevanja. Takega mnenja je tudi Pokorn (2003), ki trdi, da je vzgoja o pravilni prehrani ena od glavnih sredstev za doseganje dobrega zdravja ljudi.

2 ZAKAJ JE POMEMBNO, DA O PREHRANI GOVORIMO

V oddelku, v kateri je v tem šolskem letu vključenih 19 otrok v starosti med 2 in 4 leti, sva se s sodelavcem Rokom odločila za izvedbo projekta Hrana ni za tjavendan, saj se zavedava, da se način prehranjevanja oz. prehranjevalne navade (in s tem navade glede količine ostankov hrane) pridobljene v otroštvu nadaljujejo v odrasli dobi. Kljub prizadevanju in posebni skrbi se zgodi, da otrokom ponujena hrana ni všeč. Zavedava se, da je vloga strokovnih delavcev v oddelku izrednega pomena, saj moramo v svojo vzgojno dejavnost vključiti strokovna priporočila ustreznega prehranjevanja predšolskih otrok in z zgledi pomagati pri oblikovanju zdravega odnosa otrok do hrane. Prehranjevanje v vrtcu je, po najini oceni, pomemben del vzgojnega procesa. Za cilj sva si zastavila:

- Zmanjšati in preprečiti nastajanje zavržene hrane v vrtcu in doma (konkretne dejavnosti z otroki v skupini).
- Povečati zavedanje o odgovornem ravnanju s hrano (vpliv na odrasle preko oglasne deske, preko navdušenja otrok).

Zavedava se, da navajanje otrok na dobre prehranjevalne navade in uvajanje novih nepoznanih živil zahteva ogromno vztrajnosti, iznajdljivosti in potrpljenja, zato je to celoletni projekt, znotraj katerega se dejavnosti ponavljajo.

Uravnotežena in kakovostna prehrana otrok pomembno vpliva na njihov zdrav razvoj in rast. Izvajanje vzgojno-izobraževalnih dejavnosti istočasno pomembno vpliva na oblikovanje zdravih prehranjevalnih navad, ki imajo ugodne posledice na zdravje kasneje, v odrasli dobi. Načrtno izvajanje vzgojno-izobraževalnih dejavnosti postaja tudi eden ključnih elementov sodobne družbe, saj le tako lahko učinkovito vplivamo na prehransko oskrbo, zdravje najmlajših in istočasno skrbimo za trajnostni razvoj. Slovenija ima zelo dobro organiziran sistem vrtčevske in šolske prehrane, ki velja za dober primer kako na najbolj racionalen način omogočiti dostopnost do obrokov vsem otrokom, prav tako je to področje

urejeno z zakonodajo (Zavod RS za šolstvo, 2024; Gregorič v NIJZ, 2024).

Otroci hrano izbirajo na zelo preprost način – ponujena hrana mi je všeč (pojedel bom), hrana mi ni všeč (ne bom pojedel) in hrano poznam (mi je všeč, pojedel bom), hrane ne poznam (mi ni všeč, ne bom je pojedel). Vse pogosteje se srečujemo tudi s primeri, ko otrok pove, da so mu starši prepovedali uživanje določene hrane (versko povezane in moderne prehranjevalne nevede), otrok sam, pa bi jo z veseljem pojedel.

V vrtcih si prizadevamo, da bi otrokom ponudili čim več raznovrstne hrane in jedi, ter jih spodbujamo, da bi pokusili tudi takšno, ki jih na prvi pogled ne privlači. Otroci imajo po navadi radi hrano, ki jim je domača in so do nove hrane pogosto nezaupljivi. Pogosto lahko družba vrstnikov, predvsem pa razumevajoči odrasli, ki otrokom hrano predstavijo na primeren način, pripomoreta k temu, da otroci hrano s časom pokusijo in sprejmejo. S takšnim ravnanjem spoštujemo otrokovo pravico do lastnega okusa in teka.

Organizator prehrane in zdravstveno higienskega režima in vodja kuhinje pri sestavi jedilnika v vrtcu poskušata zadostiti vsem kriterijem zdrave prehrane in otrokom zagotoviti čim bolj raznovrstno prehrano, hkrati pa pripraviti obroke, ki jih bodo otroci pojedli. Pri tem sledita smernicam zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah in upoštevata sodobna načela in spoznanja stroke, ki veljajo za zdravo prehrano, ter posebnosti vrtčevskega okolja.

Strokovnjaki navajajo, da se v predšolskem obdobju otrokom prehranske navade šele oblikujejo, po drugi strani pa zaužita hrana močno vpliva na njihov razvoj in zdravje. Zato smernice vrtcem nalagajo, da v jedilnike vključujejo čim bolj raznolik in pester izbor živil, saj bodo le na ta način otroci pridobili ustrezne izkušnje glede različnih okusov, barve, vonjav in teksture hrane. Tudi če otroci odklanjajo nove, še nepoznane jedi ali živila, je treba vztrajati in jih vključiti v jedilnik večkrat (Smernice za prehranjevanje v vzgojno-izobraževalnih zavodih, 2024).

Za podporo vzgojno-izobraževalnim zavodom pri uresničevanju prehranskih smernic v sklopu sistema organizirane vrtčevske/šolske prehrane je vzpostavljen tudi osrednji nacionalni portal Šolski lonec, ki je namenjen organizatorjem prehrane in vodjem kuhinj v vrtcih (in osnovnim in srednjim šolam ter ostalim vzgojno-izobraževalnim zavodom, ki zagotavljajo organizirano šolsko prehrano). Tu so uporabnikom na voljo strokovne vsebine, pravne podlage, programi, projekti in dobre prakse s področij prehrane in telesne dejavnosti otrok in mladostnikov ter e-orodja za načrtovanje jedilnikov PISKR. Portal podpirajo Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta in Spletni portal Prehrana (Šolski lonec, 2024).

Smernice narekujejo:

- za vsakodnevno prehrano izbiro nepredelanih ali minimalno predelana živila s postopki mletja, fermentacije, hlajenja, zamrzovanja ipd. (npr. sveža zelenjava, sadje, stročnice, sveže oz. zamrznjeno meso, ribe, jajca, moka, žita, navadni jogurt, kisle zelje);
- za občasno vključevanje v prehrano izbiro kakovostnih in prehransko ustrežnejših tehnološko predelanih živil (npr. kosmiči z manj sladkorja ali brez dodanega sladkorja, sadni jogurt z manj sladkorja ali brez dodanega sladkorja, piščančje prsi z manj soli, polnozrnat rogliček s semeni, mesni namaz z manj soli in maščob);
- ne visoko ali ultra procesiranih živil (npr. sladke pijače, sladki napitki, instant juhe, jušne osnove ali začimbne mešanice z dodatkom ojačevalcev okusa), živil s prehransko neugodno sestavo (npr. palmina in kokosova maščoba), izdelkov z alkoholom ali kofeinom in tudi potencialno onesnaženih živil (npr. dolgožive morske ribe iz prostega ulova);

- vsa po sestavi prehransko manj ustrezna živila naj bi otroci dobili največ enkrat do dvakrat na mesec.

Ekologi brez meja so v pilotnem projektu na podlagi vrnjenih anket in opravljenih obiskov ugotovili, da največ zavržene hrane nastaja pri obrokih, ki vsebujejo zelenjavo, še posebej kislo repo in zelje ter polnozrnatih kruh in ribe; v kuhinjah opažajo, da cenejša kot je zelenjava, slabše kakovosti je, zato je posledično več odpadka; glavni dejavniki za zavrženo hrano po serviranju je v največji meri povezava med vrsto obroka in prehranjevalnimi navadami otrok, v manjši meri pa velikost obroka.

Prav tako ugotavljajo, da je pri mlajših otrocih pomemben tudi izgled oz. barva obroka. Odnos do hrane se skozi leta spreminja, otroci danes jedo bolj raznoliko hrano, kot pred leti. Pojedajo tudi več polnozrnatih izdelkov in na splošno bolj zdravo hrano.

Po navedbah vprašanih ustanov so otroci precej izbirčni – kar je povezano z navadami, saj raje jedo tisto, kar uživajo doma, čemur botruje tudi nepoznavanje jedi (Ekologi brez meja, 2024)

3 IZVEDBA PROJEKTA HRANA NI ZA TJAVENDAN

Ker je starost otrok, ki so v tem šolskem letu vključeni v najino skupino od 2 do 4 let, sva si zastavila na videz dva enostavna cilja:

- Zmanjšati in preprečiti nastajanje zavržene hrane v vrtcu in doma (konkretne dejavnosti z otroki v skupini).
- Povečati zavedanje o odgovornem ravnanju s hrano (vpliv na odrasle preko oglasne deske, preko navdušenja otrok).

Ko sva spoznala otroke najine skupine, sva ugotovila, da sva si prvi cilj zastavila zelo ambiciozno. Postavila sva si še več podciljev, saj sva izhajala iz stanja v skupini, informacij staršev na govorilnih urah in s tem povezanimi izzivi:

- Veliko otrok je doma miksano hrano
- Večino otrok doma starši pitajo (otroci ne jedo samostojno)
- Veliko otrok je le z žlico (ne uporablja vilice in noža)
- Nekaj otrok ima za pitje doma še otroško stekleničko in ne zna piti iz kozarca
- Nekaj otrok ne sedi pri kosilu za mizo, temveč jedo "v gibanju" (otrok hodi, starš pa hodi za njim s krožnikom in mu daje hrano v usta)
- Večini otrok ni potrebno jesti, če ne želijo
- Večina otrok ne je skorje, ker je trda
- Veliko otrok ne pozna hrane, ker doma kuhajo drugačno hrano (so iz drugih držav)
- Otroci ne vedo kaj imajo na krožniku (ne poznajo hrane in je ne znajo poimenovati)
- Veliko staršev meni, da so njihovi otroci neješčji
- Veliko staršev želi, da bi otroci hrano v vrtcu pojedli, a hkrati ne želi, da otroke poskusimo prepričati, da novo hrano poskusijo
- Nekaj staršev da otrokom v nahrbtnik sladkarije in sokove
- Nekaj staršev ne želi, da otroci jedo svinjino
- Nekaj otrok ne mara piti

Na podlagi ugotovljenega so nastajali dodatni cilji:

- Otrokom prehranjevanje predstaviti kot pozitivno in prijetno izkušnjo, povezano s socializacijo (ob hranjenju se ljudje družimo, komuniciramo, nam je lepo)
- Prepoznavanje posamezne hrane (izvor hrane, pomen hrane za življenje)

Ker se zavedava, da navajanje otrok na dobre prehranjevalne navade in uvajanje novih nepoznanih živil zahteva ogromno vztrajnosti, iznajdljivosti in potrpljenja, sva se dogovorila, da otrok s hrano ne bova silila, saj lahko ob tem nastanejo konfliktna hranjenja. Vendar je treba ločiti termina siliti in ponuditi. Otroke sva, kljub morebitnem zavračanju hrane ob prvem stiku, poskusila prepričati, da poskusi le grizljaj in se nato odločijo, ali jim okus ustreza ali ne. Dosledna sva bila tudi pri opazovanju, če je posamezen otrok redno odklanjal določeno hrano mu je nisva ponujala.

Drugi cilj – povečati zavedanje o odgovornem ravnanju s hrano je bilo konkretno veliko lažje izpeljati, saj sva z nekoliko truda s spleta pridobila veliko strokovnih člankov, poročil projektov, smernic in drugega gradiva, ki sva ga preko koticčka za starše staršem predstavljala skozi celo šolsko leto. Izziv je bilo ugotoviti, koliko so se navade doma res spremenile. Odziv staršev je bil dober, veliko staršev (ne le najine skupine) se je ustavljalo v koticčku za starše in bralo predstavljeno gradivo, nekateri so povedali, da so prebrali veliko novih stvari, pa tudi take, o katerih še niso zavestno razmišljali, a so pomembne, da niso razmišljali o tem, kako vplivajo domače navade na prehranjevanje v vrtcu, saj so bili prepričani, da imamo strokovni delavci "čarobno paličico" s katero pomahamo in pripravimo otroke, da ponujeno hrano v vrtcu pojedjo. Veliko gradiva se jim je zdelo konkretno koristnega (kot na primer kako pravilno shranjujemo živila, kakšna je življenska doba posameznih živil in podobno).

3.1 DEJAVNOSTI Z OTROKI

Za koticček za starše sva pripravila veliko gradiva, ki sva ga tedensko menjala. Med gradivo sva umestila tudi fotografije naših malic in kosil.

Slika 1: Koticček za starše; vir lasten

S pomočjo fotografij, sva staršem predstavila, kako poteka projek, pa tudi napredek, ki sva ga dosegla pri prehranjevanju.

Slika 2: Kotiček za starše; vir lasten

Večina otrok je imela velike težave s kruhom pri malici. Motila so jih semena v kruhu, motila jih je barva kruha, če pa je bil kruh prave barve in strukture, je bila težava skorje. Prav tako niso bili navajeni prijeti kos kruha v roke in ugrizniti vanj, temveč so ga trgali na majhne koščke, katere so dali v usta.

Tako je nastal novi cilj: naučiti otroke ugrizniti v kos kruha.

Slika 3: Kako jemo kos kruha; vir lasten

Slika 4: Zavržena hrana zajtrka; vir lasten

Slika 5: Kruh; vir lasten

Da bi otroke navdušila nad kruhom, sva k sodelovanju povabila kuharico Bojano Furlan, ki nam je pokazala, kako se zamesi kruh, katerega je nato za nas tudi spekla. V to smo vpletli tudi tradicionalni slovenski zajtrk in peko kruha predstavili tudi otrokom ostalih skupin naše enote.

Slika 6: Demonstracija priprave kruha; vir lasten

Opazovali smo, kako je testo vzhajalo. Kruh smo pojedli.

Pogovarjali smo se, kaj lahko naredimo iz hrane, ki nam je ostala. Na srečo so nam ostali piškoti od popoldanske malice in ker so se navlažili in nam niso bili več dobri, smo iz njih naredili kokosove čokoladne kroglice.

Slika 7: Priprava kokosovih kroglic; vir lasten

V decembru smo si pričarali praznično vzdušje s čajanko.

Slika 8: Čajanka; vir lasten

Ugotovili smo, da je čaj "zelo, ful" dober, zato smo čajanko tedensko ponovili. Zelo nam je bilo všeč, da smo čaj pili iz keramičnih skodelic in ne iz rosfraj lončkov.

Ker imamo za kosilo veliko krat krompir, smo si ga ogledali malo bliže. Krompir smo posadili in opazovali, kako raste.

Slika 9: Krompir; vir lasten

Slika 10: Oglasna deska - krompir; vir lasten

Ker smo se navdušili nad sajenjem, smo posejali in opazovali rast še nekaj druge zelenjave. Rast smo pridno beležili v tabeli.

Sliki 11 in 12: Naša zelenjava; vir lasten

Odpravili smo se do gozdička, v njem poiskali gozdno jaso in imeli čisto pravi sadni piknik.

Slika 13: Sadni piknik na gozdni jasi; vir lasten

Skupaj smo si ogledovali fotografije naših polnih in praznih krožnikov. Kuharicam smo zabeležili, katera hrana nam je bolj in katera manj všeč (pa tudi česa ne maramo jesti).

Slika14: Naši prazni krožniki; vir lasten

4 SKLEPNE UGOTOVITVE

Projekti so "živa" stvar in lahko nastajajo le, če smo pripravljeni reagirati na spremembe, ki se pokažejo v času izvedbe. Še tako dobro načrtovanje ne prinese vedno predvidene rezultate. In vendar so dejavnosti, ki sledijo otrokom najbolj zanimive in imajo dolgoročne učinke.

Kaj sva se z Rokom letos naučila? Predvsem potrpežljivosti in iskanja novih načinov predstavljanja hrane otrokom. Dobro sodelovanje s straši je obrodilo sadove in po nekaj mesečni analizi projekta lahko ugotoviva, da so se otroci naučili in

- brez težav jedo hrano, ki ni več miksana,
- jedo samostojno,
- pri jedi uporabljajo pribor,
- pijejo iz kozarcev, skodelic (tudi doma),
- so se naučili, kakšna je kultura prehranjevanja in da se obroke poje sede pri mizi,
- poizkušajo novo hrano in o njej podajo mnenje (mi je ali mi ni všeč, ker ...),
- znajo poimenovati hrano, ki jo imajo na krožniku (ne le krompir, temveč pire krompir, krompir v kosu, tenstan krompir ...),
- se trudijo in držijo kos kruha v roki in vanj grizejo,
- se trudijo pojesti skorjo,
- se potrudijo in vsaj malo popijejo.

Starši ne nosijo več priboljškov v nahrbtniku, saj vedo, da v vrtcu njihovi otroci pojedjo dovolj.

Podcilje: otrokom prehranjevanje predstaviti kot pozitivno in prijetno izkušnjo, povezano s socializacijo in prepoznavanje posamezne hrane sva dosegla, vendar bova z dejavnostmi nadaljevala tudi v prihodnjem šolskem letu. Prav tako sva otroke navadila hrano gristi in žvečiti.

Tudi glavna cilja: zmanjšati in preprečiti nastajanje zavržene hrane v vrtcu in doma in povečati zavedanje o odgovornem ravnanju s hrano sva dosegla, vendar ne v takem obsegu, kot sva mislila, da bova. Najina predvidevanja so bila, da bomo drastično zmanjšali količino zavržene hrane. V tem šolskem letu smo zmanjšali količino zavržene hrane, a le za za približno 5 %. Otroci so poskusili novo hrano – in jo posledično tudi pojedli. Poskušala sva ugotoviti zakaj. Nekaj od možnih dejavnikov: veliko otrok prihaja iz drugih okolij (držav), in smo otroke morali najprej pripraviti na to, da hrano, ki je ne poznajo vsaj poskusijo. Prav tako je potrebno sodelovanje s straši, saj lahko le tako starše pridobimo na svojo stran in skupaj poskusimo spremeniti navade družin, kar je zelo zahteven in dolgotrajen proces. Prav tako je pomembno sodelovanje z vodjo prehrane in kuhinjo; veliko smo se pogovarjali o tem ali je bolj pomembno, da otroci okušajo novo hrano ali da hrano dejansko pojedjo. Do konsenza nismo prišli.

LITERATURA IN VIRI:

1. Ekologi brez meja (2024). Zavržena hrana. Dostopno 20.3.2024 na <https://ebm.si/zavrzena-hrana>
2. Gregorič, M. (2024). Dober tek, študent! Dostopno 15.3.2024 na <https://nijz.si/projekti/dober-tek-student/>
3. Hus, V. in Lepičnik Vodopivec, J. (2007). Z igro spodbujamo zdravo prehranjevanje predšolskih otrok v vrtcu. Maribor: Pedagoška fakulteta.

4. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Strategija za manj izgub hrane in odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano »Spoštujmo hrano, spoštujmo planet«. Dostopno 20.3.2024 na https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKGP/PODROCJA/HRANA/Zavrzki_odpadna_hrana/Strategija_izguba_hrane_odpadna-hrana.pdf
5. Pokorn, D. (2003). Prehrana v različnih življenjskih obdobjih: prehranska dopolnila v prehrani. Ljubljana: Marbona.
6. Šolski lonec. Dostopno 15.3.2024 na <https://www.solskilonec.si/>
7. Zavod RS za šolstvo (2024). Smernice za prehranjevanje v vzgojno-izobraževalnih zavodih Zavod RS za šolstvo Ljubljana, 2024: Dostopno 3.3.2024 na <https://gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovnasola/Smernice-za-prehranjevanje-v-vzgojno-izobrazevalnih-zavodih.pdf>

KRATKA PREDSTAVITEV AVTORJA

Sabina Vlašič, mag. si izkušnje in nova znanja na področju predšolske vzgoje aktivno nabira že 30 let, saj se že toliko let vsako jutro odpravi na svoje delovno mesto vzgojiteljice v vrtec. Poleg tega je zaposlena na MLC Ljubljana, kjer je habilitirana predavateljica predmeta Profesionalni razvoj, znotraj katerega predava o kreativnosti. Svoja znanja obeh področij uspešno kombinira in nadgrajuje, ravno delo z najmlajšo populacijo pa ji dajejo energijo in jo vsakodnevno uči sprejemanja drugačnosti, kreativnosti, brezpogojne ljubezni. Je avtorica več člankov s področja predšolske tematike in managementa ter avtorica učbenika Kreativnost in profesionalni razvoj.

A BRIEF PRESENTATION OF THE AUTHOR

Sabina Vlašič, mag. has been actively collecting new experiences and knowledge in the preschool education field for 30 years as this is how many years she has been going to her job as a preschool teacher every morning. She is also employed at the MLC Ljubljana as a habilitated lecturer of the Professional Development course, where she teaches creativity. She is successfully combining and further developing her knowledge from both fields and it's especially her work with the younger population that gives her energy and teaches her daily about acceptance of differences, creativity and unconditional love. She is the author of several articles from the preschool subjects and management field and also the author of the Creativity and professional development textbook.

GOZD V IGRALNICI

Monika Slemenšek

Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica

monika.slemensek@vrtec-slobistrica.si

Povzetek:

Gozd je prostor, ki nam nudi nešteto možnosti. Otroci lahko v gozdu razvijajo vse svoje kompetence in zato gozd brez težav vključimo v vsa področja kurikuluma.

Skozi dejavnosti, ki sem jih načrtovala, so otroci spoznavali dele drevesa ter razliko med listavci in iglavci. Tipali so različne teksture, ki jih najdemo v gozdu. Vonjali so gozdno prst, smolo in les različnih dreves. Iz vej leske smo si naredili paličice in ob njihovi spremljavi prepevali znane pesmice. Gozdne plodove smo poimenovali, jih preštevali, razvrščali in uporabili pri likovnem ustvarjanju. Primerjali smo dolžino in debelino palic. Razvrščali liste po obliki in velikosti. Iskali sence predmetov. Pri počitku smo poslušali zvoke gozda. Ob inštrumentalni glasbi smo plesno uprizorili rast drevesa in drevo v vetru. Brali smo zgodbe o drevesih, gozdu in gozdnih živalih. Posadili smo mlad hrast in opazovali njegovo rast. Brali smo literaturo o gozdu, tako širili svoje znanje in spoznavali zanimiva dejstva. Uredili smo si gozdni kotiček in ga napolnili z gozdnim materialom, gozdnimi sadeži in slikovnimi sredstvi. Izdelala sem tudi različna didaktična sredstva. Na vrtčevskem igrišču smo opazovali drevo breze, bora in česnje v vseh letnih časih.

Vse te dejavnosti so nas pripeljale do obiska gozda. Ob vstopu vanj smo se za trenutek ustavili in mu prisluhnili. Otroci so ga nato sami začeli počasi odkrivati in raziskovati. Prinašali so različne materiale, se dotikali dreves in opazovali dogajanje v mravljišču. Ob luknjah v deblu je delovala njihova domišljija. Gozd smo zapustili navdušeni in polni energije z željo, da se še vrnemo.

Ključne besede: dejavnosti, gozd, otroci, prvo starostno obdobje, vrtec

Forest in kindergarten playroom

Abstract:

The forest is a place that offers us countless possibilities. Children can develop all their skills in the forest, and we can easily incorporate the forest into all fields of the kindergarten curriculum.

During planned activities, children have learned about the parts of a tree as well as the difference between deciduous and coniferous trees. They touched different textures found in the forest as well as smelled the forest soil, resin and the wood of various trees. They made sticks from hazel branches and used them as instruments while singing nursery rhymes. They learned the names of forest fruits, counted them, sorted them and used them in artistic creation. We compared the length and thickness of sticks, classified leaves by shape and size as well as searched for shadows of various objects. During rest time, we listened to the sounds of the forest. We performed through dance the growth of trees and a tree in the wind. We read stories about trees, forests, and forest animals. We planted a young oak and observed its growth. We also read literature about the forest to expand our knowledge and

found many interesting facts. We set up a forest corner in the playroom and filled it with forest materials, forest fruits, and visual aids. I also made various teaching aids. In the kindergarten playground, we observed birch, pine, and cherry trees in all seasons.

All these activities led us to visit the forest. Upon entering, we stopped for a moment and listened to the sounds. Then children began to discover and explore it on their own. They collected various materials, touched trees and observed the activity in the anthill. The holes in the trunks ignited their imagination. We left the forest excited and full of energy, each time more eager to return.

Keywords: activities, forest, children, first age group, kindergarten

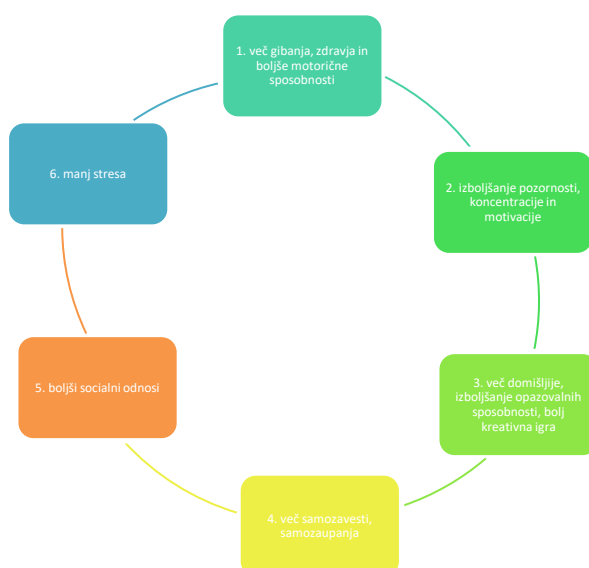
Že nekaj let sem vključena v eko program Znanje za gozdove. Zadnja leta sem vzgojiteljica v prvem starostnem obdobju, kjer se srečujem z izzivom, na kakšen način otrokom približati gozd in pomen ohranjanja gozdov.

Verjamem v to, da je potrebno otroke že v zgodnjem otroštvu povezovati z naravo, saj jo bodo tako vzeli za svojo in se trudili za njeno ohranjanje, ko bodo starejši.

Naš vrtec se nahaja pod Pohorjem v centru kraja. Žal se ne nahaja ob gozdu, zato sem iskala načine, kako ga pripeljati v igralnico. V prvi polovici šolskega leta nam je bil obisk gozda zaradi oddaljenosti in starosti otrokše namreč neizvedljiv.

Načrtovala sem dejavnosti, ki so potekale skozi celo šolsko leto. Zamislila sem si stalen gozdni kotiček, ki se je širil in nadgrajeval glede na letni čas, interes in razvojno stopnjo otrok. Dejavnosti sem navezala na vsa področja kurikuluma. Temu so sledile tudi različne metode dela, ki so otrokom omogoča le doživeti gozd skozi vsa čutila. Vse načrtovane dejavnosti so imele cilj, da bodo otroci ob obisku gozda imeli že nekaj izkušenj in bodo gozd lahko doživeli celostno.

Zakaj želim približati gozd otrokom že v prvem starostnem obdobju?

Vpliv narave na otrokov razvoj (Priročnik za učenje in igro v gozdu, 2016, str. 15).

Kot je razvidno iz diagrama, ima narava veliko pozitivnih učinkov na razvoj otrok. Prav tako pa za učenje in dobre izkušnje nikoli ni prehitro.

Ameriški vzgojitelj in ljubitelj narave Joseph Cornell, je s svojimi sodelavci razvil metodo tekočega učenja. Le-ta poteka v štirih stopnjah:

1. Vzbuditev navdušenja,
2. Usmeritev pozornosti,
3. Neposredna izkušnja,
4. Delitev navdiha.

(Priročnik za učenje in igro v gozdu, 2016, str. 16.)

Metode tekočega učenja sem uporabila pri načrtovanih dejavnostih. Najprej sem želela otroke navdušiti nad gozdom kot življenjskim prostorom. Ko sem pridobila njihovo pozornost, sem začela nadgrajevati in širiti njihovo dožemanje gozda. Obisk gozda pa jim je omogočil neposredno izkušnjo, da so pridobljena znanja lahko videli v praksi. Navdih smo si delili med seboj, ko smo podoživljali obisk gozda. Vsakega otroka se je obisk gozda dotaknil drugače.

Z dejavnostmi smo začeli tako, da sem otrokom pokazala fotografijo gozda in jih vprašala, če vedo kaj je to, če so že bili v gozdu, s kom in kaj so tam počeli. Na ta način sem dobila informacijo, kaj otroci o gozdu že vedo. Imeli so različne izkušnje – nekateri v gozdu še niso bili, drugi pa so o gozdu vedeli že zelo veliko. Sploh deklica, ki z družino preživi v gozdu veliko časa, je z nami delila veliko izkušenj in znanja. Nekaj otrok je bilo tudi takih, ki so bili v gozdu, vendar se jih ta izkušnja ni dotaknila, saj o njej niso znali ničesar povedati.

Kot motivacijsko sredstvo sem v dejavnosti vključila lutko »Želodko«. Lutke imajo poseben vpliv na otroke in tudi tokrat se je izkazalo tako, saj je podaljšala njihovo pozornost in koncentracijo. »Želodko« je predstavljal povezovalni člen, saj sem želela, da se v dejavnosti vključijo tudi sramežljivi in tišji otroci. Prav lutka jim je to omogočila. Hkrati sem opazila, da so se jim informacije, ki jih je predala lutka, bolj vtisnile v spomin. Naš »Želodko« nam je prebiral dejstva iz priročnikov, prinašal različne predmete, zgodbice, pesmice in naloge v povezavi z gozdom. Otroci so vsak dan z vznemirjenjem čakali, kaj je pripravil.

Slika 1: Naš »Želodko«

Slika 2: Primerjamo listavce in iglavce

Najprej nam je »Želodko« v igralnico prinesel veje listavcev in iglavcev, da smo jih primerjali. Spoznali smo, kako je drevo sestavljeno: iz korenin, debla in vej z listi oz. iglicami. Pripravila sem didaktični slikovni material, kjer so lahko sami sestavili drevo v celoto in s tem utrjevali nova znanja in besede.

Ugotovili smo, da na drevesih z listi rastejo žir, želod in kostanj. Na drevesih z iglicami pa storži različnih oblik in velikosti. Ker sem želela, da si zapomnijo imena gozdnih sadežev, sem jih dala v vrečo iz blaga, ki nam jo je nastavil »Želodko«. Vsak otrok je izvlekel sadež in ga poimenoval. Ta dejavnost jim je bila zelo všeč in smo jo večkrat ponovili. V vreči pa so se znašli različni predmeti iz gozda.

Slika 3: Poišči gozdni sadež

Slika 4: Razvrščanje po velikosti

Gozdne sadeže smo uporabili tudi pri različnih didaktičnih igrah: jih preštevali, razvrščali po obliki in velikosti ter z njimi oblikovali zaporedja. Polagali smo jih prosto in s tem oblikovali inteligentne slike ali pa jih polagali v naprej pripravljene podlage z vzorci.

Tipali smo različne teksture, ki jih najdemo v gozdu: mehki mah, mlade drevesne poganjke, iglice in ježice, ki pikajo. Primerjali gladko in hrapavo lubje dreves. V jutranjem krogu smo prijatelja pobožali z mehko vejico smreke, ki nam jo je prinesel »Želodko« iz potepanja po gozdu.

Slika 5: Tipanje mahu

Slika 6: Naj te pobožam

V igralnico sem prinesla tudi gozdno prst in smolo, da smo lahko spoznali gozd tudi skozi vonj. Igrali smo se z različnimi lesenimi deščicami. V gozdni kotichek smo vključili še gozdne živali, ki so značilne za naše okolje.

Na vrtčevskem igrišču smo si izbrali tri drevesa, ki smo jih opazovali: brezo, bor in češnjo. V jeseni sta breza in češnja ostali brez listov, bor pa je svoje iglice obdržal. Morali smo biti zelo potrpežljivi, da so listki zopet pognali. Češnja pa se je odela v cvetočo preobleko in iz cvetov so se razvile češnje. Komaj smo čakali, da bi se lahko posladkali z rdečimi sadeži. Nabrali smo prve listke breze in z njimi poskušali risati. Ko smo listke zmečkali in z njimi pritiskali na risalni list, so ostale zelene sledi. Nastala so spomladanska drevesa. Z borovimi storži, ki smo jih nabrali na igrišču, pa smo naredili poskus – kaj se zgodi, če damo storž v vodo. Naslednji dan smo ugotovili oz. nam je razložil »Želodko«, da se zapre, ker ne mara vode.

Slika 7: Kako diši češnja

Slika 8: Risanje z mladimi listki

Izdelali smo si družabno igro »listni spomin«. Iz leskovih vej smo naredili paličice, ki smo jih uporabili kot instrumente, in ob njihovi spremljavi prepevali znane otroške pesmice. Ob instrumentalni glasbi smo se spremenili v rastoče drevo in drevo v vetru. Umirjeni zvoki gozda so nas zazibali v počitek.

Slika 9: Raziskovanje s tipanjem in vonjanjem

Slika 10: Mmm, kako diši

V mesecu marcu smo izdelali »gregorčke«. Na leseno deščico smo položili mah ter lučko in jih zvečer ob spremstvu staršev spustili po Oplotniščici.

Informacije o gozdu smo iskali v različni literaturi, največ iz priročnika »Knjiga o drevesih« (Alice, 2022), iz katerega nam je »Želodko« najraje bral. Podatki v njem so zelo nadzorni in zanimivo predstavljeni, primerni tudi za otroke prvega starostnega obdobja. Na spletu smo si pogledali posnetek, kako iz želoda zraste hrast.

Spomladi pa je nastopil naš čas za obisk gozda. Le-tega so otroci željno pričakovali. Vanj so vstopili z radovednostjo in navdušenjem, saj se je nekaj otrok prvič srečalo z gozdom. Ob vstopu v gozd smo naleteli na veliko mravljišče. Mravlje nas niso bile preveč vesele, zato se ob njem nismo dolgo zadrževali. Otroci so prinašali plodove, vejice, listje, ki so ga prepoznali iz igralnice. Božali so drevesa, iskali vonjave in živali v podrastju. Zelo Vsak otrok je opazoval, raziskoval in si pridobival lastne izkušnje. S sabo smo vzeli košaro in vsak je lahko vanjo odložil predmet. Le-te smo nato odnesli s sabo in dopolnili naš gozdni kotiček v igralnici. Otrokom sem ponudila tudi ogledalo, da so si lahko ogledali mogočna drevesa še iz drugega zornega kota.

Slika 11: Gozd z druge perspektive

Slika 12: Plezanje na štor

Ob vrnitvi v igralnico so se v naslednjih dneh razvili pogovori, kaj vse smo našli v gozdu. Pogledali smo si material, ki smo ga prinesli z našega obiska gozda. Otroci so z navdušenjem pripovedovali, kaj je kdo nabral. Med najdenimi predmeti se je znašla tudi sadika mladega hrasta. Sadiko smo posadili v lonec in jo bomo ob naslednjem obisku gozda odnesli nazaj ter jo presadili v gozdno okolje.

Slika 13: Poglej, kaj sem našel

Slika 14: S skupnimi močmi nam bo uspelo

Otroci so bili polni vtisov in so nekaj naslednjih dni prebili v gozdnem kotičku. To je bil znak, da lahko načrtujem nov obisk gozda, saj so bili otroci v gozdu in po vrnitvi iz njega polni energije in navdušenja. O pozitivnih izkušnjah so povedali tudi staršem, ki niso mogli verjeti, da lahko otroci v gozdu tako

uživajo. Ob zaključku leta bomo zato v gozd povabili tudi starše in jim predstavili nekaj zanimivih in atraktivnih dejavnosti, kako lahko kvalitetno preživijo čas v gozdu.

Otroci so se različno odzivali na ponujene dejavnosti. Večino je gozdni kotiček pritegnil. V njem so se veliko zadrževali in vsak dan odkrili kaj novega. Gozd smo poskušali pred dejanskim obiskom spoznati z vsemi čutil in te dejavnosti so bile predpriprava na obisk gozda. Opazila sem, da postajajo vedno bolj pozorni na okolico. Na igrišču vrtca so pobirali vejice ter storže in se z njimi igrali, jih prinašali v igralnico in tako pripomogli k širitvi našega gozdnega kotička. Samoiniciativno so se igrali v gozdnem kotičku. Ob igri z naravnim materialom so bili sproščeni, tišji in med njimi se je razvijala komunikacija.

Ob obisku gozda sem ugotovila, da so otroci ponotranjili večino informacij o gozdu, ki so jih pridobivali skozi šolsko leto. Moj cilj, da jim približam gozd, je bil v celoti izpolnjen. Prav tako so se metode tekočega učenja izkazale za zelo učinkovite. Odločitev, da gozd spoznamo najprej v igralnici in nato naše izkušnje nadgradimo z obiskom v gozdu, se je izkazala za dobro. Otroci so osvojili nekaj predznanj in postali fizično močni, tako da je bil obisk gozda za njih pozitivna izkušnja.

V nadaljevanju bi si želela, da se povežemo s krajevno lovsko družino. Predstavili nam bi, kako skrbijo za gozdne živali in katerih je na našem območju največ. Prav tako imamo v kraju kar nekaj proizvojenj predelave in obdelave lesa, kjer bi si lahko pogledali, kaj lahko naredimo iz lesa, ki nas obdaja, ter seznanili otroke, da je les zelo uporabna in vsestranska surovina. V skupini imamo tudi starša, ki je mizar, in je pripravljen predstaviti svoj poklic. Možnosti nadgradnje dejavnost povezane z gozdom in širitve znanja so neskončne.

Zavedanje, da je bil gozd tam že pred nami, in upanje, da bo ostal tam še dolgo za nami, je zelo globoko. Nikoli ni prezgodaj ozaveščati o pomenu narave za bodoče rodove. V vrtcih se začnejo zametki okoljske vzgoje za trajnostni razvoj. Otroci, ki imajo velikokrat stik z naravo, bodo ta pozitiven odnos in čut odnesli s sabo v odraslo dobo. Prav to je namen seznanjanja otrok z gozdom in naravo, ki nas obdajata. To je naložba za prihodnost.

Viri in literatura:

- Priročnik za učenje in igro v gozdu. (2016). Ljubljana: Gozdarski inštitut Slovenije
- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Mladinska knjiga založba d.d.

Kratka predstavitev avtorja

Sem Monika Slemenšek, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok. Zaposlena sem v vrtcu »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica, v enoti Mlinček. Že nekaj časa sem ena od eko koordinatoric našega vrtca. Delam z otroki prvega starostnega obdobja, kar predstavlja še večji izziv, kako otroke navdušiti nad naravo, ki mi je zelo blizu. Vedno iščem nove načine in metode dela ter se ob tem tudi sama učim in strokovno izpopolnujem.

Short introduction of the author:

I am Monika Slemenšek, a graduate preschool teacher. I work at the »Oton Župančič« kindergarten in Slovenska Bistrica, at the Mlinček unit. I am one of the eco coordinators at our kindergarten. Working with children in the first age group is a big challenge, especially in getting them excited about nature, which is very important to me. I am always looking for new ways and methods of work, continuously learning and enhancing my professional skills.

WELCOME TO MY COUNTRY

Ksenija Blagec, mag. praesc. educ., odgojiteljica savjetnica
Nikolina Kostanjki, mag. praesc. educ., odgojiteljica savjetnica
Dječji vrtić Srednjaci, Zagreb

Sažetak

Djeca i odgojiteljice mješovite vrtučke odgojne skupine u kojoj se provodi posebni program ranog učenja engleskog jezika uključili su se u projekt "Welcome to my country" u sklopu eTwinning platforme koji je jedna od aktivnosti programa Erasmus+.

Cilj projekta "Welcome to my country" bio je predstaviti svoju zemlju, a kroz aktivnosti tijekom projekta djeca su trebala bolje upoznati svoju domovinu i zemlje ostalih sudionika projekta. Kroz integrirani i multidisciplinarni pristup u radu na projektu obuhvaćena su sva razvojna područja. Tijekom projekta planirane su aktivnosti koje unapređuju djetetovo znanje, identitet, humanizam, toleranciju, odgovornost, autonomiju i kreativnost.

Ključne riječi: eTwinning, Erasmus, projekt, aktivnosti

Summary

Children and teachers of a mixed kindergarten educational group, in which a special program of early English language learning is implemented, joined the project "Welcome to my country" within the eTwinning platform, which is one of the activities of the Erasmus+ program.

The goal of the "Welcome to my country" project was to present their country, and through the activities during the project, the children were supposed to get more familiar with their homeland and also with the countries of the other project participants.

All development areas are covered through an integrated and multidisciplinary approach in the work on the project. During the project, activities are planned that improve the child's knowledge, identity, humanism, tolerance, responsibility, autonomy and creativity.

Keywords: eTwinning, Erasmus, project, activities

Životopis

Ksenija Blagec diplomirala je na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i stekla akademski naziv *magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*.

Sustavno se stručno usavršava, a na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu osposobljavala se za voditelja predškolskih programa engleskog jezika i stekla stručno zvanje *voditelj predškolskih programa engleskog jezika*.

U zvanje *odgojitelja mentora* promovirana je 2011. godine, a u *odgojitelja savjetnika* 2016. i 2021. godine.

Suraduje s Učiteljskim fakultetom u Zagrebu. Sudjeluje u znanstvenim istraživanjima i objavljivanju znanstvenog rada *Pripovjedni tekst predškolske djece i obrazovanje njihovih roditelja*. Sudjeluje kao izlagač u modulima Stručno-razvojnog centra Dječjeg vrtića Srednjaci iz područja odgoja za održivi razvoj, te kao izlagač na stručnim skupovima na gradskoj, županijskoj i međunarodnoj razini. Područja interesa su joj jezik, održivi razvoj i znanost u vrtiću.

Radi u dječjem vrtiću *Srednjaci* u Zagrebu, a trenutno je na funkciji v. d. ravnatelja.

Životopis

Nikolina Kostanjski diplomirala je 2000. godine na Učiteljskoj akademiji u Zagrebu, na stručnom dodiplomskom studiju i stekla stručni naziv odgojitelj predškolske djece.

U struci je više od 25 godina te je tijekom radnog staža završila brojna stručna usavršavanja, od kojih su Usavršavanje za voditelje engleskog programa na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu u trajanju od dva semestra, Usavršavanje za voditelje etno programa i Montessori edukacija za djecu od rođenja do treće godine na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu u trajanju od dva semestra.

Zadnjih 12 godina radnog staža radi u skupini sa integriranim programom engleskog jezika i odgoja za održiv razvoj.

Promovirana je u odgajatelja savjetnika te je stručno vodila brojne studente i odgajatelje pripravnike.

2020. godine na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu završila je sveučilišni diplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te stekla akademski naziv magistra ranog predškolskog odgoja i obrazovanja.

MALIM KORACIMA DO ODRŽIVE BUDUĆNOSTI

DV Vladimira Nazora, Odgojno-obrazovna skupina: Ribice

Željka Uzun, mag.praesc.educ., odgojitelj mentor

Anamarija Perić, mag.praesc.educ

pedagog.dvvnazora@gmail.com

Sažetak 1:

Ekološki osviješten pojedinac temelj je održivog društva pa odgoj i obrazovanje za budućnost treba početi još od najranije dobi. DV Vladimira Nazora kao trajnu zadaću ima odgoj za održivi razvoj i dugi niz godina provodi različite aktivnosti s ciljem smanjivanja onečišćenja okoliša. U izlaganju će se se pojasniti različiti termini vezani uz održivost. Definirat će se pojam ekološke osjetljivosti djece, dimenzije razvoja, uloga obitelji, predškolske ustanove i društvene zajednice te čimbenici koji utječu na razvoj ekološke svijesti. Navest će se svrha i cilj odgoja i obrazovanja za održivi razvoj, te sagledati ekološke sastavnice protkane kroz vrijednosti i stavove Nacionalnog kurikulumu za RPOO.

Autorica 1: Željka Uzun, mag.praesc.educ., odgojitelj mentor, zaposlena je u dječjem vrtiću Vladimira Nazora u Zagrebu. Završila je edukaciju za predškolski CAP program. Područje posebnog stručnog interesa joj je odgoj djece za održivi razvoj.

Sažetak 2:

Prikazat će se primjer kvalitetne prakse- način ekološkog življenja u odgojno-obrazovnoj skupini „Ribice“ s djecom rane dobi.

U ranom djetinjstvu, dijete kao aktivni istraživač svijeta oko sebe, razvija pozitivne emocije i stavove prema prirodi te s lakoćom stječe ekološka znanja i vještine. Sve aktivnosti trebaju polaziti od dječjeg neposrednog iskustva s prirodom. Boraveći u vrtićkom dvorištu, djeca zadovoljavaju potrebu za kretanjem i prirodnu radoznalost za istraživanjem okruženja (tla, biljaka, životinja, vremenskih pojava) kroz sva osjetila. Na sebi svojstven način brinu o biljnom i životinjskom svijetu, oponašajući odraslu osobu koja im je model ponašanja i življenja u skladu s prirodom. Održivost podrazumijeva i usvajanje zdravijeg načina življenja uz redovitu tjelesnu aktivnost i pravilnu prehranu. Kultura objedovanja razvijala se kroz rutine, spontane igre imitacije i pretvaranja. Svakodnevne životno-praktične i radne aktivnosti obuhvaćale su održavanje osobne higijene, a djeca su brinula i o čistoći prostora te igračaka. Izradili smo spremnike i u njih odvajali otpad. U suradnji s roditeljima i tehničkim osobljem vrtića, od pedagoški neoblikovanog materijala izrađivali smo igračke i didaktiku. Često se može čuti kako na djeci svijet ostaje, a kakav će taj svijet u budućnosti biti uvelike ovisi o tome koje smo ekološke stavove i vrijednosti razvijali kod njih od najranijeg djetinjstva u obitelji, odgojno-obrazovnim ustanovama i društvenoj zajednici.

Autorica 2: Anamarija Perić, mag.praesc educ. odgojiteljica je zaposlena u DV Vladimira Nazora u Zagrebu. Nedavno je položila stručni ispit, a područje užeg interesa joj je suradnja s roditeljima i djeca s posebnim potrebama.

Ključne riječi: djeca, jaslice, održivost, priroda, ekološka svijest

LITTLE STEPS TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary 1:

An ecologically minded individual is the foundation of a sustainable society, so an upbringing and an education for the future should start from the earliest age. Kindergarten Vladimir Nazor has set an education in sustainable development as a permanent task and has been carrying out various activities with the goal of decreasing environmental pollution. In this presentation various terms on sustainability will be clarified. The concepts of children's ecological sustainability, dimensions of development, the role of the family, pre-school institutions and community will be defined, along with factors that affect the development of ecological consciousness. The purpose and goal of upbringing and education for a sustainable development will be stated and the ecological components, woven through the values and philosophies of the National curriculum for RPOO, will be discerned.

Author 1: Željka Uzun, mag. praesc. educ, pre-school teacher, mentor, employed by kindergarten Vladimira Nazora in Zagreb. She completed her education in the pre-school CAP program. Her area of special professional expertise/interest is educating children in sustainable development.

Summary 2:

An example of quality practice will be presented – an ecological way of life in the educational division „Ribice” with children of an early age. In early childhood, as active explorers of the world around them, children develop positive emotions and attitudes towards nature and easily acquire ecological knowledge and skills. All activities should derive from the child's immediate experience with nature. By spending time in the kindergarten's garden, children fulfil their need to move and implement their

natural curiosity to explore their surrounding (ground, plants, animals, weather events) through all their senses. In their own unique way, they care about flora and fauna, imitating the adult who is their behaviour model of living in harmony with nature. Sustainability entails adopting a healthier lifestyle with regular physical exercise and a proper diet. The dining culture developed through routines, spontaneous imitation games, and transformation. Daily activities, useful in life and work activities included keeping their personal hygiene and children took care of the cleanliness of the space and toys. We built containers and separated the waste into them. Cooperating with the parents and the kindergarten's technical staff, we made toys from pedagogically unformed material and didactics. It can be often heard that we do not inherit the Earth from our ancestors, we borrow it from our children. The outlook of that world will greatly depend on the type of ecological attitudes and values we developed in children's earliest childhood, in their families, in educational institutions and their community.

Author 2: Anamarija Perić, mag.praesc educ., a pre-school teacher employed by kindergarten Vladimira Nazora in Zagreb. Recently she passed the state qualification exam, and her field of special professional interest is cooperation with parents and children with special needs.

Key words: children, kindergarten, sustainability, nature, ecological consciousness

MAJHEN VRT V VELIKEM

Klavdija Čoh
vrtec »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica,
klavdija.coh@vrtec-slobistrica.si

Izveček

Vrtec Studenice je podeželski dvooddelni vrtec, katerega obiskujejo otroci od prvega do šestega leta starosti. Da bi otrokom približali naravo, smo v vrtcu Studenice v letu 2018 postavili Učilnico v naravi.

Zavedam se, da je potrebna skrb za okolje, uporabna znanja in naravoslovne kompetence, ki od posameznika zahtevajo odgovoren odnos do narave, vzgajati že pri najmlajših. Zato smo s pomočjo Učilnice v naravi vse dejavnosti s področij Kurikula za vrtece prenesli na prosto. V njej lahko otroci razvijajo vsa čutila, saj sama učilnica v naravi ponuja elemente, kot so zrak, voda, ogenj, zemlja.

Z željo, da si otroci razvijejo odgovornost, spoštljiv odnos do narave in si pridobijo še več znanja in izkušenj, smo v vrtcu Studenice omogočile, da vsak posameznik skrbi za svoj vrtniček.

Skupaj smo priskrbeli surovine, ki so potrebne za dobro rast rastlin in zelišč (listje, kompost, karton, rodovitna zemlja), narisali načrt postavitve gredic (plasti). Povabili v vrtec stare starše. Z njihovo pomočjo je vsak posameznik pripravil svojo gredo v sadilno vrečko in vanjo posadil njegovo najljubšo zelenjavo ali zelišče. Naloga vsakega posameznika je bila, da sam skrbi in je odgovoren za svoj vrtniček skozi vso leto. Otroci so samostojno skrbeli za svoje vrtničke, opazovali kaj se dogaja, kaj raste, kaj vse potrebujejo rastline in zelišča za rast,. Kako nanje vplivajo vremenske spremembe. Okušali pridelke in jih delili s prijatelji. In mnogo več.

V času šolskih poletnih počitnic, je vrtec Studenice zaprt. Tako so otroci odnesli svoje gredice domov in dalje skrbeli zanje. V mesecu septembru so le te prinesli nazaj z novo posaditvijo, kot smo se dogovorili s starši, ki so bili nad projektom navdušeni.

Ključne besede: vrt, grede, sadilna vrečka, sodelovanje

A SMALL GARDEN IN A BIG WORLD

Abstract:

The Studenice Preschool is a rural two-class preschool attended by children from the ages of one to six. In our desire to connect children with nature, we established the Outdoor Classroom in 2018. The classroom features raised beds with various vegetables, wooden musical instruments, a compost bin, a sensory path, grapevines, an insect hotel, a music wall, wooden easels for painting, herb beds, fruit

bushes, fruit trees, a pond, a fire pit, and a hayrack, which is a smaller replica of a traditional Slovenian hayrack, characteristic of Slovenian rural architecture.

In today's world, environmental awareness is essential. The practical knowledge and natural science competencies we instill in our youngest demand responsible attitudes towards nature from each individual. The Outdoor Classroom makes all of this easier; we seamlessly integrate activities from the Preschool Curriculum into the outdoor environment. In spaces like ours, children develop all their senses, as the Outdoor Classroom itself offers elements such as air, water, fire, and earth.

With the aim of fostering a responsible and respectful attitude towards nature in every child, and to gain more knowledge and experience, we've enabled each individual in the Studenice Preschool to care for their own little garden plot. Together, we provided the necessary materials for good plant growth (leaves, compost, cardboard, fertile soil), drew up plans for the arrangement of the beds (layers), and invited grandparents to the preschool. With their help, each individual prepared their bed in a planting bag and planted their favorite vegetables or herbs. Each child's task was to care for and be responsible for their plot throughout the year. The children independently tended to their plots, paying attention to the growth and development of the planted crops, wondering what plants and herbs need for growth, and how they are affected by weather changes. Of course, they were also careful when tasting the produce, which they always happily shared with friends.

During the summer school holidays, the Studenice Preschool closes its doors. The children took their beds home and continued to care for them. In September, they brought them back with new plantings. Parents were thrilled with the project work.

In our efforts to prioritize health, respect for nature, and the environment, we developed a daily routine through our garden plots at the Studenice Preschool. With strong social motivation, the children also developed various values such as solidarity, perseverance, responsibility, and much more.

Keywords: garden, flowerbeds, planting bag, cooperation

V današnjem svetu se soočamo z naraščajočimi izzivi podnebnih sprememb in potrebo po trajnostnem razvoju. Eden od načinov, kako se lahko spoprimemo s temi izzivi, je vzgoja naslednje generacije, ki bo imela znanje, strast in orodja za skrb za naš planet. V vrtcu Studenice smo zato začeli projekt, ki združuje otroke, starše in naravo. Naš glavno vodilo je bilo, kako otrokom približati koncept trajnostnega razvoja in podnebnih sprememb na način, ki bi bil za njih razumljiv in privlačen. Naš namen je bil ustvariti majhne vrtove, ki bi jih otroci skupaj s starši oblikovali in skrbeli zanje. Cilji tega projekta so bili večplastni: učenje o rastlinah in ekosistemih, razvijanje odgovornosti in skrbi za okolje ter krepitev vezi med starimi starši in otroki. Vodilo nas je prepričanje, da je najboljši način za učenje o naravi in njenem varovanju dejansko delo z njo. Zato smo otrokom omogočili, da so sami ustvarili svoje vrtove, kjer so lahko posadili svoje najljubše rastline in opazovali, kako rastejo. Ta neposredna izkušnja jim je omogočila, da so se naučili o pomembnosti skrbi za okolje in razumeli, kako lahko vsak od nas prispeva k trajnostnemu razvoju.

Vrtec Studenice se nahaja na sončnem griču, v pristnem naravnem okolju. Sestavljen je iz dveh oddelkov, ki sta namenjena otrokom prvega in drugega starostnega obdobja. Vrtec obkroža prostrano igrišče, kjer se nahaja Učilnica v naravi. Učilnica v naravi v vrtcu Studenice je poseben prostor, ki je obogaten z različnimi elementi in spodbuja učenje in interakcijo z naravo. Ta prostor vključuje visoke

grede, zeliščne grede, čutno pot, jagodičevje, kozolec, glasbeno steno, lesene instrumente, sadno drevje, mlako, hotel za žuželke, igrala, deževnico in kompost. Vsak od teh elementov omogoča otrokom, da se neposredno povežejo z naravo in se učijo o njenih različnih vidikih. Otroci lahko raziskujejo različne vrste rastlin v visokih in zeliščnih gredah, se dotikajo in vonjajo različne materiale na čutni poti, opazujejo žuželke v hotelu za žuželke, se igrajo na lesenih instrumentih in skrbijo za mlako. Učilnica v naravi je pomemben del izobraževalnega programa vrtca, saj spodbuja praktično učenje in razvija spoštovanje do narave. Otroci se učijo o skrbi za okolje, spoznavajo recikliranje in samooskrbo. Spoznavajo tudi, kako rastline rastejo, kako se odpadki lahko reciklirajo in pretvorijo v hranljivo zemljo, in kako vsaka rastlina igra pomembno vlogo v ekosistemu. Ta neposredna interakcija z naravo pomaga otrokom razumeti in ceniti naravo na globlji ravni. Prav tako jim omogoča, da razvijejo praktične veščine, kot so vrtnarjenje, skrb za rastline in recikliranje. Poleg tega se otroci naučijo, kako lahko s svojimi dejanji vplivajo na okolje in kako lahko prispevajo k trajnostnemu razvoju. Učilnica v naravi je tudi pomemben prostor za socializacijo in igro. Otroci se lahko igrajo na igralih, se sprostijo pod sadnim drevjem ali pa preprosto uživajo v lepoti narave. Ta prostor jim omogoča, da razvijejo svojo kreativnost, domišljijo in ljubezen do narave.

V vrtcu Studenice smo izvedli poseben dogodek, ki je združil otroke, stare od 1 do 6 let, in njihove stare starše v edinstvenem projektu. Ta projekt ni bil le priložnost za medgeneracijsko sodelovanje, ampak je bil tudi praktičen način učenja o pomembnih temah, kot so trajnostni razvoj, recikliranje in samooskrba. Kot tudi idealna rešitev pri težavi oskrbe vrtov v času poletnih počitnic, ko je vrtec zaprt. Vsak posameznik je ustvaril svojo gredico v sadilnih vrečkah, ki nam jih je podarilo podjetje Homeogarden. V sadilne vrečke smo dali listje, karton, zemljo in kompost, ki ga imamov vrtcu Studenice. Ta korak je bil pomemben za učenje o recikliranju in kompostiranju, ki sta ključna za trajnostni razvoj. Otroci so se naučili, kako se organski materiali, kot so listje in karton, lahko ponovno uporabijo in pretvorijo v hranljivo zemljo za rastline. Prav tako so spoznali, kako lahko odpadki iz vrtca, kot je kompost, prispevajo k zdravi in rodovitni zemlji.

Otroci so nato skupaj s starimi starši v gredice posadili poljubno zelenjavo, zelišča, cvetlice, ki so jih prinesli s sabo. Vključevanje starih staršev v skupne projekte, kot je sajenje različnih sadik v vrtove, je izjemno koristno za obe generaciji. Otroci imajo priložnost učiti se o naravi in odgovornosti do okolja, medtem ko stari starši delijo svoje znanje in izkušnje. Ta medgeneracijska izmenjava lahko poglobi razumevanje naravnih procesov in krepí družinske vezi. Poleg tega so takšni projekti odlična priložnost za vrtce, da spodbujamo skupnostno sodelovanje in učenje skozi praktične izkušnje. Sajenje sadik ni le poučno, ampak tudi spodbuja zdrav življenjski slog in ljubezen do vrtnarjenja. Takšne iniciative so pomembne, saj spodbujajo celostni razvoj otrok in krepíjo skupnostne vrednote.

Otroci so skozi vso leto skrbeli za gredice. Zanje je to bila edinstvena izkušnja, saj jim omogoča, da skozi celo leto skrbijo za svoj vrt. Ta pristop k učenju je globoko povezan s kurikulumom vrtcev, ki spodbuja celostni razvoj otroka. Skozi skrb za vrt, otroci razvijajo odgovornost in samostojnost, saj se učijo, kako rastline rastejo in kaj potrebujejo za zdrav razvoj. Prav tako se naučijo vrednosti truda in potrpežljivosti, ko opazujejo razvoj svojih rastlin od semena, sadike do plodov, cvetov. Otroci se preko vrtnarjenja seznanijo tudi z osnovami naravoslovja, kot so cikel rasti, pomen sončne svetlobe, vode in hranil za rastline. Razumevanje teh procesov je pomembno za razvoj znanstvenega mišljenja. Poleg tega vrtnarjenje prispeva k razvoju fine motorike pri otrocih, saj vključuje natančne gibe, kot so sajenje semen in puljenje plevela. Socialne veščine so še eno področje, kjer otroci veliko pridobijo. Delo na vrtu pogosto zahteva sodelovanje in komunikacijo, kar spodbuja razvoj teh veščin. Otroci se učijo deliti orodje, prostor in celo pridelek, kar krepí občutek skupnosti in sodelovanja. Čustveni razvoj je prav tako ključen del kurikuluma, ki ga vrtnarjenje podpira. Otroci se učijo izražati svoja čustva skozi interakcijo z naravo in razvijajo občutek za skrb in empatijo do živih bitij. Umetnost in ustvarjalnost sta prav tako prisotni, saj otroci skozi oblikovanje in urejanje svojih vrtov izražajo svojo individualnost in kreativnost. To lahko vključuje izbiro rastlin, ki jih bodo posadili, ali ustvarjanje dekorativnih elementov, ki dodajo osebni pečat njihovem vrtu. Otroci so se naučili o različnih vrstah rastlin, ki so

jih posadili, kar jim pomaga razumeti pomen biotske raznovrstnosti. Spoznali so, kako različne rastline prispevajo k biotski raznovrstnosti v njihovem okolju in kako vsaka rastlina igra pomembno vlogo v ekosistemu. Skrb za vrt je tako več kot le dejavnost; je celovit učni proces, ki otrokom omogoča, da rastejo in se razvijajo v harmoniji z naravo.

Med poletnimi počitnicami so gredice odnesli domov v oskrbo in jih septembra prinesli nazaj v vrtec. S tem se učenje ne konča z zaključkom šolskega leta. Otroci so nadaljevali z učenjem in opazovanjem rastlin tudi med počitnicami. Prav tako se s tem v projekt vključi celotna družina. To omogoča staršem, da se aktivno vključijo v izobraževalni proces svojih otrok. Otroci so skrbeli za gredice doma, razvijali osebno vez z naravo. To je pripomoglo k večjemu spoštovanju in razumevanju okolja. Skrb za gredice doma zahteva samostojnost in odgovornost. Otroci so se naučili, kako skrbeti za nekaj, kar je odvisno od njih, kar je pomembna življenjska lekcija. Ko so otroci prinesli gredice nazaj v vrtec, so bili pripravljeni za novo šolsko leto. Gredice, ki so jih skrbno negovali čez poletje, so simbol njihove pripravljenosti za nadaljevanje učenja.

Ta dejavnost je inovativna, saj otrokom omogoča, da se naučijo osnov vrtnarjenja in skrbi za okolje. Prav tako je povezana s cilji trajnostnega razvoja, saj otroci spoznavajo pomen recikliranja (uporaba listja in kartona) in kompostiranja. Poleg tega se učijo o pomenu lokalno pridelane hrane in samooskrbe. Ta projekt je otrokom omogočil, da se neposredno povežejo z naravo in spoznajo, kako lahko s svojimi dejanji vplivajo na okolje. Prav tako so se naučili, kako lahko s pridelavo lastne hrane prispevajo k trajnostnemu razvoju in zmanjšajo svoj ogljični odtis.

V okviru našega projekta smo imeli tudi priložnost sodelovati z lokalnimi strokovnjaki. Ana Vovk, redna profesorica za fizično in regionalno geografijo na Univerzi v Mariboru, Filozofski fakulteti, ki ima v bližini vrtca Učilnico v naravi, je sodelovala z vzgojiteljicami in delila svoje znanje in izkušnje o naravi in vrtnarjenju. Njeno sodelovanje je omogočilo, da so vzgojiteljice pridobile dragocene vpoglede, ki so jih lahko prenesle na otroke.

Prav tako se nam je na srečanju pridružila Irena Rotar, neodvisna aktivistka samooskrbe in borka za trajnostne koncepte. Njena prisotnost in sodelovanje sta dodatno obogatila našo izkušnjo. Skupaj smo raziskovali različne vrste rastlin in se učili o njihovem življenjskem ciklu.

Ta sodelovanja so bila ključna za uspeh našega projekta. Ne samo, da so otrokom omogočila, da se naučijo od strokovnjakov na področju, ampak so tudi okrepila povezavo med vrtcem in lokalno skupnostjo.

Ta projekt je bil izjemna priložnost za otroke, da se naučijo pomembnih veščin in konceptov skozi praktično delo. Otroci so se neposredno povezali z naravo, spoznali osnove vrtnarjenja, recikliranja in samooskrbe ter razvili spoštovanje do narave. Prav tako so se naučili, kako lahko s svojimi dejanji vplivajo na okolje in kako lahko prispevajo k trajnostnemu razvoju.

Projekt je bil tudi čudovit način za povezovanje različnih generacij in skupnostno delo. Otroci, starši, stari starši in vzgojiteljice so skupaj oblikovali in skrbeli za vrtove, kar je okrepilo medsebojne vezi in občutek skupnosti. Sodelovanje z lokalnimi strokovnjaki, kot sta Ana Vovk in Irena Rotar, je dodatno obogatilo izkušnjo in povežalo vrtec z lokalno skupnostjo.

Verjamem, da so tovrstne dejavnosti ključne za vzgojo odgovornih in ozaveščenih državljanov prihodnosti. Otroci, ki se že v zgodnjem otroštvu naučijo spoštovati naravo in razumejo pomen trajnostnega razvoja, so bolj pripravljeni na izzive prihodnosti. S tem projektom smo jim dali orodja in znanje, ki jih bodo potrebovali, da postanejo aktivni in odgovorni državljani, ki bodo sposobni prispevati k boljšemu in bolj trajnostnemu svetu.

Viri:

1. Jošar, Jerneja. (2021). *Vrtnarimo z Jernejo: ekološki vrt v štirih letnih časih*. Ljubljana, Mladinska knjiga
2. Jošar, Jerneja. (2021). *Z Jernejo do zdravega vrta.: Ljubljana, Mladinska knjiga*
3. Stein, Siegfried. (2018). *Visoke grede*. Ljubljana, Mladinska knjiga

Kratka predstavitev avtorja

Z več kot dvema desetletjema izkušenj kot vzgojiteljica v vrtcu "Oton Župančič" v Slovenski Bistrici, sem svojo kariero obogatila z vodenjem pevskega zbora, kar je dodalo še eno dimenzijo mojemu delu z otroki. V prvih letih sem združevala svojo strast do glasbe in vzgoje, kar mi je omogočilo, da sem otrokom predstavila čarobni svet glasbe. Sedaj, že osmo leto, delujem v enoti Studenice, kjer smo razvili Učilnico v naravi. Ta pristop mi omogoča, da večino časa preživim zunaj, v neposrednem stiku z naravo, kar otrokom zagotavlja neprecenljive izkušnje. Verjamem, da je to najlepša služba, ki si jo lahko zamislim, saj vsak dan vidim, kako otroci rastejo, se učijo in razvijajo v radovedne, samostojne osebe. Moje delo je polno izzivov, a hkrati neskončno zadovoljujoče, saj mi omogoča, da prispevam k razvoju prihodnjih generacij.

Short presentation of the author

With more than two decades of experience as a teacher in the kindergarten "Oton Župančič" in Slovenska Bistrica, I enriched my career by leading a choir, which added another dimension to my work with children. In the early years, I combined my passion for music and education, which allowed me to introduce children to the magical world of music. Now, for the eighth year, I work in the Studenica unit, where we developed the Nature Classroom. This approach allows me to spend most of my time outside, in direct contact with nature, which provides the children with invaluable experiences. I believe that this is the most beautiful job I can imagine, because every day I see how children grow, learn and develop into curious, independent people. My work is full of challenges, but at the same time infinitely satisfying, as it allows me to contribute to the development of future generations.

HRVATSKO TRADICIJSKO STVARALAŠTVO, SLIKOVNICA

Barbara Matojina, univ.bacc.praesc.educ, odgojiteljica
Gordana Merle, odgojiteljica djece rane i predškolske dobi
Dječji vrtić Srednjaci, Vladimira Filakovca 2, Zagreb

Sažetak

Dvama povezanim projektima "Hrvatsko tradicijsko stvaralaštvo" i "Čudesnu šumu" nastojimo kod djece razviti potrebu za razgovorom, govorom, jezičnim igrama i čitanjem.

Njegovanje govora jedan je od bitnih pedagoških zadataka, posebno u vrijeme brzog razvoja tehnologije. Istraživanja koja su provedena na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, pokazuju da sve manje poznajemo značenje određenih riječi te da nam je rječnik sve više oskudan. Pripovijedanjem priča, bajki i basni, kao i prepričavanjem istih, olakšavamo djeci pristup knjigama i čitanju.

Čitanjem basni i priča poput, "Lav i miš", "Miševi i mačke naglavačke", "Zec i kornjača", "Cvrčak i mrav", "Mačak i lisica", "Pjetlićeva družina", nastojimo djeci približiti bogatstvo priča hrvatske folklorne baštine te ih poticati na samostalno pričanje basni, priča i pripovijetka.

To je bio i početak projekta "Hrvatsko tradicijsko stvaralaštvo" i "Čudesna šuma" u kojima su kroz govor, pripovijedanje i prepričavanje djeca bogatila svoju simboličku igru, te time osnaživala svoje govorno izražavanje, maštovitost i kreativnost.

Ime projekta "Čudesna šuma" dala su djeca po nazivu na hrvatski animirani film koji je prepun čarolije i čudnih životinjskih stvorenja.

U našoj sobi dnevnog boravka formirali smo centar knjižnice, te su uz svakodnevno praćenje i osluškivanje djece, priče postale svakodnevni dio odgojno-obrazovnog rada.

S obzirom na bogatstvo i količinu priča koju su nam djeca ispričala, nastala je ideja, da osim ilustracija priča iz baštine, djeca izrađuju svoje slikovnice, prema ispričanoj priči i to od otpadnog materijala. Na zajedničkim druženjima djece, roditelja i odgojitelja, boravkom roditelja u skupini ili na radionicama, izrađujemo štapne lutke, stolna kazališta, kazališta u kutiji i slikovnice.

Summary

Throughout two related projects („Croatian Traditional Creativity“ and „Miraculous Forest“), we strive to develop children's need for conversation, speech, language games and reading. Cultivating speech is one of the most important pedagogical tasks, especially in today's extremely demanding time for children and us, which shows us that we know the meaning of words less and less (adults, and consequently children too). Our vocabulary is becoming more scarce. By telling stories, fairy tales and fables, as well as retelling them, we try to open the way for children to read. By reading fables and stories such as „The Lion and the Mouse“, „The Mice and Upside Down Cats“, „The Rabbit and the Tortoise“, „The Cricket and the Ant“, „The Cat and the Fox“, „The Rooster's Company“, we tried and continue to try to bring the richness of Croatian stories to children folklore heritage and encourage them to independently tell fables, stories and tales. This was the reason for the creation of the „Miraculous Forest“ project in which speech, storytelling

and retelling are part of the project, and we called it „Let's play with stories“, where children enriched their symbolic play, thereby strengthening their verbal expression, imagination and creativity.

„Miraculous Forest“ was named after the Croatian animated film, full of magic and strange animal creatures. In relation to the modern rhythm of living, our wish is, for a moment, to stop the time, calm the rhythm and immerse ourselves in the world of stories that have enriched the child's whole world.

In our living room, we formed the center of the library and, with daily monitoring and listening to the children, the stories became an integral part of all of us.

Considering the wealth and quantity of stories that the children told us, the idea was born that, in addition to the illustrations of the stories from the heritage, the children make their own picture books based on the story told and from waste material. At joint gatherings of children, parents and educators (with parents staying in a group or at workshops), we make stick puppets, table theaters, theaters in a box and picture books.

ŽIVOTOPIS - BARBARA MATOJINA

Barbara Matojina rođena je u Zagrebu, gdje je završila osnovnu i srednju školu. Diplomirala je na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i stekla akademski naziv prvostupnik ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Trenutno studira na sveučilišnom diplomskom studiju ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Redovito se stručno usavršava u područja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

U stručno razvojnom centru iz područja odgoja za održivi razvoj, 2017., završava edukaciju i time postaje voditelj posebnog programa Odgoj za održivi razvoj, gdje u područnom objektu posljednjih osam godina provodi spomenuti program. Budući da je vrtić ujedno i Stručno razvojni centar, odgojiteljica održava ogledne aktivnosti i predavanja na modulima s raznim temama iz područja održivog razvoja.

Zbog posebne usmjerenosti i kao područje posebnog interesa, odgojiteljica upisuje i završava edukaciju u Stručno-razvojnom centru za poticanje cjelovitog razvoja djece kroz područje likovnosti u Dječjem vrtiću Trešnjevka, te time postaje voditelj posebnih programa likovnog stvaralaštva u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

ŽIVOTOPIS - GORDANA MERLE

Gordana Merle radi kao odgojiteljica u Dječjem vrtiću Srednjaci od 1994. godine, gdje od 1998. godine provodi program Odgoj za održivi razvoj, u kojemu aktivno sudjeluje u kreiranju i osmišljavanju metodičkih cjelina i tema programa.

Završila je edukaciju "Dječje folklorno stvaralaštvo i njegova primjena" Gorana Kneževića, plesnog pedagoga i koreografa na području scenske primjene folkloru i stječe zvanje voditelja etno programa. U svoj rad integrira dječji folklor koji postaje sastavni dio programa Odgoja za održivi razvoj.

Sudjeluje u organizaciji modula Stručno-razvojnog centra Dječjeg vrtića Srednjaci kao izlagač u području odgoja za održivi razvoj. S djecom sudjeluje u raznim manifestacijama te je u samim počecima rada vodila ritmiku i ples u vrtiću.

Područje užeg interesa je ritam i pokret.

ODKRIVAMO LOKALNO OKOLJE NA OKOLJU PRIJAZEN NAČIN

Petra Bodlaj, Vrtec Tržič, petra.bodlaj@vrtec-trzic.si

Izveček:

Dislocirani oddelek Vrtca Tržič v Kovorju se nahaja v vaškem okolju. S skupino otrok, starih od dve do tri leta, smo raziskovali trajnostno mobilnost. Cilj le-te je zmanjšati izpuste toplogrednih plinov, za čistejši zrak, javno zdravje in večjo kakovost bivanja. Ozaveščanje o pomenu varovanja okolja in skrbi za okolje se prične že v vrtcu. Da je bila vsebina najmlajšim in staršem zanimiva, sem jo prenesla v lokalno okolje. Z dejavnostmi sem želela vplivati na promet v okolici vrtca in gibanje v lokalnem okolju. Doživljanje in zaznavanje sveta preko gibanja otroku omogoča zaznave, pridobiva različne informacije in s tem skladen razvoj. Pridobiva na samozavesti in samozaupanju, prinaša mu veselje in zadovoljstvo. Narava in skrb za okolje je področje, s katerim pri otrocih razvijamo vključevanje v okolje, soustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad. Izvedene dejavnosti vključujejo trajnostno raziskovanje lokalnega okolja, spoznavanje prometa in vpliva prometa na okolje, pridobivanje izkušenj, kako lahko prispevamo k varovanju in ohranjanju naravnega okolja. Otroci so tekom projekta veliko časa preživeli na prostem, v gibanju, raziskovanju in odkrivanju zanimivih točk v lokalnem okolju. Z izdelovanjem različnih izdelkov, ki so bili otrokom dodatno motivacijsko okolje, so otroci spoznavali različne materiale, tehnike in razvijali fino motoriko.

Ključne besede: gibanje, lokalno okolje, potovalne navade, predšolski otroci, sodelovanje s starši, trajnostna mobilnost.

WE TAKE CARE OF THE LOCAL AREA IN AN ENVIRONMENTALLY FRIENDLY WAY

Abstract:

The dislocated preschool department Kovor is located in village environment. With a group of children aged between two and three, we explored sustainable mobility. The aim is to reduce greenhouse gas emissions to achieve cleaner air, public health and a better quality of life. Awareness about the importance of environmental protection and care begins in kindergarten. To make the content interesting for the youngest and the parents, I transferred it to the local area. With the activities I wanted to influence traffic around the kindergarten and movement in the local area. Experiencing and perceiving the world through movement enables the child to perceive, acquire various information and thus a harmonious development. The children gain confidence and self-confidence, physical activity brings them joy and satisfaction. Nature and care for the environment is develop children's integration into the environment, co-creation of healthy and safe living environment and habits. The carried-out activities include sustainable research of the local area, learning about traffic and its impact on the environment, gaining experience on how we can contribute to the protection and preservation of the natural environment. During the project, the children spent a lot of time outdoors, physically active, exploring and discovering points of interest in the local area. By making various handicraft products that were an additional motivational environment for the children, the children got to know different materials, techniques and were developing fine motor skills.

Keywords: movement, local environment, travel habits, preschool children, cooperation with parents, sustainable mobility.

1. UVOD

Trajnostna mobilnost je okolju prijazna mobilnost. Za vsako skupnost sta dostopnost in mobilnost ključni. Od vseh je odvisna kakovost življenja v celotni skupnosti. V današnjem času starši zaradi različnih vzrokov otroke v vrtec vozijo z avtomobilom in vse manj prihajajo z njimi peš ali s kolesom. Želimo vplivati na promet v okolici vrtca in s tem tudi v lokalnem okolju. Namesto z osebnim vozilom se odpravimo peš, s kolesom ali javnim prevozom. S tem bomo zmanjšali onesnaževanje okolja in bomo gibalno aktivni, kar bo doprinos k našemu zdravju in boljšemu počutju.

1.1. Hoja

Hoja je najbolj naraven, demokratičen, zdrav in socialno pravičen način premikanja. Ne povzroča izpustov in drugih vplivov na okolje, v primerjavi z drugimi prevoznimi načini pa je prostorsko in infrastrukturno nezahtevna. Primerna je za krajše razdalje (do 2 km), kar se ujema z značilnostjo zgradbe večine naselij v Sloveniji in povprečno dolžino opravljenih poti v njih. Hoja je ključna, saj se tudi vse poti z avtomobilom in javnim prevozom začnejo in končajo z njo. Je drugi najpogostejši način premikanja v slovenskih naseljih, čeprav njen delež že desetletja upada. Pri celostnem prometnem načrtovanju je hoja tista, za katero moramo prednostno zagotoviti dobre razmere (Otrin idr., 2019).

1.2. Kolo

Kolo je najsmotrnejše prevozno sredstvo za razdalje do 5 km. Je poceni in dostopno vsem socialnim skupinam, okolju prijazno in ne zaseda veliko prostora. Na večini poti v naseljih je celo najhitrejše. Vsakodnevno kolesarjenje ugodno vpliva tudi na zdravje. Zaradi pozitivnega vpliva na kakovost bivanja se je kolesarjenje v mnogih evropskih mestih uveljavilo kot enakovreden in učinkovit način opravljanja vsakodnevnih poti (Otrin idr., 2019).

1.3. Javni potniški promet

Javni potniški promet vključuje različne oblike prevozov: avtobusni prevoz (mestni in medkrajevni), prevoz z vlakom, ladijski prevoz, prevoz s taksijem in podobno. Kadar je učinkovit, lahko v kratkem času in z nizkimi stroški prepelje največ ljudi. Omogoča kakovostno dostopnost za vse in rešuje veliko težav v prometu (Otrin idr., 2019).

1.4. Trajnostna mobilnost

Trajnostna mobilnost je pomembna tudi iz vidika zdravja. Otrin idr. (2019) so zapisali: »Tudi nezadostna telesna dejavnost je posledica prevelike rabe avtomobilov. Že z aktivnim načinom mobilnosti (hoja, kolesarjenje, uporaba javnega potniškega prometa) na poti v vrtec, šolo, službo in po vsakodnevnih opravkih je mogoče nekaj prispevati k upoštevanju gibalnih priporočil zdravstvene stroke, ki pravijo, da tveganje za nastanek kroničnih nenalezljivih bolezni pomembno zmanjšuje že pol ure zmerne telesne dejavnosti večino dni v tednu.«

1.5. Gibanje

Gibanje je eno od področij, ki jih vključuje tudi Kurikulum za vrtce.

Potreba po gibanju in igri sta otrokovi primarni potrebi. Z gibanjem telesa je pogojeno zaznavanje okolice, prostora, časa in samega sebe. Vrtec naj otrokom vsakodnevno omogoči in jih spodbuja, da z različnimi dejavnostmi v prostoru in na prostem spoznajo in razvijejo gibalne sposobnosti ter usvojijo nekatere gibalne koncepte oziroma sheme. Z gibanjem si otroci razvijajo tudi intelektualne sposobnosti, hkrati pa je pomemben prispevek k zdravju in razvoju otroka. Igra in gibanje imata pomembno vlogo tudi pri socialnem in emocionalnem razvoju (Kurikulum za vrtce, 2017).

1.6. Lokalna skupnost

Lokalna skupnost, v kateri se nahaja vrtec, je Krajevna skupnost Kovor. S svojo pripravljenostjo za sodelovanje in z izvajanjem infrastrukturnih ukrepov, kot so izgradnja pločnika v okolici vrtca, ureditev talnih označb za pešce in kolesarje ter zavzemanje za ureditev varnih poti, nas le še spodbuja za trajnostno naravnano mobilnost. Naselja v KS Kovor so Loka, Zvirče, Hudo in Kovor. Z dejavnostmi, ki smo jih izvajali v projektu, smo staršem pokazali, da se da različne koticke vseh krajev obiskati trajnostno, peš ali z avtobusom.

2. CILJI IN METODE DE LA

2.1. Cilji

Načrtovani cilji:

- otrok sproščeno izvaja naravne oblike gibanja,
- otrok pridobiva spretnosti vožnje s poganjalci in tricikli,
- otrok spoznava vlogo narave in čistega okolja v povezavi z gibanjem v naravi,
- otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo,
- otrok pridobiva izkušnje, kako lahko prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja,
- razvijanje prstne spretnosti oziroma t. i. fine motorike.

2.2. Metode dela

Uporabljene metode so bile pogovor, opazovanje, pripovedovanje, poslušanje, poimenovanje, aktivno raziskovanje, igra, lepljenje, poslikava.

3. IZVEDENE DEJAVNOSTI

3.1. Spoznamo zgodbo o belih zajčkah

V jutranjem krogu, kjer se zberemo vsako jutro, smo spoznali zgodbo o belih zajčkah. Zgodba je bila otrokom zanimiva, presenetil me je odziv otrok, saj so želeli zgodbo še enkrat slišati. Dogovorili smo se, da bomo tudi mi očistili zajčke. Bili so navdušeni in takoj smo pričeli z izdelovanjem zajčkov, ki so bili sivi, z umazanim kožuščkom. Posamezni otroci so nezadovoljstvo zajčkov, ki imajo umazane kožuške, pokazali tudi z obrazno mimiko.

Starše sem predhodno vprašala o njihovih potovalnih navadah ob prihodu v vrtec in odhodu iz vrtca. Ugotovila sem, da dvanajst od štirinajstih otrok v vrtec prihaja z avtom. Številka se mi je zdela visoka, hkrati pa me je to še dodatno motiviralo k izvedbi dejavnosti, prek katerih lahko mogoče vplivam na razmišljanje o trajnostni mobilnosti. V sodelovanju s starši smo izvajali igro Beli zajček. Starši so bili seznanjeni z izvajanjem igre. Vsak otrok je izdelal svojega zajčka, ki se je razveselil vsakega belega krogca, ki ga je nalepil otrok, ko je v vrtec prišel na okolju prijazen način (peš, s poganjalcem, Slika

Slika1: Izdelovanje zajčka.

vozičkom ipd.). S starši, ki so bolj oddaljeni od vrtca, smo se dogovorili, da avtomobili počakajo na parkirišču, ki je od vrtca oddaljen vsaj 300 m. Tako smo omogočili, da v igri sodelujejo prav vsi. V večini so starši resno vzeli igro, ki smo se jo igrali štirinajst dni. Otroci so vsak dan pripovedovali, kje so starši parkirali avto in ponosno lepili bele pike. In zajčki so postajali vedno bolj beli.

Slika 2: Gozd v igralnici in zajčki, ki imajo vedno bolj bel kožušček.

Slika 3: Lepljenje belih pik na zajčka.

3.2. Igralnica kot motivacijski prostor

Igralnica je z izdelki in ureditvijo prostora postala pomemben podporni in motivacijski del projekta. Prek knjig so otroci spoznavali različna vozila in se ob tem seznanjali, katera so za okolje in zdravje prijaznejša. Uporabili smo sestavljanke in pesmici, ki smo jih z veseljem peli in prikazali z gibanjem.

Slika 4: Gledanje knjig o vozilih.

Slika 5: Igra z vozili na kinetičnem pesku in peni za ustvarjanje.

Spoznali smo različna vozila in materiali za igro in vživljanje v promet. Zgradili smo tudi železniško progo, po kateri se je pripeljal vlak in odpeljal potnike na izlet.

Slika 6: Igra na cesti z vozili.

Slika 7: Gradimo železniško progo.

V garderobi smo razstavili dele vozil, ki so jih otroci sestavili v celoto glede na svoje zmožnosti.

Slika 8: Izdelki na razstavi v garderobi.

3.3. Dejavnosti na prostem

Veliko časa smo preživel na prostem, kjer so otroci imeli možnost opazovati promet, poslušati, kaj slišijo, in raziskovati različne točke v naši krajevni skupnosti. Na sprehodih smo opazovali prometne znake, jih poimenovali in spoznavali njihov namen. Primerjali smo zrak in zvok ob cesti in v gozdu ter na travniku. Znake, ki smo jih opazili na sprehodu, smo izdelali iz kartona in jih uporabili pri igri.

Slika 9: Opazovanje prometnih znakov na sprehodu.

Slika 10: Obisk policista v vrtcu.

Na sprehod z nami smo povabili policista, ki se je povabilu z veseljem odzval. Pokazali smo mu, kaj smo se naučili o vedenju v prometu in kako se vključujemo vanj kot pešci.

Na igrišču vrtca so se otroci preizkusili v vožnji poganjalcev in triciklov. Pri tem smo bili pozorni na svojo varnost in na varnost drugih udeležencev, še posebno pešcev.

Slika 11: Vožnja s tricikli in poganjalci.

Slika 12: Lepljenje fotografije v knjižico.

Največja zanimivost in motivacija projekta pa je bila knjižica, ki jo je ustvarjal vsak otrok. Knjižico sem poimenovala »Peš v lokalnem okolju«. V vsakem naselju naše krajevne skupnosti sem izbrala zanimive točke, ki so tudi največkrat obiskane s strani staršev in otrok. Vsako od teh točk sem predhodno fotografirala. Otroci so si fotografijo našega cilja ogledali in jo nalepili v knjižico pred našim odhodom.

Potem se je pričelo razsikovanje in opazovanje. Naš cilj je bil vsakokrat najti točko s fotografije. Za uspešno opazovanje, ko smo točko našli, je vsak otrok v knjižico nalepil nalepko, ki jo je sam izbral. Otroci so z zanimanjem opazovali okolico in se vsakič razveselili, ko smo našli naš cilj. Ponosno so nalepili nalepko in se veselili uspeha.

Slika 13 : Lepljenje nalepke v knjižico.

Slika 14: Ogledovanje že doseženih ciljev.

Nastajanje knjižice smo nalepili tudi na oblogo. Otroci so si dnevno ogledovali naše že dosežene cilje. Opisovali so, kaj smo videli, kje smo bili in kaj smo tam počeli.

Obiskali smo otroška igrišča v vseh naseljih, avtobusne postaje, podružnično šolo, cerkev, kmetijo, gozd in travnik. Različno oddaljene točke od vrtca, ki so jih otroci dosegli brez težav.

Slika 15 : Igrišče v Kovorju. Igra s padalom.

Slika 16: Igrišče v Zvirčah.

Slika 17: Kmetija.

Slika 18: Avtobusna postaja v Zvirčah.

Za najbolj oddaljeno točko, kjer smo iskali avtobusno postajo v naselju Zvirče, pa jih je čakalo posebno presenečenje. Ko smo našli avtobusno postajo in se pogovarjali o namembnosti avtobusne postaje, se je pripeljal avtobus.

Otroci so bili navdušeni, ko je voznik ustavil in nam ponudil prevoz nazaj v vrtec. Z veseljem smo se odzvali, poskrbeli za varno potovanje z zapetimi varnostnimi pasovi in se odpeljali proti vrtcu. Otroci so bili navdušeni, za večino je bilo prvič, da so se peljali z avtobusom. Navdušenje je trajalo še nekaj dni, posmezni otroci niso mogli pozabiti na presenečenje.

Slika 19: Gremo na avtobus.(Foto: Tara Pobežin)

Slika 20: Z avtobusom nazaj v vrtec.

Za zaključek naše knjižice smo povabili starše, da z nami preživijo aktivno popoldne. Tako obliko srečanja s starši sem izvedla prvič. Skupaj smo se odpravili na pohod do travnika, kjer so nas čakale zabavne gibalne igre, ples in ustvarjanje z naravnim materialom. Skupaj smo preživeli prijetno popoldne in vsi smo se strinjali, da je bilo aktivno srečanje zelo prijetno in da ga bomo izvedli še kdaj.

Slika 21: Pohod do travnika.

Slika 22: Igre na travniku.

Ob zaključku projekta sem starše zopet povabila k sodelovanju. Zanimalo me je, ali so se njihove potovalne navade v vrtec in iz vrtca kaj spremenile. Ugotovila sem, da smo z izvedbo projekta spodbudili za trajnostno mobilnost poleg začetnih dveh družin še štiri družine.

Veseli smo bili, da starši sodelujejo z nami in so otrokom zgled. Na ta način podpirajo svoje otroke in skrbijo za naše okolje.

4. ZAKLJUČEK

Projekt Odkrivamo lokalno okolje na okolju prijazen način je bil projekt, ki smo ga začutili vsi, otroci, vzgojiteljici in starši. Otroke iz prvega starostnega obdobja, ki obiskujejo vrtec v vaškem okolju in so aktivno vpeti vanj, sem ozaveščala o pomenu varovanja okolja, o pomembnosti ohranjanja narave in jih seznanila s prometno varnostjo. Ker je vrtec lociran v okolju, ki nam ponuja veliko možnosti za bivanje na prostem, smo vsakodnevno zunaj, v naravi.

S pomočjo lastne aktivnosti so otroci spoznavali pomen trajnostne mobilnosti in ob tem doživljali zadovoljstvo. Prek otrok smo vplivali na starše, jim na konkreten način pokazali, kako smo lahko v naši lokalni skupnosti trajnostno mobilni.

S projektom smo dosegli manjše spremembe v količini prometa okrog vrtca in posledično tudi v lokalni skupnosti. Spremembe se ne zgodijo čez noč. Z večkratnimi ponovitvami različnih trajnostno naravnanih dejavnosti lahko vplivamo na razmišljanja ljudi, mogoče sčasoma tudi na navade. Trudili smo se, da bi majhni koraki vplivali in prispevali k spremembam za drugačno prihodnost, za promet, ki bo bolj prijazen do narave in ljudi.

5. VIRI IN LITERATURA

Otrin, K., Benčina, M., Živčič, L., Resnik Palninc, T., Plevnik, A., (2019). *Trajnostna mobilnost*. Ljubljana: Ministrstvo za infrastrukturo.

Kurikulum za vrtce (2017). *Predšolska vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

KRATKA PREDSTAVITEV AVTORICE

Sem Petra Bodlaj, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena kot vzgojiteljica v Vrtcu Tržič. V vrtcu sem zaposlena 28 let, zadnjih šest let kot vzgojiteljica predšolskih otrok. Delo opravljam v enem od treh dislociranih oddelkov Kovor, Vrtca Tržič, kjer opravljam tudi delo vodje enote. Svoje znanje in veselje do narave rada delim s predšolskimi otroci.

I am Petra Bodlaj, Bachelor of Applied Arts in pre-school teaching, employed as a preschool teacher in Kindergarten Tržič. I have been working in kindergarten for 28 years, the last six years as a preschool teacher. I work in one of the three dislocated departments of Kindergarten Tržič in the village Kovor, where I also work as the head of the unit. I love to share my knowledge and love of nature with preschoolers.

LUTKA I DIJETE

Olga Guina, mag.praesc.educ

Dječji vrtić Srednjaci Zagreb

olga.guina@gmail.com

Sažetak :

U radu su prikazani rezultati dokumentiranja vlastite prakse i istraživanja prakse u dječjem vrtiću Srednjaci u Zagrebu, o interakciji djeteta s lutkom, roditeljima, odgojiteljima, vršnjacima. Prikazani su stvaralački radovi koji povezuju odgojiteljevu emocionalnu empatiju sa socijalizacijom djeteta u skupini. Zastupljene su igre mašte, simboličke igre, praktično radne aktivnosti. Kroz različite oblike rada djeca su razvijala i bogatila spoznaje iz likovne, književne, glazbene, lutkarske i scenske kulture. U suradnji s roditeljima i lokalnom zajednicom zajedno smo spoznavali važnost odgoja i obrazovanja za održiv razvoj i mogućnosti likovnoga stvaralaštva kroz koncept 4 R (recycle, reuse, reduce, recover). U interakciji s bakama i djedovima, roditeljima, muzejima i galerijama upoznavali smo hrvatsko tradicijsko stvaralaštvo i važnost korištenja lutke u stvaranju maštovitog i idealnog svijeta kroz više generacija. Lutka se provlači kroz djetinjstvo, a odraslog čovjeka vraća u djetinjstvo, stvaralaštvo, intenzivna maštanja, toplinu doma.

Iz ovoga rada je vidljivo koliko je lutka važna u djetetovom životu, ali i u životu odraslog čovjeka. Potrebna je odgojiteljima da preko lutke djeci prenesu sadržaje iz prirodnoga i društvenoga života.

Ključne riječi: dijete, lutka, odgojitelj, mašta, djetinjstvo, oblikovanje lutaka, stvaralaštvo

SUMMARY

The paper presents the results of documenting and research of own practice and the practice in kindergarten Srednjaci in Zagreb, about the interaction of the child with the doll, parents, educators and peers. Creative works linking the educator's emotional empathy to the socialization of the child in the group are presented. Imagination games, symbolic games, practical work activities are represented. Through various forms of work, children developed and riched insights from artistic, literary, musical, puppet and stage cultures. In cooperation with parents and the local community, we jointly realized the importance of education for sustainable development and the possibilities of artistic creativity through the concept of 4 R (recycle, reuse, reduce, recover). In interaction with grandparents, parents, museums and galleries, we learned Croatian traditional creativity and the importance of using a doll in creating an imaginative and ideal world over several generations. The doll slips through childhood, and returns a grown man to childhood, creativity, intense fantasies and warmth of home.

From this work it is evident how important the doll is in the child's life, but also in the life of a grown man. It is necessary for educators to pass on the contents of natural and social life to children through the doll.

Keywords: child, puppet, educator, imagination, childhood, puppet design, creativity

Životopis

Olga Guina diplomirala je na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i stekla akademski naziv *magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*.

U zvanje *odgojitelja mentora* promovirana je 2017. godine, a u *odgojitelja savjetnika* 2022. godine.

Sudjeluje kao izlagač u modulima Stručno-razvojnog centra Dječjeg vrtića Srednjaci iz područja odgoja za održivi razvoj, te kao izlagač na stručnim skupovima na gradskoj, županijskoj i međunarodnoj razini. Područja interesa su joj održivi razvoj, prepoznavanje i poticanje kreativne dimenzije dječjih aktivnosti, primjena lutke u stvaralačkim aktivnostima djeteta.

Poticanjem brige za okoliš usmjerava djecu na čuvanje prirode kao trajne vrijednosti i način življenja od ranog djetinjstva.

Radi u dječjem vrtiću *Srednjaci* u Zagrebu.

NARAVNI MATERIALI V GOZDU KOT DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI V PRVEM STAROSTNEM OBDOBJU

VVE PRI OŠ SVETI JURIJ, SVETI JURIJ 13, 9262 ROGAŠOVCI

VVE PRI POŠ PERTOČA

Aleksandra Gider

aleksandra.gider@ossvj.si

Povzetek

Zgodnje obdobje otroštva je izrednega pomena za nadaljnje kvalitetno življenje v sobivanju z naravo, zato je pomembno, da ima otrok možnost aktivnega in izkustvenega učenja, katero vpliva na celostni razvoj otroka.

Vsi vključeni v vzgojno-izobraževalni proces opažamo, da je igre z naravnimi materiali vedno manj, da otroci v veliki meri s starši ne zahajajo v gozd, čeprav nas le ta obdaja na vsakem koraku bivanja na vasi. Izhajale smo iz cilja, da otrokom približamo gozd skozi prosto igro, z rokovanjem z naravnimi materiali, raziskovanjem in bivanjem v njem v vseh letnih časih, saj se gozd nahaja nedaleč stran od vrtca. Vsa področja dejavnosti smo prenesle v okolje gozda in otroke spodbujale, da so ga spoznavali z vsemi čuti in korak za korakom odkrivali čarobnost prostora, ki je drugačen, a tako čudovit, da je postal naše okolje vseživljenjskega učenja, ki se nikoli ne konča, če ga le vzljubimo in ohranjamo neokrnjenega, takega, v kakršnega smo vstopili odrasli kot otroci, in želimo si, da bi se ta pot trajnostno nadaljevala.

NATURAL MATERIALS IN THE FOREST AS DIDACTIC AIDS IN THE FIRST AGE PERIOD

Abstarct

The early childhood period is very important for the quality of life in coexistence with nature. It is important for children to have the opportunity for active and experiential learning, which influences the holistic development of the child. Those involved in the educational process notice a decline in play with natural materials and a decreasing tendency for children to explore the forest with their parents, although it surrounds us on every step of our life in the country. Our aim was to introduce forest to children through free play, handling natural materials, exploration, and staying in it throughout all seasons, as the forest is not far from the kindergarten. We transferred all areas of activity to the forest environment and encouraged children to explore it with all their senses, gradually discovering the magic of space that is different but so wonderful that it becomes our lifelong learning environment, which never ends. When we love and preserve it untouched, the way we entered it as children, we hope it continues sustainably.

Ključne besede: gozd, naravni materiali, raziskovanje, čutila, narava

Key words: forest, natural materials, exploration, senses, nature

UVOD

V uvodnem delu smo si zastavile cilje in aktivnosti. Zavedale smo se, da je pomemben emocionalni in pozitiven pristop, saj so se nekateri otroci prvič srečali z okoljem gozda in želele smo, da jim nudimo dovolj časa, da doživijo prostor, ga sprejemajo in odkrivajo takega, kot je.

Zastavile smo si naslednje cilje:

- doživljati veselje in ugodje ob bivanju v gozdu,
- igrati, raziskovati, rokovati in odkrivati naravne materiale v gozdu,
- razvijati vsa svoja čutila,
- ustvarjati iz naravnih materialov,
- vključiti področja dejavnosti v okolje gozda,
- razvijati spoštljiv odnos do narave.

PRVIČ V GOZD

Otroci imajo izrazito potrebo po gibanju in so zelo radi v naravi. Naša naloga je, da jim omogočamo in nudimo raznolika okolja, kjer spoznavajo naravne materiale in se z njimi igrajo. Pomembno je, da nudimo varno okolje, kjer odkrivajo zakonitosti materialov preko lastne igre. Že sam gozd je didaktično okolje, katero nam ponuja različno paleto možnosti odkrivanja in raziskovanja. To spoznavanje naravnega okolja v prvem starostnem obdobju naj poteka v mirnem in prijetnem ozračju.

Vse, kar se zgodi prvič, je drugačno in navdihujoče in tako je bilo tudi za otroke, ko smo se prvič odpravili v gozd. To je bilo za njih posebno doživetje. Zanimalo nas je, kaj o gozdu že vedo in stremele h korakom formativnega spremljanja otrok. Hitro smo ugotovile, da gozda ne poznajo, zato so bili zastavljeni cilji in vsebine dobrodošli.

Ko smo vstopili v gozd, so otroci opazovali okolico in povabile smo jih naprej. Hodili smo po šelestečem listju in otroška radovednost je bila takoj spodbujena, saj so začeli prijemat listje, vejice na tleh in storže. Otrokom je bilo zanimivo vse, kar so lahko prijeli v roke, mlajši otroci pa so najdene stvari začeli dajati v usta. Vsi so se spontano začeli igrati z materiali, nabirali in nam prinašali plodove, katere so našli. Z raziskovanjem so imeli veliko dela, zato smo jim omogočile, da so preko proste igre doživeli in začutili raznolike teksture materialov. Večkrat so padli, saj so naleteli na nekaj ovir in neraven teren, katerega so premagovali ter iskali rešitve pri gibalnih izzivih.

IGRA Z NARAVNIMI MATERIALI V GOZDU

Naravno je, da se otroci igrajo, igrače pa so pomemben del njihovega življenja. Med igro z igračo čutno spoznavajo svet okrog sebe in si zamišljajo, da je predmet tisto, kar želijo, da je. Preko igre razvijajo ročne spretnosti in komunicirajo z okolico.

V tem potrošniškem svetu smo pozabili, da najdemo vse elemente dobre in kvalitetne igre prav v naravi. Odrasli imamo pri spodbudi aktivnega učenja z naravnimi materiali vlogo, ne samo podpore in opazovalca, ampak tudi povezovalno vlogo, pri kateri nudimo otrokom prostor in čas, odprtost in radost ob igrah z naravnimi materiali. Le tako bodo otroci sami prihajali do raznolikih spoznanj in rešitev.

Otroci so nabirali liste, se z njimi igrali tako, da so jih prenašali po gozdu in spuščali v zrak. Na tleh so iskali velike liste, te smo primerjali po velikosti in vse najdene materiale razvrščali v skupine. Nabirali smo kostanje, storže, veje, božali lubje in mah. Kostanje smo shranili in jih spekli ob Tednu otroka v vrtcu. Brskali smo pod listjem, tipali prst in iskali ter opazovali drobne živali. Del nabranih naravnih materialov smo prinesli v igralnico in si naredili čutno pot ter razstavo o najdenih materialih v gozdu. Tako so imeli otroci možnost dotikanja in opazovanja naravnih materialov in plodov čez dan. Naravne materiale so iskali tudi v bližini vrtca in se z njimi igrali. Storže so vozili s samokolnico in liste na igrišču prenašali ter jih zlagali v obroč. Naravni materiali so bili vključeni v prosto igro tudi izven okolja gozda.

RAZVIJANJE ČUTIL V GOZDU

Starši in vzgojitelji moramo otrokom omogočiti čas, da s pomočjo lastnega preizkušanja in doživljanja začutijo naravo z vsemi čuti. Otroci v prvem starostnem obdobju prihajajo do mnogih čutnih spoznanj v povezavi z ostalimi področji dejavnosti v vrtcu. Takšne izkušnje spodbujajo celostni razvoj čutil in poglobljeno povezavo z naravo. V prvem starostnem obdobju je še toliko bolj pomembno, da otroke spodbujamo k čutnemu zaznavanju okolice, ki nas obdaja.

Gozd je okolje, kjer zaživijo čutila na poseben način.

1. Vonj: otroci so vonjali sveži zrak, zemljo, liste, cvetove.
2. Sluh: poslušali so ptičje petje, šelestenje listov, zvočno ustvarjali s palicami ob deblo drevesa, posnemali glasove živali, prisluhnili barvi zvoka glasbila.
3. Vid: opazovali so raznolike barve listov v jesenskem času, drevesa, iskali živali in opazovali drobne živali v gozdu in vizualno raziskovali in opazovali gozd v vseh letnih časih.
4. Tip: tipali so drevesno skorjo, lubje, mah, storže, liste in iglice ter si tako razvijali taktilno občutljivost.
5. Okus: okušali smo pečene kostanje in upamo, da najdemo v prihodnosti še divje jagode.

USTVARJANJE IZ NARAVNIH MATERIALOV

Ustvarjanje iz naravnih materialov je način za izražanje ustvarjalnosti in povezanosti z naravo. Uporabljamo jih pri raznolikih področjih aktivnosti ali pa kar v prosti igri, kjer imajo otroci možnost kreativnega ustvarjanja. Otroci ustvarjajo iz naravnih materialov v aktivnostih, ki potekajo v kotičkih in tudi v svobodni igri.

Pri likovnih dejavnostih so otroci odtiskovali liste, jih lepili na raznolike barvne podlage, se z njimi igrali na tleh in ustvarjali. Iz listov so gradili poti za živali ter opazovali vzorce zaporednih listov. V gozdu so

v lončke dajali zemljo in dolili vodo. Nastalo je blato, s katerim so risali na belo barvno podlago, ki smo jo nato nalepili na debla dreves. Med ustvarjanjem so se seznanjali z novimi pojmi in eksperimentirali z materiali. V gozdu so gradili hišo iz palic, vej in listja ter se seznanjali z oblikovanjem prostora. Naravni materiali so nam služili kot motivi za nadaljnje delo. Tako smo kostanjevo ježico uporabili za motiv pri risanju ježa, kjer smo izhajali iz likovnih ciljev točke in črte.

PODROČJA DEJAVNOSTI V GOZDU

V vrtcu potekajo dejavnosti, ki jih vključujemo v področja gibanja, jezika, umetnosti, družbe, narave in matematike. Vsebine in dejavnosti se na različne načine povezujejo, dograjujejo in dopolnjujejo. Vsako področje dejavnosti ima svoje lastne cilje, ki so pomembni za celostni razvoj otrok v vrtcu. Tako imajo možnost, da se učijo na različnih ravneh in razvijajo več spretnosti hkrati.

Pri gibalnih aktivnostih so v gozdu izvajali naravne oblike gibanja, se urili v premagovanju naravnih ovir in razvijali gibalne sposobnosti ter posnemali gibanje živali v gozdu. Starejši otroci so se igrali igre lovljenja, rajanja in skrivanja za debli dreves. Otroci so v vseh letnih časih bili aktivni na sprehodih in se vključevali v sprostitvene igre v naravi.

Področje jezika je temeljno področje, katerega smo uporabljali pri vseh dejavnostih v vrtcu. V gozdu smo otrokom prebirale in pripovedovale zgodbe, jih seznanjale z novimi pojmi za posamezne plodove, drevesa ... Otroci so oponašali zvoke posamezne živali, si razvijali namerno slušno pozornost ob pripovedovanju zgodb, deklamacij in ugank in se urili v fonemskem zaznavanju.

Umetnost je bila zastopana v plesnih, likovnih in glasbenih dejavnostih. Otroci so raziskovali zvočne možnosti ob udarjanju s palico ob deblo, najdene palice pa so nam služile kot ritmični instrument ob spremljavi zapete pesmi. Ob udarjanju s palicami ob različne naravne materiale se je slišala drugačna barva zvoka. Otroci so plesali v vetru, se vrteli in se igrali rajalne igre. S sabo v gozd smo večkrat vzeli kljunasto flavto, prisluhnili različnim glasbenim ugankam in prepoznavali melodijo znane pesmi. Skupaj smo prepevali ob spremljavi glasbila.

Povezovali smo se na področju družbe preko iger spoznavanja (Kdo se skriva za drevesom?) in socialnih iger na začetku vrtčevskega leta ter si pridobivali raznolike izkušnje. Starejši otroci so se povezovali v igre po skupinah, medtem ko smo mlajše otroke vključevale in jim pomagale, da so bili udeleženci procesa pri igratih.

Pri matematičnih aktivnostih smo preštevali, prirejali, se pogovarjali o velikostnih odnosih in količini (več storžev, maj storžev).

Otroci so spoznavali gozd, opazovali in prepoznavali razlike glede na letni čas, doživljali naravo in se pogovarjali o spremembah, ki so bile vidne. Večkrat smo opazovali živali: veverico, srno, ptice in se pogovarjali, kako se gibljejo, živijo, oglašajo in kaj je njihova hrana. Igra z naravnim materialom in uporaba materiala v didaktične namene je bila naša osrednja tematika, preko katere smo vključevali in se dotikali vseh področij dejavnosti v vrtcu.

RAZVIJANJE SPOŠTLJIVEGA ODNOSA DO NARAVE

Spoštljiv odnos do narave lahko razvijamo, če smo tudi sami v odnosu do narave dober zgled. Otroci posnemajo in prevzamejo odnos do narave od odraslih, ki jih obkrožajo. Med prvim in tretjim letom se gradijo temelji vzgojnega procesa. Otroci so naša prihodnost in naša naloga je, da jih učimo lepega odnosa do narave, saj bodo tako skrbeli za okolje prihodnjih generacij.

Otrokom smo razvijale lep, spoštljiv odnos do narave preko lastnega zgleda in tudi pogovora. V vrtcu smo trajnostno delovali tako, da smo reciklirali odpadne materiale in vso leto stremele k ponovni uporabi le teh.

V gozdu smo bili pozorni, da nismo uničevali gob in podrasti.

Onesnaževanje naravnih okolij je problematika, s katero se soočamo vsi, zato že v zgodnjem otroštvu otroke opominjamo, da odpadke mečemo v koš.

ZAKLJUČEK

Spoštovati naravo je temeljna vrednota. Uči nas ceniti in varovati naravo, ki nas obdaja. Avtor knjige Cornell navaja, da je naravo najprej potrebno začutiti, če želimo kdaj kaj o njej povedati in res je tako. Naša naloga je, da z majhnimi koraki otrokom privzgajamo lep in trajnostni odnos do narave in jim omogočamo pisane izkušnje. Tako se bodo kasneje v odrasli dobi zavedali pomena ohranjanja narave in trajnostnega razmišljanja.

LITERATURA

- Cornell, J. (1994). Približajmo naravo otrokom. Celje: Mohorjeva družba.
- Cornell, J. (2019). Doživljanje narave: dejavnosti za ozaveščanje o naravi za vse starosti. Celje: Mohorjeva družba.
- Hohmann, M. in Weikart, P. D. (2005). Vzgoja in učenje predšolskih otrok. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za šolstvo.
- Thompson, J. B. (1995). Naravno otroštvo: praktični vodnik za prvih sedem let življenja. Radovljica: Didakta.

- Katalinič, D. (2007). Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Danks, F. in Schofield, J. (2007). Igrišča narave. Ljubljana: Didakta.

Moja predstavitev:

Sem Aleksandra Gider. Sem diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok. Prihajam iz Prekmurja.

I am Aleksandra Gider. I am a graduate preschool teacher. I come from Prekmurje.

SPODBUJANJE OTROK K OPAZOVANJU RAZNOLIKOSTI NARAVE

KATJA VIŠNAR, VRTEC "OTONA ŽUPANČIČA" SLOVENSKA BISTRICA

katja.visnar@guest.arnes.si

IZVLEČEK

Vzgojitelji imamo pomembno vlogo pri načrtovanju različnih dejavnosti, ki omogočajo otrokom, da se neposredno povežejo z naravo in okoljem ter razvijajo razumevanje njihovega vpliva na svet okoli njih. V naši skupini veliko časa namenjamo odkrivanju raznolikosti narave in prepletanju eko vsebin s področji kurikula. Otroci opazujejo oblake, beležijo vrste oblakov in njihove spremembe, kar spodbuja njihovo zanimanje za vreme ter naravne pojave. Poleg opazovanja oblakov prav tako opazujejo rastline, spremljajo njihov razvoj od semena do zrele zelenjave ali sadja, se učijo o pomenu skrbnega ravnanja z rastlinami in zemljo. Fotografiranje narave spodbuja otroško opazovanje in umetniško izražanje, medtem ko različni eksperimenti, kot je opazovanje taljenja snega ali izdelava vetrnic, omogočajo otrokom praktično učenje o naravnih pojavih in procesih. V jezikovne dejavnosti vključujemo tudi dramatizacijo in pripovedovanje zgodb o naravi ter njihov pomen za življenje na Zemlji. Poleg aktivnosti, ki neposredno povezujejo otroke z naravo, je velik pomen tudi na ozaveščanju otrok o pomenu skrbi za okolje. Otroci sodelujejo pri ločevanju odpadkov in razgovoru o njihovem vplivu na okolje. Te dejavnosti spodbujajo otroke k odgovornemu ravnanju in kreativnemu reševanju okoljskih problemov. Celostni pristop k vzgoji združuje tako praktično učenje, kot tudi teoretično razumevanje, kar omogoča otrokom, da postanejo aktivni soustvarjalci svoje trajnostne prihodnosti, polne spoštovanja do narave in odgovornosti do okolja.

Ključne besede: oblaki, opazovanje, raziskovanje, spoštovanje, odgovornost, učenje, trajnostni razvoj

ENCOURAGING CHILDREN TO OBSERVE THE DIVERSITY OF NATURE

Educators play an important role in planning various activities that allow children to directly engage with nature and the environment, fostering their understanding of their impact on the world around them. In our group, we dedicate a lot of time to exploring the diversity of nature and integrating eco-content into the curriculum. Children observe clouds, record cloud types and their changes, which encourages their interest in weather and natural phenomena. In addition to cloud observation, they also observe plants, track their development from seed to mature vegetables or fruits, learn about the importance of caring for plants and soil. Nature photography encourages children's observation and artistic expression, while various experiments, such as observing snow melting or making windmills, enable children to practically learn about natural phenomena and processes. Language activities also include dramatization and storytelling about nature and their significance for life on Earth. In addition to activities that directly connect children with nature, there is also great importance in raising children's awareness of the importance of caring for the environment. Children participate in waste separation and discussions about their impact on the environment. These activities encourage children to act responsibly and creatively solve environmental problems. A holistic approach to education combines both practical learning and theoretical understanding, enabling children to become active co-creators of their sustainable future, full of respect for nature and responsibility for the environment.

Keywords: clouds, observation, exploration, respect, responsibility, learning, sustainable development.

1. UVOD

Spodbujanje radovednosti in postavljanje vprašanj o naravi ter iskanje odgovorov so ključni elementi, ki spodbujajo intelektualni razvoj otrok. Otroci so v predšolski dobi zelo dojemljivi za različne stvari. Vzgojitelji imamo pomembno vlogo pri načrtovanju različnih dejavnosti, ki omogočajo otrokom, da se neposredno povežejo z naravo in okoljem, razvijajo globlje razumevanje njihovega vpliva na svet okoli njih. V naši skupini veliko časa namenimo odkrivanju raznolikosti narave in prepletanju eko vsebin s vsemi področji kurikula. Z različnimi pristopi spodbujamo otroke k opazovanju raznolikosti narave. Otroci se ob stiku z okoljem in naravo nenehno učijo in prav vzgojitelji imamo pri tem močan vpliv in vlogo, da otroke spodbujamo k raziskovanju, spoznavanju in odkrivanju neznanega. V oddelku se intenzivno osredotočamo na ustvarjanje bogatega okolja za otroke, ki spodbuja njihovo razumevanje in spoštovanje narave. Razvijamo različne strategije za lažjo predstavitev okoljskih tem, ki so prilagojene otrokovemu razvojnemu nivoju in sposobnostim. Pri tem uporabljamo izkustveno učenje kot ključno metodo, saj verjamemo, da se otroci najbolje učijo skozi lastne izkušnje. V našem vrtcu imamo privilegij odličnega prostora, ki je namenjen raziskovanju in odkrivanju narave. Ta prostor nam omogoča, da otrokom omogočimo neposreden stik z raznolikostjo okolja. Z različnimi dejavnostmi spodbujamo otroke k opazovanju, raziskovanju in razumevanju naravnih pojavov ter procesov. Pri svojem delu v oddelku se poslužujemo različnih pristopov in metod. Uporabljamo igre, pesmi, zgodbe, ustvarjalne dejavnosti in eksperimente, ki otroke vodijo skozi različne vidike narave na zanimiv in privlačen način. Igre omogočajo sproščeno učenje in razvijajo sodelovalne veščine, medtem ko pesmi in zgodbe otrokom omogočajo čustveno povezovanje z naravo. Ustvarjalne dejavnosti spodbujajo kreativnost in ročne spretnosti, ko eksperimenti omogočajo raziskovanje naravnih pojavov skozi praktične izkušnje. Celoten pristop je zasnovan tako, da otrokom omogoča celovito razumevanje in povezovanje z okoljem ter spodbuja razvoj empatije in odgovornosti do narave. S tem želimo pri otrocih vzpostaviti trajen in globok odnos do okolja, ki jih bo spremljal vse življenje. V nadaljevanju so predstavljene dejavnosti, katerim v našem oddelku namenimo največ časa.

2. OSREDNJI DEL

Letošnje leto smo si načrtali cilje in veliko časa namenili bivanju v naravi in raziskovanju okolice. Največji poudarek namenili opazovanju oblakov, vremenskih pojavov in sprememb vremena. Lahko bi rekli, da smo postali pravi vremenoslovci. Združili smo več eko vsebin in tudi te prepletali. Izpostavljena problematika, katero smo skozi dejavnosti načrtali letošnje šolsko leto, se navezuje na skrb za naravo in opazovanje sprememb v naravi. Idejno zasnovo letošnjega šolskega leta smo črpali iz projekta globalnega učenja in opazovanja za dobrobit okolja, torej podnebne spremembe – predvsem atmosfere in prepletanje podanih vsebin z načini ohranjanja zdravega naravnega okolja. Otrokom smo skozi različne dejavnosti širili obzorje doživljanja narave v vsej njeni pestrosti in raznolikosti. Predvsem smo spodbujali odgovornost otrok, da skrbijo za naravo. Dejavnosti smo zastavili na način, da so pri otrocih spodbujala njihovo radovednost in interes za naravoslovje. To je pomemben korak pri razvijanju trajne ljubezni do narave in razumevanja kompleksnosti okolja, v katerem živimo.

Zastavljeni cilji:

- ✓ razvijanje spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave;
- ✓ spodbujanje otrok za trajnostno okoljsko odgovornost;
- ✓ spodbujanje kreativnosti, inovativnosti in izmenjavo idej;
- ✓ ozaveščanje otrok o dejavnikih s katerimi ogrožamo naravo;

Metode dela skozi dejavnosti:

- ✓ metoda opazovanja
- ✓ metoda razgovora
- ✓ metoda igre
- ✓ metoda ekperimentalnega dela

VREMENSKI RAZISKOVALCI

Opazovanje in proučevanje oblakov ter povezovanje z vremenom, je odličen način za spoznavanje atmosferskih pojavov ter razumevanje vremenskih sprememb. Otroke smo spodbujamo na opazovanje vremena in spremljanju oblakov. Vsak dan smo ob določenem času ugotavljali, kakšno vreme in ga tako slikovno označili. Vsakodnevno beleženje vremena v jutranjem krogu, je omogočalo otrokom, da pridobijo spretnosti opazovanja in analiziranja vremenskih vzorcev. Tako smo mesečno opazovali oblake. Otroci so opazovali oblake skozi opazovalnike, ter jih slikovno primerjali. Ugotovitve smo beležili v tabelo, v stalnem kotičku v igralnici. Otroke smo tako skozi različne dejavnosti spodbudili, da odkrivajo vzroke, namene in posledice (primer: Zakaj so oblaki temne barve? Zakaj ne vidimo sonca na nebu? Kakšno vreme prinesejo določeni oblaki? Kako nastane dež in sneg?). Med opazovanjem oblačnosti smo lahko primerjali različne vrste oblakov, kot so cumulus, cirrus, stratus itd.. Otroci so se učili prepoznavati oblike in razumeti, kako se različni tipi oblakov oblikujejo ter kakšne vremenske spremembe napovedujejo.

Slika 1. Proučevanje in opazovanje oblakov

Slika 2. Opazovalnik oblakov

VREMENSKA URA IN SODELOVANJE S STARŠI

Izdelava vremenske ure: skupaj z otroki smo izdelali preprosto vremensko uro. Za izdelavo smo uporabili karton, papir, svinčnik, barve, razcepke, lepilo in slikovne simbole za različne vremenske pojave (sonce za sončno, oblak za oblačno, kapljico za dež, steklene kroglice za sneg itd.). Simbole so si otroci pobarvali. Vremenska ura predstavlja del jutranje rutine, občasno pa tudi del prihoda v vrtec, kjer otroci skupaj s starši zabeležijo, kakšno bo vremensko stanje dneva.

Slika 3. Vremenska ura

MEDPODROČNO POVEZOVANJE

S povezovanjem različnih področij kurikulumu otrokom omogočimo bolj povezane in celostne učne izkušnje. Otroci opazujejo spremembo vremena in njegov vpliv na spremembo narave (listje na drevesih v okolici vrtca, rastje v gredicah ...). Otrokom smo omogočili, da s fotoaparatom fotografirajo raznolikost narave, kar je pri njih spodbudilo opazovalno in umetniško plat. Sajenje rastlin nam je omogočilo, da ugotavljamo, kako rastejo rastline in kaj potrebujemo za rast. Med opazovanjem smo spremljali razvoj rastlin od semena do zrele zelenjave ter se učili o pomenu pravilne oskrbe rastlin in zemlje za njihovo uspešno rast. Celoten sklop pa smo načrtovali in zajeli vsa poročja kurikula. Igrali smo se družabno igro »vreme nagajivo«. Igra se povezuje z vremenom in ustvarjanje vremenskih napovedi. Z različnimi preizkusi smo opazovali taljenje snega in ledu. Izdelali smo si tudi vetrnice, ki nam omogočajo igranje z zrakom. Veliko časa smo namenili tudi likovnemu ustvarjanju in igri.

Slika 4. Odkrivanje posebnosti narave skozi foto objektiv

Slika 5. Umetnost v naravi

Slika 6. *Opazovanje taljenja ledu*

Slika 7. *Družabna igra o vremenu*

» OBLAKOV BRALNI EKO KOTIČEK« IN DRAMSKI PREDPASNIK

Z otroki smo si najprej izdelali mehki kotiček, kateri je služil za umik in pregledu različne literature ter slikovnega gradiva z eko vsebino. Preko pripovedovanja zgodb ali branja knjig o naravi so otroci spoznavali različne habitate, rastline in živali ter se učili spoštovati naravo. Da bi že najmlajši bolje razumeli pomen skrbi za okolje, smo pripravili tudi dramski predpasnik, "Vesela in žalostna zemlja". Igralni predpasnik skozi igro spodbuja otroke k čistejšemu okolju in ozaveščanju pomena ohranjanja narave.

Slika 8. *Oblakov eko bralni kotiček*

Slika 9. *Dramatizacija "Vesela in žalostna zemlja"*

EKO KOTIČEK

Spoznali smo različne načine, kako ljudje s svojim ravnanjem onesnažujemo naravo. Uredili smo kotiček za odpadke (»papirko«; »smetko«; »plastenko«; »meško«). Otroci so sodelovali pri ločenem zbiranju odpadkov in ponovni uporabi. Otroci so, z našo pomočjo, izdelovali dekoracijo iz odpadnih materialov. Iz zamaškov smo okrasili pusto ograjo našega vrtca. S pogovori o smeteh in njihovih vplivih na okolje smo spodbujali otroke k odgovornemu ravnanju z odpadki.

Slika 10. *Plastenko*

Slika 11. *Reciklirana dekoracija našega vrtca*

Slika12. *Naš zeliščni vrt*

3.ZAKLJUČEK

Otroci se aktivno vključujejo v dejavnosti, razgovore. Skozi interakcijo otroke spodbujamo k razumevanju ekoloških konceptov in odgovornosti do narave. Čeprav je skupina otrok po starosti mlajša, je otrokom ponujena edinstvena izkušnja, saj verjamemo, da je drugačnost ključ do razvoja otrokovega zanimanja in radovednosti. S pomočjo igre omogočamo otrokom, da odkrivajo naravo v vsej njeni raznolikosti. Delo v oddelku je tako prepleteno z aktivnostmi na prostem, kjer otroci lahko raziskujejo, ustvarjajo in se učijo skozi neposredne izkušnje ter dejavnosti v oddelku. Otroci se tako učijo skozi različne dejavnosti v igralnici, kot tudi v okolju. S tem razvijajo svoje opazovalne sposobnosti in se zavedajo povezave med svojimi dejanji in stanjem okolja. Otroška radovednost je vsekakor navdihujoča in nam kaže na pomembno vlogo, ki jo imajo otroci pri oblikovanju trajnostne prihodnosti. Skupaj se učimo spoštovanja do narave ter medsebojnega sodelovanja s prijatelji iz drugih skupin. V dejavnosti vključujemo tudi starše otrok. Menim, da so cilji katere smo si zastavili skozi dejavnosti dosegli namen. S tovrstnimi metodami in pristopi bomo pomagali oblikovati nove generacije, ki bodo spoštljive do narave, odgovorne do okolja in pripravljene sprejeti izzive trajnostnega razvoja.

4.VIRI IN LITERATURA

Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih (1999): Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana.

Celinšek, B.(1971).*Otrok in okolje*.Ljubljana.Zavod za šolstvo RS.

O avtorju:

Katja Višnar, diplomirana vzgojiteljica, sem zavezana svojemu delu v enoti Mlinček Oplotnica, ki se nahaja v idiličnem naselju, obdanem z gozdovi in travniki, ki krasijo prečudovito pohorsko naravo. V mojem poklicu vzgojiteljice vidim neprestan proces učenja, ki zajema tako otroke kot tudi okolje, v katerem delujemo. Verjamem v nepredvidljivo lepoto narave ter v njeno spoštovanje, zato se vedno trudim, da bi to spoštovanje prenesla tudi na otroke, ki jih vzgajam.

About the Author:

Katja Višnar, a qualified preschool teacher, is dedicated to her work at the Mlinček Oplotnica unit, situated in an idyllic settlement surrounded by forests and meadows, adorned by the stunning natural beauty of Pohorje. In her profession as a preschool teacher, she perceives an ongoing process of learning, encompassing both children and the environment in which they operate. She believes in the unpredictable beauty of nature and in respecting it, thus consistently striving to instill this respect in the children she educates.

SPOZNAVANJE KMETIJE IN MLEČNIH IZDELKOV V RAZVOJNEM ODDELKU VRTCA

MLEKASTIČNO! IZBEREM DOMAČE MALO DRUGAČE

Jana Matavž, VVZ Slovenj Gradec, matavz.jana@gmail.com

IZVLEČEK

V razvojnem oddelku vrtca smo izvedli projekt "Mlekastično! Izberem domače malo drugače", saj smo otroke želeli na zabaven in razumljiv način seznaniti s tematiko o kmetiji. Tematika razumevanja poti mleka in nastajanja mlečnih izdelkov je bila za otroke v razvojnem oddelku pretežka, zato sem se osredotočila na spoznavanje kmetije in živali – krave ter pridobivanje mleka in mlečnih izdelkov. Otroci so naprej v igralnici s pomočjo fotografij spoznali pojma kmetija in žival – krava. Ugotavljali smo tudi pomembnost mleka in mlečnih izdelkov za rast in razvoj otrok. Ko smo se seznanili s tematiko, smo se z otroki odpravili na bližnjo kmetijo, kjer se ukvarjajo z govedorejo in s proizvodnjo mleka ter mlečnih izdelkov. Otrokom smo tako ponudili možnost izkustvenega učenja. Spoznali smo se z molžo krave in izdelavo mlečnih izdelkov. Mleko in mlečni izdelki so pomembno živilo za vse generacije, zato jih je smiselno vključevati v različno vsakodnevno prehrano.

Ključne besede: izkustveno učenje, mleko, otroci s posebnimi potrebami, razvojni oddelek v vrtcu, zdrava prehrana

EXPLORING FARM LIFE AND DAIRY PRODUCTS IN THE DEVELOPMENTAL DEPARTMENT OF THE KINDERGARTEN. MILKY WAY! CHOOSING LOCALLY, A LITTLE DIFFERENTLY.

ABSTRACT

In the developmental department of the kindergarten, we carried out the project "Milky Choice! A Slightly Different Approach" in order to familiarize children with the theme of farming in a fun and understandable way. Understanding the process of milk production and dairy products was too complex for the children in the developmental department, so I focused on introducing them to the farm environment, particularly cows, and the production of milk and dairy products. Initially, in the classroom, we used photographs to introduce the concepts of a farm and cows to the children. In the developmental department of the kindergarten, we carried out the project "Milky Choice! A Slightly Different Approach" in order to familiarize children with the theme of farming in a fun and understandable way. We also discussed the importance of milk and dairy products for children's growth and development. Once acquainted with the topic, we took the children to a nearby farm specializing in cattle farming and dairy production. This provided them with hands-on learning experiences. We learned about milking cows and the production of dairy products. Milk and dairy products are important foods for all generations, so it makes sense to incorporate them into various daily diets

KEYWORDS: children with special needs, developmental department in kindergarten, experiential learning, milk, , healthy nutrition

1 UVOD

Skrb za zdravje prispeva k zagotavljanju zdravega in produktivnega življenja. S prehranskega vidika ljudi je mleko popolna in uravnotežena prehrana, saj vsebuje veliko hranil, ki jih naše telo, zlasti v obdobju rasti in razvoja, potrebuje. Njegova edinstvena sestava ima pomembno vlogo v prehrani ljudi vseh starosti. Mleko je bogato z vitamini in minerali, ki sodelujejo pri izgradnji telesa, zato so še posebej pomembni za otroke in odraščajočo mladino (Belović idr., 2013).

Mleko in mlečni izdelki se uvrščajo med osnovna živila v prehrani. Prehrana z vključitvijo primernih količin mleka in mlečnih izdelkov podpira izgradnjo in vzdrževanje kostne mase, saj se pri otrocih v tem času izgradi kostna masa (Gregorič in Hlastan Ribič, 2011). Mleko je vir kakovostnih beljakovin in maščob, ki odraščajočemu otroku nudijo odličen vir energije. Otroci naj bi dnevno zaužili eno do dve enoti mleka ali mlečnih izdelkov (Gabrijelčič idr., 2005).

Slika 1: Tematski sklop Kmetija

2 CILJI

- Raziskujemo izvor slovenskega mleka in mlečnih izdelkov.
- Spoznavamo slovenske, lokalne kmetije, ki se ukvarjajo s prirajo kravjega mleka.
- Seznanjamo se s pojmom krava, s čim se hrani in kako se jo molze.
- Spodbujamo lokalno samooskrbo.
- Uporaba domačih izdelkov lokalnih kmetij v vzgojno-varstvenem zavodu.
- Ugotavljamo pomen znaka Lokalna kakovost (Naša super hrana).

2.1 NAMEN

Namen projekta je bil načrtovati in izvesti dejavnosti, ki bodo otroke s posebnimi potrebami seznanile s pojmom kmetija, z živaljo – kravo in spoznavanjem mleka in mlečnih izdelkov. Otroci so

preko aktivnosti spoznavali žival kravo, izvor mleka in njegov pomen za zdravje. Ugotavljali so tudi, katere mlečne izdelke lahko naredimo iz omenjenega živila in kje ga lahko dobimo. Obiskali so kmetijo in opazovali proces pridelave mleka in spoznali postopek izdelave jogurta.

Slika 2: Didaktična igra krava

2.2 METODA

V projektu je sodelovalo 5 otrok s posebnimi potrebami, od teh tri deklice in dva dečka. V oddelku so otroci z avtizmom, Downovim sindromom, epilepsijo in s težko duševno motnjo. Starost sodelujočih otrok je od 2 do 6 let. Otroci obiskujejo razvojni oddelek, ki ima hiter in lahek dostop do podeželja in s tem do bolj naravnega okolja, kot tudi mesta.

Slika 3: Otroci iz oddelka

3 RAZPRAVA

3.1. Dejavnosti in evalvacija

3.1.1. Spoznavanje otrok s pojmom kmetija in s spoznavanjem živali – krava

V oddelku smo se najprej seznanili s pojmom kmetija in s spoznavanjem živali na kmetiji. Glavni cilj dejavnosti je bil, da smo otroke spodbudili k raziskovalnemu procesu. V jutranjem krogu smo prebrali pravljičo Na kmetiji in preko pravljiče ugotovili, da bomo spoznali žival, ki daje mleko, torej

kravo. Z otroki smo se o vsebini knjige pogovorili. Ker večina otrok v oddelku ne govori, si v pomagamo z uporabo nadomestne komunikacije (KPK – komunikacija preko kretenj) in z uporabo slik. Otrokom smo zastavljali različna vprašanja o knjigi, na katera so odgovarjali s slikami ali z glasovi. V oddelku je deček, ki je zelo vodilen in podaja odgovore preko kretenj ali fotografij. Drugi dan smo si prebrali tudi pravljico Bela pot (Majer, 2010), ki govori o otrocih, ki si želijo izvedeti, od kod dobimo mleko in kako nastanejo jogurti. Pred počitkom smo poslušali tudi pravljico Zgodba o kravici Berti in njenemu mleku. Tekom sklopa smo posegali tudi po mnogih knjigah z različnimi naslovi.

Otroke seznanjamo z novo tematiko preko konkretnih, realnih fotografij z živaljo – kravo, ki si jo na fotografijah dodobra ogledamo. Preko zvočnih posnetkov poslušamo oglašanje krave in le-to tudi posnemamo. V tem sklopu smo otrokom izdelali veliko didaktičnih iger. Otroci so imeli možnost prirejanja živali; razvrščanja živali na različne bivalne prostore; glede na značilnosti živali; iskanja senc ... Ponovno smo bili zelo inovativni, saj smo otrokom ponudili različne spektre aktivnosti. Otroci imajo v oddelku neprestano na voljo znanstveni kotiček, ki je namenjen spoznavanju živali na kmetiji s plastičnimi živalmi in leseno kmetijo. Tudi v kotičku za knjige imajo na voljo kartonke, ki se nanašajo na pojme o kmetiji.

Slika 4: Seznanjanje se s pojmom krava

Slika 5: Uporaba IKT pripomočka

Slika 6: Znanstveni kotiček na temo Kmetija

Slika 7: Ogledovanje knjig in kartonk

3.1.2. Seznanjanje otrok s pojmom vime in z molžo krave

Otroke seznamo, da so vime del krave, skozi katere priteče mleko. Če želimo dobiti mleko skozi vime, moramo le-te stisniti in potegniti. Otroke seznamim, da se lahko molže tudi na molzni stroj. Otroci se najprej preko rokavice seznanijo s pojmom "vime" in jih tudi otipajo. Demonstriram jim molžo krave, ki jo posnemajo. Preko didaktične igre na stolu nato usvajajo molžo krave z nalepljenimi "vimami" krave.

Deček je bil že pred usvajanjem novega pojma seznanjen, da ima krava vime, da se vime uporabljajo za molžo. Deček ima veliko znanja, saj živi na kmetiji. Z demonstracijo rok je nakazoval, kako se krave molže. Otroci imajo didaktično igro "molže krave" na otrokovem dosegu, zato lahko vsakodnevno posegajo v igro.

Slika 8: Seznanjanje se s pojmom "vime" v jutranjem krogu

Slika 9: Seznanjanje se s pojmom "vime"

Slika 10: Didaktična igra molža krave

3.1.3. Okušanje mleka in mlečnih izdelkov

V vrtcu stremimo k uporabi domačih izdelkov lokalnih kmetij. Na tedenskem jedilniku imamo tako domače jogurte lokalnih kmetij, kot tudi uporabo mleka pri zajtrku. Cilj dejavnosti je bil, da otroci prepoznajo mleko in mlečne izdelke po videzu, vonju in okusu. V primeru, da bi otroci govorili, bi jih spodbujala k poimenovanju mleka in jogurta, medtem ko sem v dejavnosti želela le, da s prstom (kretnjami) nakažejo, kateri izdelek jim je bolj všeč.

Dejavnost smo izvajali že med zajtrkom, ko so otroci okušali mleko, kislo smetano in jogurt. Otroci so z veseljem okušali mleko in kislo smetano. Ugotovili smo, da otroci raje pijejo mleko, kar nakazujejo z nasmehom na obrazu in s kretnjami rok.

V jutranjem krogu smo izdelali plakat s fotografijami mleka in jogurta. Ugotovitve so ponovno pokazale, da otroci raje uživajo mleko kot jogurt. Po končani aktivnosti smo imeli pripravljeno igro Spomin, skozi katero so otroci iskali pare slik (jogurta, mleka, sira in masla). Ker otroci niso zmožni igrati zaprtega spomina, se v oddelku igramo odprti spomin, v katerem so slike obrnjene navzgor.

Slika 11: Okušanje mlečnih izdelkov

Slika 12: Okušanje kisle smetane

3.1.4 Obisk kmetije

Z otroki smo obiskali bližnjo kmetijo, kjer so spoznali izvor mleka in mlečnih izdelkov. Na kmetiji smo se seznanili z delom kmeta, ogledali smo si različne pripomočke, ki jih uporabljajo pri delu in spoznali različne živali, ki se na kmetiji nahajajo. Enega izmed dečkov so najbolj pritegnili traktorji, ki so se nahajali na kmetiji in si jih je z zanimanjem ogledoval. Ogledali smo si krave in njihove mladiče – teličke, njihovo okolje ter hrano. Otroci so bili tekom obiska aktivni, saj so imeli možnost hranjenja krav. Prisluhnili so tudi njihovemu mukanju. Na obrazih otrok je bilo opaziti veselje in nasmeh. Cilji, ki smo si jih zastavili z obiskom, so bili v celoti realizirani. Želeli smo, da otroci vidijo, od kod dobimo mleko, da se seznanijo s procesom izdelave mleka, kot tudi jogurta, ki ga na kmetiji izdelujejo. Gospa, ki živi na kmetiji, nas je seznanila tudi s procesom pridelave mleka na kmetiji in s procesom izdelave jogurta. Ker se kmetija ukvarja tudi z izdelavo jogurtov in sira, smo si prav zaradi tega od bliže lahko ogledali manjšo proizvodnjo. Otroci so bili navdušeni nad velikimi hladilniki in prostori. Opazili smo, da so prostori zelo čisti.

Slika 13: Ogled kmetije

Slika 14: Hranjenje krav

3.1.5 Obisk trgovine z zdravo hrano in ogled mlekomata

Z otroki smo se tekom sklopa odpravili tudi do mesta in si ogledali trgovino, v kateri prodajajo zdravo hrano. Najprej smo si ogledali izložbo različnih izdelkov lokalnih kmetij. Odpravili smo se tudi v notranjost, kjer nam je prodajalka pokazala različne mlečne izdelke različnih kmetij. Ugotovili smo, da imamo velik spekter izdelkov bližnjih kmetij, ki so na voljo vsem obiskovalcem trgovine oziroma kupcem. Glavni cilj je bil, da so se otroci seznanili s tem, kje vse lahko dobimo mleko in mlečne izdelke. Po ogledu nas je pot vodila tudi do mlekomata, ki se nahaja na tržnici mesta v Slovenj Gradcu. Opazili smo dva mlekomata. V enem smo prepoznali izdelke iz kozjega mleka in mlečnih izdelkov, medtem ko je bil drugi mlekomat napolnjen z izdelki kravjega mleka in jogurtov. Deček je izdelke iz mlekomata prepoznal in s kretnjami nakazoval, da je v mlekomatu mrzlo.

Slika 15: Ogled mlekomatov in trgovine z zdravo hrano

3.1.6. Likovno ustvarjanje

Ker otroci zelo radi posegajo po likovnih dejavnostih, smo se tekom sklopa dotaknili tudi teh aktivnosti. Otroci so bili pri svojem delu zelo ustvarjalni, saj so samostojno izdelovali različne izdelke. Pomoč so potrebovali pri določenih delih, saj nekaterih veččin še nimajo razvitih (rezanje s škarjami). Ustvarjalni so bili tudi pri risanju na "vime" krav, kamor so risali oblike črnih lis.

Slika 16: Likovno ustvarjanje

Slika 17: Likovno ustvarjanje na temo krava

3.1.7 Glasbeno izražanje in plesno izražanje

Posegli smo tudi po instrumentih, ki jih otroci v našem oddelku obožujejo. Kot novost smo zaigrali na glasbene tube, ki so bili otrokom zelo zanimive, seznanili pa smo se tudi s prvilnim rokovanjem omenjenega glasbila. Tekom igranja sva z vzgojiteljico prepevale pesem Na kmetiji. Motivacija otrok je bila prisotna od začetka do konca dejavnosti, ki smo jih izvajali. Skoraj vsi otroci so zelo močni na glasbenem področju, zato se teh dejavnosti vsakodnevno poslužujemo. Preko plesnega izražanja so bili na začetku sklopa zelo sramežljivi, a so se ob koncu sklopa že sprostili in izvajali različne oblike, saj so posnemali gibanje krav in drugih živali.

Slika 18: Igranje na glasbene tube in prepevanje

3 ZAKLJUČEK

Skozi različne dejavnosti sem želela otrokom približati pojma mleko in mlečni izdelki, prav tako sem želela, da spoznajo njihov izvor ter njihov vpliv zdravje. Znanje otrok je bilo pred izvajanjem aktivnosti nizko, saj je bil le en deček seznanjen s tematiko kmetije. Ob končani izvedbi aktivnosti smo ugotovili, da so otroci svoje znanje zelo dobro nadgradili. Ker vemo, da otroci s posebnimi potrebami potrebujejo veliko več časa in zanimivih aktivnostih, smo želeli, da so v te aktivnosti aktivno vpeti, saj so tako bolj motivirani za raziskovanje. Menim, da so otroci več znanja usvojili zaradi različnih didaktičnih iger, ki sem jih tekom sklopa ponujala, seveda pa je k temu pripomogel tudi obisk bližnje kmetije, kjer so lahko kravo videli in se seznanili s procesom nastajanja mleka in mlečnih izdelkov. Otrokom v oddelku ponujam aktivno učenje preko izkustvenega učenja, saj smo v tem sklopu igralnico zamenjali za širše, lokalno okolje, v naravi (kmetija, trgovina z zdravo hrano, mlekomat). Izkušnja je bila pozitivna, tako za otroke, kot tudi vzgojitelje. Tema je otrokom s posebnimi potrebami zanimiva, saj ni preveč zahtevna, zato jih lahko na lažji način seznanimo s to tematiko. Z različnimi aktivnostmi smo pričarali lep sklop, katerega si bodo otroci za vedno zapomnili. Kljub temu da so v oddelku otroci z različnimi motnjami, so bili ob didaktičnih igrah zelo aktivni. Opazila sem, da sta bili motivacija in vztrajnost pri otrocih, v primerjavi z drugimi vsebinami, ki se jih v vrtcu poslužujemo, na zelo visokem nivoju. Ker sem otroke že zelo dobro poznala, sem cilje in dejavnosti prilagodila njihovim sposobnostim in zmožnostim. Tekom izvajanja sklopa ne bi ničesar spremenila, saj sem sledila otrokovim interesom in tudi samemu projektu Mlekastično. Potek dejavnosti sem morala prilagoditi, saj so bili v projekt vključeni otroci, ki potrebujejo več razlage, slikovnega materiala, neposrednega opazovanja in učenja preko izkušenj. Rečem lahko, da je bil cilj dosežen.

Slika 19: Ustvarjanje in ogled risanke Gosenica Tinka na kmetiji

VIRI IN LITERATURA

Belović, B., Verban Buzeti, Z., Papič, J., Petraš, T., Ambruš, S. in Tkalec, S. (2013). Praktični pristopi spodbujanja zdravja otrok. *Priročnik za vzgojitelje in učitelje*. Murska Sobota: Zavod za zdravstveno varstvo.

Gabrijelčič, M., Podrajc, L., Gregorič, M., Adamič, M. in Čampa, A. (2005). *Smernice zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah od prvega leta starosti naprej*. Ljubljana: Ministrstvo za zdravje.

Gregorič, M. in Hlastan Ribič, C. (2011). *Pomen mleka in mlečnih izdelkov za otroke in mladostnike*. Pridobljeno dne 30.4.2024: <https://www.slideserve.com/huyen/eu-shema-olsko-mleko>

Majer, B. (2010). *Bela pot*. Ljubljana: Založba Kres.

Kratka predstavitev avtorja

Avtorica članka sem Jana Matavž, po izobrazbi magister zdravstvenih ved – smer avtizem in sorodne motnje, kot tudi diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok. Zaposlena sem v Vzgojno-varstvenem zavodu Slovenj Gradec, trenutno v razvojnem oddelku vrtca. Rada se vključujem v različne projekte in eden izmed teh je bil tudi ta.

Jana Matavž, mag. zdr. ved – smer avtizem in sorodne motnje; dipl. vzg. pred. otr.

Short presentation of the author

The author of the article is Jana Matavž, holding a master's degree in Health Sciences with a specialization in Autism and Related Disorders, as well as a bachelor's degree in Preschool Education. I am employed at the Slovenj Gradec Educational and Care Institution, currently working in the developmental department of the kindergarten. I enjoy participating in various projects, and this was one of them.

Jana Matavž, mag. zdr. ved – smer avtizem in sorodne motnje; dipl. vzg. pred. otr.

RASTEMO S KALČKI - ODKRIVANJE MIKROZELENJAVE V VRTCU

Anja Hribar, vrtec Otona Župančiča Ljubljana, 88anja.hribar@gmail.com

Izveček

Tema je usmerjena k spodbujanju zdrave prehrane in trajnostnega razvoja že v vrtcu, saj smo želeli otrokom in s tem tudi staršem prikazati enostaven način za vzgojo in uporabo mikrozelena. Že vrsto let je poznano kot živilo, ki vsebuje veliko hranil in je enostaven vir za uvajanje zdravih prehranjevalnih navad. V zadnjem času je postal trend tudi v Sloveniji, zato smo se na nivoju vrtca v aktivu Ekošole lotili kaljenja, raziskovanja mikrozelena in uporabe le te pri delu z otroki. Dejavnosti so bile usmerjene, saj so otroci na ta način dobili praktično izkušnjo gojenja mikrozelena in dobili vpogled, kako lahko prispevajo k ohranjanju narave, se seznanili, kaj vse potrebuje rastlina za svojo rast, in kako lahko s svojim prispevkom vplivamo na njen razvoj. Poleg tega smo z dejavnostmi spodbujali povezovanje otrok z naravo in okoljem ter vključevali tudi druga področja kurikulumu. Otroci so se na ta način učili zavedanja pomena skrbi za rastline in okolje, saj so razvijali odgovornost do rastlin ter se učili vpliva človeških dejavnosti nanj. V vrtcu že vrsto let dajemo poudarek tudi inovativnosti. Sam proces priprave, gojenja in raziskovanja mikrozelena je med strokovnimi delavci izvil kanček novih izzivov, med katerimi smo se vsi naučili marsikaj novega. Predstavljena tematika je povezana s cilji trajnostnega razvoja, saj vključuje promocijo zdrave prehrane ter spodbuja okoljsko ozaveščenost in zmanjšanje ogljičnega odtisa.

Ključne besede: kaljenje, mikrozelena, predšolski otroci, samooskrba, zdrava prehrana.

Growing with Sprouts

Abstract

This topic is focused on promoting a healthy diet and sustainable development as early as kindergarten through the cultivation and utilization of microgreens. We aimed to introduce children and thus their parents to this effortless, nutrient-dense food source as a foundation for building healthy dietary habits. Growing microgreens has also gained popularity in Slovenia. So at the kindergarten level, our Eco-School team has been exploring microgreens, sprouting, and using them in our work with children. Our activities were focused on giving children hands-on experience of growing microgreens, giving them an insight into how they can contribute to nature conservation, identifying the basic needs of plants to grow, and how we can contribute to their development. In addition, our activities promoted the children's connection with nature and the environment, and included other areas of the Curriculum. In this way, the children developed a sense of responsibility for taking care of plants and the environment, and learned what kind of impact human actions have on them. For many years, our kindergarten has also been focusing on innovation. The very process of preparing, growing, and exploring microgreens has delivered a drop of new challenges among the professionals, prompting continuous learning for everyone involved. The topic presented aligns with Sustainable Development Goals by promoting a healthy nutrition, and encouraging environmental awareness and the reduction of carbon footprint.

Keywords: sprouting, microgreens, preschool children, self-sustainability, healthy diet.

UVOD

Glavno vodilo našega raziskovanja je bilo, kako lahko otrokom na preprost način prikažemo samooskrbo v vrtcu, čeprav nimamo vsi idealnih pogojev za vrtnarjenje. Prišle smo na idejo vzgoje mikrozelenjave, kar je v zadnjem času velik trend tudi pri nas. Stik z naravo je za otroke nepogrešljiv, saj se na ta način njihov razvoj skladno razvija. Otroci se naučijo doživljati, čustveno izražati, pridobivajo nove izkušnje in spoznanja. Z umetnimi situacijami vzgojitelji v vrtcu lahko spodbujamo otroke k opazovanju, doživljanju in lastni aktivnosti. Otroci tako dobijo spoznanje, da na nekatere procese lahko vplivajo tudi sami (Katalinič, 1992, str. 7).

Vse to je bilo vidno tudi pri našem projektu spoznavanja in gojenja mikrozelenjave in kalčkov. Otroci so kot aktivni udeleženci sodelovali pri gojenju od same priprave do okušanja in uporabe mikrozelenja. Pri tem smo poseben poudarek namenili opazovanju kot naravoslovnemu postopku. Kot navaja avtor Krnel (2001, str. 163), je pri opazovanju pomembno, da otroci poleg vida uporabijo še druga čutila in opazujejo z več čutili hkrati. Otroci glede na svoje izkušnje isti predmet ali pojav različno zaznajo. Pomembno je, da vzgojitelj ustvarja priložnosti s postavljanjem odprtih vprašanj, z razgovorom ali izbiro opazovalnih ciljev, le to pa bo razvijalo sposobnosti opazovanja. Na ta način se je skozi različne dejavnosti širilo znanje otrok, novo znanje pa je zopet spodbudilo novo, drugačno opazovanje.

NARAVOSLOVJE V VRTCU

Naravoslovje je posebno področje, ki je v vrtcu še kako pomembno, saj z njim razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v različne naravoslovne dejavnosti. Razpeto je vse od pridobivanja izkušenj z živimi bitji, naravnimi pojavi ter veselja do raziskovanja in odkrivanja. Nezavedno pri otroku potekajo procesi, kot so naravoslovno mišljenje, sklepanje, zmožnosti uvidevanja in reševanje problemov, postavljanje hipotez in še mnogi drugi, ki pa so osnove za znanstvene metode v naravoslovju (Kurikulum, str. 55).

Otrok spoznava naravo z različnimi postopki in različnimi dejavnostmi ter na tak način spoznava in privzgaja odnos do okolja. Posebno pomembno je, kako na to gleda tudi vzgojitelj in kakšen odnos ima sam do narave, saj vse to s svojim zgledom prenaša na otroke. V vrtcu lahko otrokom z naravoslovnimi dejavnostmi omogočamo dovolj priložnosti in časa, da z lastnim preizkušanjem začutijo naravo z vsemi svojimi čutili. Zelo pomembno je, da otroci najprej opazujejo po lastnem interesu, nato pa raziskovanje nadgradimo in ga strukturirano vodimo glede na zastavljene cilje. Same ugotovitve otrok pri raziskovanju spodbujamo in spoštujemo njihov način razmišljanja. Vzgojitelj že z izborom ustrezne naravoslovne literature vzbudi zanimanje otrok in tako izkoristi njihovo motivacijo za učenje. V Kurikulu za vrtce je tudi omenjeno, da otroci naravo spoznavajo neposredno, ob različnih letnih časih, vremenskih pogojih in časih dneva. Treba je izkoristiti posebne trenutke in pojave v naravi (Kurikulum, str. 62).

Otroško okolje je omejeno na majhen del sveta, vendar je ta pisan in zelo zanimiv. Otroci so zelo radovedni, vse, kar vidijo, želijo potipati, povohati, okusiti in vse, kar slišijo, bi radi videli. Prav je, da vzgojitelji v vrtcu zato okolje razširimo in ga tako otrokom prikažemo še bolj različnega v tem, kar je. Vse pa naj ne ostane le pri opazovanju. Še kako pomembno je povezovanje z vsemi področji iz Kurikuluma za vrtce, avtorji v priročniku pa navajajo naslednje primere:

- umetnost (opazuje, riše, pripoveduje, ustvarja ...),
- jezik (občutja in spoznanja ubeseduje, govori, se pogovarja ...),
- družba (druženje s sovrstniki, z odraslimi, spozna okolico ...),
- matematika (razvršča, grupira, šteje, prikazuje s simboli, meri, primerja ...),

- gibanje (iskanje in nabiranje semen, plodov v gozdu, na travniku, ponazarjanje predmetov, živali in pojmov ...),
- narava (opazuje pojave, procese, povezuje in ugotavlja zakonitosti, išče rešitve, uporablja spoznanja, spoznava in uporablja orodja, razvija spretnosti ...)

(Katalinič, Tratnjek, Anželj, str. 12).

Cilji naših dejavnosti na temo mikrozelenja, ki smo jih izvajale strokovne delavke, so bili naslednji:

1. Spodbujanje zdravih prehranjevalnih navad pri otrocih.
2. Ozaveščanje o pomenu trajnostne pridelave hrane.
3. Povečanje razumevanja o vplivu prehrane na zdravje in okolje.
4. Medpodročno povezovanje.

Aktivnosti so bile prilagojene otrokom glede na njihove razvojne potrebe in sposobnosti, pri čemer je poudarek na praktičnih izkušnjah in spodbujanju otrokove radovednosti. V sam projekt so bili vključeni otroci vseh starostnih skupin. Pri dejavnostih smo vključevali različne metode dela (razlaga, demonstracija, spodbujanje, pripovedovanje, opazovanje in igra). Pri procesu gojenja mikrozelenjave so se otroci naučili osnovnih veščin vrtnarjenja in skrbi za rastline. Skupaj z vzgojitelji so spremljali rast mikrozelenjave od semen do končnega izdelka, kar jim je omogočalo praktično izkušnjo. Pripravili smo sadne napitke, pekli palačinke in bili izredno ustvarjalni pri izdelavi kalilnikov.

MIKROZELENJE IN KALČKI

Gojenje kalčkov in mikrozelenja se je v Sloveniji v zadnjem času zelo razširilo. Za vzgojo so zelo preprosti in ne potrebujejo posebne nege in prostora. Mikrozelenje predstavlja velik potencial za oskrbo skozi celo leto, saj ga lahko gojimo kar v stanovanju.

Za svojo rast potrebuje zadostno količino svetlobe, zato ga lahko gojimo kar na okenski polici. Naravno svetlobo pa lahko nadomestimo z LED sijalkami, a moramo paziti, da je njihov svetlobni spekter ustrezen za rast zelenih delov. Temu ustreza barva svetlobe okoli 6500 K (Praprotnik, str. 57, 58). Na našem trgu je na voljo zelo veliko semen, najbolj so razširjene kreša, brokoli, rdeče zelje, grah, redkev in druga. Za vzgojo mikrozelenja uporabljamo poseben semenski material, lahko pa uporabimo tudi semena, ki so sicer namenjena vzgoji kalčkov.

Semenski material ima zelo visok odstotek kaljivosti, zato mikrozelenje lahko uživamo že v enem tednu. Mikrozelenje prinaša obilo prehranskih koristi, saj lahko v majhni količini vsebuje tudi do 40-krat več hranil kot njihove odrasle različice. Ta trend postaja vse bolj priljubljen, saj mikrozelenje ne le bogati okus jedi, temveč tudi popestri njen videz.

Razlike med kalčki in mikrozelenjem so očitne že na prvi pogled. Kalčke vzgajamo na vodni osnovi, medtem ko pri mikrozelenju semena posadimo v zemljo ali druge rastne medije. Mikrozelenje razvije koreninski sistem, ki ostane v zemlji, medtem ko se pri kalčkih poje celotna rastlina. Mikrozelenje potrebuje svetlobo za razvoj klorofila, medtem ko se kalčki pogosto uživajo, še preden začnejo tvoriti klorofil. Čas vzgoje je tudi različen, saj kalčki potrebujejo od 4 do 6 dni, medtem ko mikrozelenje raste od 7 do 21 dni, pri začimbah lahko še dlje. Raziskave kažejo, da je mikrozelenje še bolj hranljivo kot kalčki. Vzgoja mikrozelenja doma omogoča uživanje zdrave hrane in prinaša edinstveno zadovoljstvo.

NAŠA POT IN IZVEDBA PROJEKTA

Na aktivu Ekošola, ki že drugo leto poteka v našem vrtcu v razširjeni ekipi, smo se letos lotile prav posebne inovativne teme. Najprej smo si za sejem Altermed izmislile naslov dejavnosti, Rastemo s kalčki, nato pa so postopoma v nas rasle tudi ideje. Ker je mikrozelenjava v zadnjih nekaj letih zelo priljubljena tudi pri nas, se nam je zdela tema odlična priložnost, da otroke in ne nazadnje tudi zaposlene seznanimo z nečim novim. Začele smo iskati donatorje, ki bi nam pomagali pri začetkih projekta in nas usmerili v samo raziskovanje. Prijazno se je odzvalo podjetje Mikrozelenje Šebenik iz Borovnice, ki nam je v vrtec poslalo začetni paket za vzgojo brokolija in rdečega zelja. Same smo bile na tem področju popolnoma brez izkušenj, ideja pa je tlela v nas, da projekt celostno izpeljemo in aktivno vključimo otroke vseh starostnih skupin. Semena, kokosove stisnjenke in posodice, ki nam jih je podjetje doniralo, smo razposlale po enotah vrtca in kar 20 skupin se je priključilo izvedbi dejavnosti, vsaka na svoj način.

V nadaljevanju bom opisala izkušnjo v svoji skupini z otroki, starimi od 2 do 3 let. Pred samo pripravo vsega potrebnega za vzgojo mikrozelenja sem otroke o tem seznanila s slikovnim gradivom. Bili so zelo navdušeni nad barvami in različnimi fotografijami mikrozelenja, ki smo jih obesili v zeleni kotiček. Pripravila sem tudi veliko knjig, v katerih so imeli otroci možnost poiskati, kako je videti mikrozelenje, kje ga gojimo, kaj za to uporabljamo. V kotiček smo postopoma dodajali različne fotografije otrok pri samem delu in gojenju mikrozelenja. Pri tem je bilo opaziti veliko medsebojne komunikacije, novih besed in interakcij med otroki.

Pred samim postopkom kaljenja in gojenja so otroci najprej pomagali nalivati vodo čez kokosove strjenke in opazovali, kako se le te napihujejo in kako iz njih nastane veliko zemlje, na katero smo kasneje posuli semena. Hitra sprememba strjenke jih je zelo navdušila. Vsak je imel možnost potipati zemljo in jo z leseno palčko premešati, da se je še bolj zgostila in napihnila.

Slika 1: Mešanje prepojene kokosove strjenke; vir: lasten

Semena smo pred tem tipali, opazovali, opisovali in si jih bliže pogledali skozi povečevalno steklo. Primerjali smo velikosti in barve. Nekateri so jih poimenovali male žogice. Zemljo smo malo potlačili, semena čim bolj enakomerno raztrosili po površini in jih nato poškopili z vodo.

Slika 2: Raztros semen; vir: lasten

Slika 3: Škropljenje semen; vir: lasten

Na vrsti je bila vsakodnevna skrb za naše male rastlinice, ki smo jih vsak dan pred zajtrkom skrbno poškrpili s pršilkami. Po treh dneh smo posodice odprli in jih postavili na okensko polico. Rastlinice so začele spreminjati barve in se iz rumenega kmalu obarvale v zeleno barvo. Sprememba barve je bila odlična motivacija za igro *Poišči barvo*, tako da so otroci v igralnici in v naravi na travniku iskali različne predmete in rastline v določeni barvi. Lotili smo se raziskovanja barv, tako da smo iz treh osnovnih barv, rumene, modre in rdeče tempere, zmešali še vijoličasto, zeleno in oranžno barvo. Otroci so prosto slikali s čopiči po različnih podlagah (filc, blago in risalni list). Vsak dan so se spomnili na naše posodice in z velikim veseljem pršili zelenjavo, kasneje jo tudi zalivali. Ob opazovanju smo se vsak dan veliko pogovarjali, ugotavljali spremembe in jih primerjali s fotografijami, ki smo jih našli v knjigah.

Slika 4: Pršenje mikro zelenja 2. dan; vir: lasten

Slika 5: Skrb za mikro zelenje 3. dan; vir: lasten

Slika 6: Rastline na svetlobi v različnih razvojnih fazah; vir: lasten

Otroci so bili nad končnim pridelkom res navdušeni in čisto vsak dan so šli preverit do okenske poličke, kako napreduje mali vrtniček. Med samim procesom kaljenja in rastjo mikro zelenjave so aktivno sodelovali ves čas:

- opazovali rast rastline,
- pomagali pri vsakodnevni skrbi,
- se seznanili z novimi besedami in kasneje znali poimenovati steblo in list,
- merili smo višino rasti in primerjali velikost semen,
- ugotavljali, kaj vse potrebuje rastlina za rast.

Starejši so večkrat posegali po barvicah in sami od sebe risali mikrozelenjavo, ki so jo opazovali na polički. Ko smo pripravljali napitek, so že znali naštetih vse sestavine, in zanimanje za mikrozelenjavo je z dneva v dan bolj raslo. Dobili smo tudi povratne informacije od staršev, saj so otroci doma veliko pripovedovali o rastlinicah, zato smo se odločili, da vsak en lonček odnese domov. Vsak si je svojega pobarval in skupaj smo še enkrat ponovili ves postopek do vzgoje mikrozelenja brokolija in rdečega zelja. Odzivi si bili zelo pozitivni, saj se je izkazalo, da tudi doma starši niso bili dobro informirani glede tega živila.

ZELENI ZAJTRK

Kako povezati celoten vrtec z eno dejavnostjo, je bil eden izmed naših glavnih ciljev v aktivu Ekošole v letošnjem šolskem letu. Prišle smo na idejo priprave zelenega zajtrka za vse skupine vrtca in kako okrepiti sodelovanje z vodjo prehrane ter kuhinjo. Ob podpori vseh nam je uspelo izvesti zajtrk, kjer so imeli vsi otroci možnost poskusiti mikrozelenje brokolija in rdečega zelja na namazu Tamar. Ker vse skupine niso sodelovale pri kaljenju in vzgoji mikrozelenja, se nam je zdela odlična ideja, da so lahko na ta način prav vsi imeli možnost poskusiti nekaj novega. Ob tem se moram še enkrat zahvaliti vodstvu, da nas je z idejo podprlo in nam pomagalo pri izvedbi z nakupom že vzgojenih košaric mikrozelenjave. Odzivi sodelavk so bili zelo pozitivni. Marsikatero smo na ta način motivirale, da so se kasneje odločile za vzgojo mikrozelenja tudi v skupini ali doma.

Dejavnost je vključevala vse otroke našega vrtca. Večina otrok je izrazila zanimanje in poskusila to kombinacijo okusov, pri čemer so se odzivi razlikovali. Kljub temu je večina otrok pozitivno sprejela novo izkušnjo.

Slika 7: Striženje mikrozelenja in prvo okušanje; vir: lasten

Slika 8: Prvi stik z mikrozelenjavo – tipanje; vir: lasten

Sliki 9 in 10: Zeleni zajtrk v drugih enotah našega vrtca; vir: Špela Granda, Polona Košnik

MEDPODROČNE DEJAVNOSTI

Otrokom smo približale mikrozelenje in kalčke tudi s pomočjo didaktičnih pripomočkov, ki smo jih povezale z drugimi področji kurikuluma. Oglejmo si nekaj primerov dobre prakse:

Slika 11: Predstavitve avtorske pravljice preko kamišibaj gledališča – Biba in kalček; vir: Karmen Kos, Klara Rous

Slika 12: Igra z lutko Bibo in kalčkom iz filca; vir: Karmen Kos, Anja Hribar

Sliki 13 in 14: Priprava sadnega napitka z dodatki mikrozelenjave rdečega zelja in brokolija; vir: Karmen Kos in Anja Hribar

Slika 15: Kotiček mikrozelenja v igralnici – opazovanje fotografij in pogovor ob fotografijah; vir: lasten

Pogovori, ki jih je bilo slišati med otroki:

»Anja reže broko.«

»Danija šplica.«

»Rdeče zelje ni isto.«

»Poglej, ima srček!«

(Vir: lasten)

Slika 16: Izdelava kalilnika; vir: lasten

Sliki 17 in 18: Kalilniki in opazovanje semen; vir: Vesna Kete

Slika 19: Merjenje višine otrok v skupini Bibe; vir: Karmen Kos, Klara Rous

Slika 20: Mikrozeljenjava skozi otroške oči; vir: Nina Mazi in Aleksandra Krnetič

ZAKLJUČEK

V zaključku bi poudarila pomembnost vključevanja zdravih prehranjevalnih navad že v zgodnjem otroštvu ter promocijo trajnostne pridelave hrane. Zgodnje otroštvo je ključno obdobje za oblikovanje življenjskih stališč in navad glede hrane ter okolja. Z uvajanjem otrok v zdrave prehranjevalne prakse in učenjem o pomenu skrbi za okolje ter samooskrbe jim dajemo moč, da sprejemajo informirane odločitve, ki koristijo tako njim kot tudi planetu. Vlaganje v te temeljne principe ne le spodbuja individualno blaginjo, ampak tudi prispeva h gradnji bolj zdrave, trajnostne prihodnosti za prihajajoče generacije.

Kratka predstavitev avtorja

Sem Anja Hribar, po izobrazbi diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, že četrto leto pa sem tudi koordinatorica Ekošole v vrtcu Otona Župančiča Ljubljana. Poslanstvo za delo z otroki, ki ga zelo rada opravljam, mi je v veliko veselje, saj nič ne šteje več kot topel objem, ki mi ga otroci ob jutranjem prihodu namenijo. Rada imam naravo, zato sem tudi v vrtcu aktivna pri izvajanju dejavnosti v naravi in gozdu, ob tem pa rada poiščem nove oblike dela in ideje.

Brief introduction of the author:

I am Anja Hribar, a graduate teacher of preschoolers. My role as the Eco-School coordinator at Oton Župančič Kindergarten in Ljubljana for the past four years has provided me with the rewarding opportunity to work with children. I love my job, because nothing counts more than a warm hug the children gift me with every morning I arrive to work. My passion for nature and environment is particularly evident in my active role in kindergarten activities in nature, especially in forests, which inspires my search for new engaging activities shared with my fellow educators.

Viri in literatura

- Bahovec, D. E. (2010). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Katalinič, D., Tratnjek, L., Anelj, B. (2007). *Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Kroflič, R., Marjanovič, U. (2001). *Otrok v vrtcu*. Maribor: Založba Obzorja.
- Katalinič, D. (1992). *Od semena do rastline*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.
- Lončar, S. idr. (2020). *Samooskrba v praksi*. Ljubljana: Jasno in glasno d. o. o.

<https://www.mikrozelenje.si/2020/12/03/mikrozelenjava-sezona-za-njo-je-tu/> (20. 4. 2024)

<https://www.mikrozelenje.si/2021/06/11/mikrozelenjava-brokoli-semena-za-kaljenje-in-vzgojo-mikrozelenja/> (29. 4. 2024)

PROVEDBA EKO PROGRAMA U DV „HRVATSKI LESKOVAC“, PV „ZVONČIĆI“

Lidija Nemanić, Mateja Murat

Dječji vrtić Hrvatski Leskovac

pedagog.dvhl@gmail.com

LIDIJA NEMANIĆ

Od otvorenja objekta „Zvončići“ (05.11.2009.g.) provodimo odgoj za održivi razvoj za što imamo i verificirani 10-satni program. Od početka rada u objektu „Zvončići“ provodili smo razne eko projekte: prvi projekt je bio izrada akvarija s ribicama u hodniku vrtića, izrada jagodnjaka, provedba aromaterapije, izgradili smo vrt i gredice sa začinskim i ljekovitim biljem, napravili smo gredice i u njih sadimo u proljeće rajčice, krastavce, mrkvu, grašak, luk, salatu... sve gredice gnojimo kompostom iz naše male kompostane, izrada manjih hotela za kukce, sakupljanje i recikliranje otpada (od starog papira izrađujemo novi, izrađujemo igračke i didaktički materijal i drugo), male eko akcije u kojima sadimo cvijeće, uređujemo okoliš našeg vrtića, popravljamo i nadopunjujemo dvorište novim spravama izrađenim od otpada.

IMPLEMENTATION OF ECO PROGRAM IN KINDERGARTEN "HRVATSKI LESKOVAC", LOCAL OBJECT "ZVONČIĆI"

Greetings, shortly about our kindergarten „Hrvatski Leskovac“, local object „Zvončići“ – Zagreb. Since the opening of the facility "Zvončići" (November 5, 2009), we have been conducting education for sustainable development, for which we have a verified 10-hour program. Since the beginning of work in the "Zvončići" facility, we have implemented various eco-projects: the first project was the creation of an aquarium with fish in the corridor of the kindergarten, making strawberry garden, implementation of aromatherapy, building a garden and beds with herbs and medicinal plants, we made beds and in spring we plant tomatoes, cucumbers, carrots, peas, onions, lettuce in them... we fertilize all the beds with compost from our small compost bin, we made three small hotels for insects, collection and waste recycling (we make new ones from old paper, we make toys and didactic material, etc.), small eco-activities in which we plant flowers, arrange the environment of our kindergarten, repair and supplement the yard with new devices made from waste.

MATEJA MURAT

2014. godine prijavili smo se na natječaj i osvojili 1. nagradu Grada Zagreba za najljepše vrtićko dvorište, a od dobivenih novaca kupili smo kompostanu, vrtni alat za djecu, nove sadnice raznih biljaka.

2015. godine popunili smo potrebnu dokumentaciju i predali ju u Udrugu Lijepa Naša gdje su nas uputili na edukaciju u njihovoj organizaciji i nakon edukacije krenuli smo u realizaciju 7 koraka za stjecanje statusa Ekoškole.

13.05.2016. dobili smo certifikat i stekli status Ekoškole. Od tada pa do danas na našem objektu se vijori zelena zastava. Mi smo 16. generacija međunarodnog programa Ekoškole i ove godine stječemo SREBRENI STATUS na kojeg smo svi skupa jako ponosni.

Osim što provodimo osnovne projekte koji su zadani od strane Udruge Lijepa Naša (voda, otpad, energija), uključili smo se u međunarodne projekte, a to su „Litter less“ gdje smo na jednom likovnom natječaju osvojili nagradu besplatnu radionicu Eko paketa. Sudjelovali smo u projektu „Mi

jedemo odgovorno“ , a način kako smo realizirali taj projekt prezentirali smo na međunarodnom susretu Ekoškola u naselju Artiče – Slovenija, 24.10.2017.godine. Bili smo uključeni i u projekt „Veliki lov na biljke. Od 2016. godine uključeni smo u humanitarnu akciju Udruge oboljelih od leukemije i limfona „Plastičnim čepovima do skupih lijekova“.

Svi projekti i aktivnosti koje smo proveli i provodimo , omogućili su stjecanje i usvajanje novih pozitivnih stavova, znanja i vještina o važnosti očuvanja Planeta Zemlje kako djeci tako i nama odraslima.

I kao što kaže stara indijanska poslovice: **„Čuvajmo Zemlju i prirodu na njoj, jer ih nismo naslijedili od svojih djedova i očeva, nego smo ih posudili od svojih potomaka.“** Poglavica Bik Koji Sjedi

ŽIVOTOPIS

Lidija Nemanić

Rođena sam 25.12.1972. godine u Splitu. Srednju ekonomsku školu završila sam u Trogiru 1991. godine, gdje sam i živjela. Od 1992. godine živim i radim u Zagrebu.

Od 2001.-2003. pohađala sam Učiteljski fakultet u Zagrebu , Odsjek za predškolski odgoj i stekla zvanje „Odgojitelj predškolske djece“ (VŠS).

Od rujna 2001. do listopada 2003. radila sam kao volonter u DV „Hrvatski Leskovac“ na poslovima njege djece jasličke dobi. Od 06.10.2003. godine do danas, stalni sam zaposlenik u istom dječjem vrtiću na radnom mjestu odgojitelja. Završila sam dvogodišnju edukaciju za odgoj i održivi razvoj u stručno razvojnom centru DV „Srednjaci“. Od 2009. radim u PV „Zvončići“ , voditeljica sam objekta i eko koordinarica u provođenju programa Eko škole od 2016. godine do danas.

Mateja Murat

Odgojitelj u DV „Hrvatski Leskovac“, područni objekt „Zvončići“

Nakon završene srednje škole za medicinske sestre Vinogradska u Zagrebu (2010.), te stručnog studija – Predškolski odgoj na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli (2013.), započinjem pripravništvo u svibnju 2014. godine u DV „Hrvatski Leskovac“. Od tada pa do danas odgojitelj sam u ovom DV-u u područnom objektu „Zvončići“ u Blatu, Zagreb.

Kroz cijelo vrijeme moga rada u kolektivu, stekla sam i usvojila puno kvalitetnog znanja, kompetencija i vještina u radu s djecom, drugim odgojiteljicama, stručnim timom i ostalim zaposlenicima. Upoznala sam važnost međuljudskih odnosa u poslovnom okruženju, stekla pozitivno iskustvo koje me je potaknulo na dodatni rad na sebi, želju za stvaranjem, usavršavanjem i napredovanjem u struci.

Velika mi je čast i zadovoljstvo što sam imala priliku biti dio tima koji je radio na stjecanju certifikata eko vrtića i zelene zastave (kroz provedbu tih aktivnosti pronašla sam veliko osobno zadovoljstvo i otkrila mogućnosti vlastitih talenata i interesa).

KREĆEM SE I UČIM

Vlatka Novak, odgojitelj mentor; Petra Vidović, mag. praesc. educ.
Dječji vrtić Sunčana, Dječji trg 2, 10 000 Zagreb
e-mail: lalunka78@gmail.com

VLATKA NOVAK

Kretanje djece i učenje o održivosti predstavljaju neodvojivi tandem u izgradnji zdravijeg, održivijeg i odgovornijeg društva. Kroz promicanje tjelesne aktivnosti i svijesti o važnosti očuvanja okoliša, djeca ne samo da razvijaju zdraviji način života već i postavljaju temelje za održivi razvoj budućih generacija.

Kretanje je ključni element koji omogućava našem tijelu da istražuje svijet oko sebe. Kroz kretanje, mi upijamo podražaje, osjećamo energiju i stvaramo veze sa svijetom. Dok hodamo ulicama našeg naselja ili istražujemo prirodu, naša percepcija se širi, a nova saznanja ulaze u našu svijest. Tako kretanje postaje prva stepenica u procesu učenja, otvarajući vrata novim spoznajama i iskustvima. Dok se djeca kreću, istražuju svijet oko sebe, razvijaju poštovanje prema prirodi i okolišu te postaju svjesnija važnosti očuvanja okoliša za buduće generacije.

Učenje se događa neprestano, od najranije dobi. Ono podrazumijeva proces stjecanja znanja, vještina i razumijevanja. Učenje omogućava našem umu da raste, razvija se i prilagođava okolini te stvara nove ideje. Učenje nas potiče da se suočimo s izazovima, rješavamo probleme i napredujemo kao pojedinci. Djeca uče kroz svoje svakodnevne aktivnosti, kroz igru s prijateljima, istraživanje prirode i postavljanje pitanja.

Kada spojimo kretanje i učenje, dobivamo moćan alat za cjelokupan rast i razvoj.

"Krećem se i učim" nije samo moto, već način života koji potiče zdrav razvoj, kreativnost, socijalnu interakciju i zabavu. Integrirajući kretanje s učenjem, stvaramo okruženje u kojem se djeca osjećaju potpuno i potičemo ih da postanu samostalni, znatiželjni i motivirani. Kretanjem i učenjem o okolini i prirodi kod djece se razvija svijest o održivom razvoju i važnosti brige o okolišu. Kroz aktivnosti poput šetnji u prirodi, istraživanja zajednice u kojoj žive i sudjelovanja u projektima očuvanja okoliša, djeca razvijaju poštovanje prema prirodi i shvaćaju svoju ulogu u očuvanju okoliša za buduće generacije. Ova svijest o održivom razvoju potiče djecu da preuzmu odgovornost za svoje postupke i da se angažiraju u promicanju održivih praksi u svakodnevnom životu.

Od velike je važnosti da odgojitelji, roditelji i društvo u cjelini prepoznaju važnost poticanja aktivnog učenja i kretanja u djetinjstvu te pruže djeci priliku za istraživanje i učenje kroz igru. U svijetu koji se sve više okreće tehnologiji i sjedenju, važno je ne zaboraviti snagu kretanja i učenja u djetinjstvu. Stoga je važno kontinuirano poticati ove vrijednosti i pružiti djeci prilike da budu aktivni sudionici u izgradnji boljeg svijeta za sve nas.

MOVING AND LEARNING

Children's movement and learning about sustainability are inseparable allies in building a healthier, more sustainable, and responsible society. By promoting physical activity and awareness of the importance of environmental preservation, children not only develop healthier lifestyles but also lay the groundwork for the sustainable development of future generations.

Movement is a crucial element that allows our bodies to explore the world around us. Through movement, we absorb stimuli, feel energy, and form connections with the world. As we walk the streets of our neighborhood or explore nature, our perception expands, and new knowledge enters our consciousness. Thus, movement becomes the first step in the learning process, opening doors to new discoveries and experiences. As children move, they explore the world around them, develop respect for nature and the environment, and become more aware of the importance of environmental conservation for future generations.

Learning happens continuously, from the earliest age. It involves the process of acquiring knowledge, skills, and understanding. Learning enables our minds to grow, develop, and adapt to the environment, creating new ideas. Learning encourages us to face challenges, solve problems, and progress as individuals. Children learn through their daily activities, through play with friends, exploring nature, and asking questions.

When we combine movement and learning, we gain a powerful tool for overall growth and development. "Moving and learning" is not just a motto but a way of life that promotes healthy development, creativity, social interaction, and fun. By integrating movement with learning, we create an environment in which children feel fully engaged and encourage them to become independent, curious, and motivated. Through movement and learning about the environment and nature, children develop an awareness of sustainable development and the importance of caring for the environment. Through activities such as nature walks, exploring their community, and participating in environmental conservation projects, children develop respect for nature and understand their role in preserving the environment for future generations. This awareness of sustainable development encourages children to take responsibility for their actions and engage in promoting sustainable practices in everyday life.

It is essential for educators, parents, and society as a whole to recognize the importance of encouraging active learning and movement in childhood and provide children with opportunities for exploration and learning through play. In a world increasingly turning to technology and sedentary behavior, it is important not to forget the power of movement and learning in childhood. Therefore, it is crucial to continuously promote these values and provide children with opportunities to be active participants in building a better world for all of us.

Životopis Vlatka Novak

Vlatka Novak radi u dječjem vrtiću Sunčana kao odgojitelj predškolske djece. Diplomirala je 2003. godine na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Dugi niz godina sudjeluje i izlaže na nacionalnim i međunarodnim stručnim skupovima i konferencijama. Kontinuirano se usavršava u području obrazovanja za održivi razvoj u ranom odgoju i obrazovanju. Primarno područje njenog posebnog interesa je sport i važnost kretanja od najranije dobi. Tako i sada u dječjem vrtiću Sunčana vodi sportsku grupu. U svibnju 2022. godine završava edukaciju za Voditelja kinezioloških aktivnosti djece predškolske dobi na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Kako su sport i održivi razvoj neodvojivi i usko povezani, kroz

njezinu praksu uvijek ju je zanimalo pitanje održivosti, ekologije, brige za okoliš i uređenje prostora tako se sa puno osobnog i profesionalnog entuzijazma uključuje u sve aktivnosti na tu temu. U zvanje odgojitelj mentor promovirana je u siječnju 2024.godine.

Biography

Vlatka Novak works in the Sunčana kindergarten as a preschool teacher. She graduated in 2003 from the Faculty of Teacher Education, University of Zagreb. For many years, she has been participating and presenting her work at national and international professional conferences. She continuously improves her skills in the field of education for sustainable development in early childhood education. Her primary area of special interest is sports and the importance of movement from an early age. Currently, she works in a sports group in the Sunčana kindergarten. In May 2022, she completed her education as a leader of kinesiology activities for preschool children at the Faculty of Teacher Education in Rijeka. As sport and sustainable development are inseparable and closely related, through her practice she has always been interested in the issue of sustainability, ecology, care for the environment and landscaping, so she is involved in all activities on this topic with a lot of personal and professional enthusiasm. She was promoted to the title of mentor teacher in January 2024.

PETRA VIDOVIĆ

Sažetak

Cilj odgoja i obrazovanja za održivi razvoj u predškolskoj ustanovi nije usvajanje niza činjenica, već razumijevanje prirodnih procesa i njihove međusobne ovisnosti, što dovodi do izgradnje pozitivnih stavova i odnosa prema sebi, drugima i prirodi. Dječja prirodna znatiželja i urođena potreba za kretanjem i spoznavanjem svega što ih okružuje treba poslužiti kao temelj za osmišljavanje kurikuluma za održivi razvoj u ranom djetinjstvu. Globalne promjene i digitalizacija za posljedicu imaju sve veće ne kretanje stanovništva. No važno je istaknuti kako je kretanje jedna od najprimarnijih bioloških potreba djeteta koja mu omogućava optimalno funkcioniranje i očuvanje zdravlja te je od iznimne važnosti za djetetov cjelokupni razvoj. Upravo kroz kretanje dijete stječe iskustvo o vlastitom tijelu i okolini, odnosno ono uči.

U ovom prikazu prakse predstavljen je projekt „Krećem se i učim“. Svjesni iznimne važnosti kretanja za djetetov cjelokupni razvoj, u našim je odgojnim skupinama upravo pokret polazište svakodnevnog učenja. Rad u integriranom sportskom programu omogućava nam implementaciju pokreta u svakodnevne aktivnosti. Primjerice, prostor sobe dnevnog boravka obogaćen je preprekama koje od djeteta zahtijevaju provlačenje, prelaženje ili preskakanje te na taj način djeca neposredno usavršavaju motoričke sposobnosti, a program je dodatno obogaćen provođenjem kinezioloških aktivnosti tijekom boravka na zraku te čestim šetnjama i istraživanjem okolice vrtića. Projekt promovira suradnju vrtića s udrugama i sportskim klubovima, a na taj se način širi ideja održivosti unutar lokalne zajednice. Kako priroda nudi beskrajne mogućnosti za istraživanje i učenje, u suradnji s udrugom Zeleni klik odlučili smo

urediti vlastiti cvjetnjak, povrtnjak i začinski vrt. Sadnjom i svakodnevnom brigom za biljke nastojali smo utjecati na dječje shvaćanje prirodnih procesa te razvijati svijest o važnosti očuvanja prirode i okoliša. Suradnja sa sportskim klubovima djeci je omogućila primjenu i nadogradnju ranije stečenih motoričkih znanja tijekom kinezioloških aktivnosti u sklopu integriranog sportskog programa, a vježbanje s „pravim“ sportašima u djeci budi još veću motivaciju.

Skup navika, vještina i uvjerenja koje dijete nauči u prvim godinama života postat će snažan temelj na kojem će se graditi cijeli njegov život. U procesu usvajanja održivih navika, osim primarne obitelji, važnu ulogu imaju i odgojno-obrazovne ustanove. Njihov je zadatak kreirati model odgoja za održivi razvoj primjeren psihofizičkim sposobnostima i interesima djece koji doprinosi razvoju ekološke osjetljivosti te stvaranju navika svakodnevnog kretanja i aktivnog provođenja vremena.

Abstract

The purpose of education for sustainable development in preschool is not the acquisition of facts, but the understanding of natural processes and their mutual dependence, which leads to the construction of positive attitudes and relationships towards oneself, others and nature. Children's natural curiosity and innate need to move and learn about everything that surrounds them should serve as the basis for designing a curriculum for sustainable development in early childhood. Global changes and digitization are resulting in increasing immobility of the population, but it is important to point out that movement is one of the most primary biological needs of a child. The movement allows a child to function optimally and preserve his health, and is extremely important for the child's overall development. It is through movement that the child gains experience about his own body and environment, that is, he learns.

This review presents the project "I move and learn". Aware of the exceptional importance of movement for a child's overall development, in our educational groups movement is the starting point of everyday learning. Working in an integrated sports program enables us to implement movement in everyday activities. For example, the space of the room is enriched with obstacles that require the child to crawl through, cross or jump over, and in this way the children immediately improve their motor skills. The program is further enriched by conducting kinesiology activities during their stay in the open air and by frequent walks and exploring the surroundings of the kindergarten. The project promotes the cooperation of kindergartens with associations and sports clubs, thus spreading the idea of sustainability within the local community. As nature offers endless possibilities for research and learning, in cooperation with the association „Zeleni klik“ we decided to arrange our own flower garden, vegetable garden and herb garden. By planting and taking care of plants on a daily basis, we tried to influence children's understanding of natural processes and develop awareness of the importance of preserving nature and the environment. Cooperation with sports clubs enabled children to apply and upgrade previously acquired motor skills gained during kinesiology activities as part of an integrated sports program, and, at the same time, practicing with "real" athletes arouses even greater motivation in children.

The set of habits, skills and beliefs that a child learns in the first years of life will become a strong foundation on which a child will build his whole life. In the process of adopting sustainable habits, in addition to the primary family, educational institutions also play an important role. Their task is to create a model of education for sustainable development appropriate to the psychophysical abilities

and interests of children, which contributes to the development of ecological sensitivity and the creation of habits of daily movement and active spending of time.

Životopis

Petra Vidović diplomirala je 2020. godine na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i stekla naziv magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U svibnju 2020. godina završila je program cjeloživotnog obrazovanja „Voditelj kinezioloških aktivnosti djece rane i predškolske dobi“ pri Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. U dječjem vrtiću Sunčana radi kao odgojitelj predškolske djece u skupini s integriranim sportskim programom. Kontinuirano se usavršava u svim područjima, a primarno područje njezinog profesionalnog interesa je sport i važnost kretanja u predškolskoj dobi. Vrlo je proaktivna te s puno osobnog i profesionalnog entuzijazma inicira i uključuje se u unapređenje odgojno-obrazovne ustanove u kojoj radi. Do sada je izlagala na nekoliko regionalnih i državnih stručnih skupova.

Biography

Petra Vidović graduated in 2020 at Faculty of Teacher Education, University of Zagreb and she has earned the academic title of master of early childhood and preschool education. In May 2022, she completed the lifelong education program „Leader of kinesiology activities for early and preschool children“ at Faculty of Teacher Education, University of Rijeka. She works in the Sunčana kindergarten as a preschool teacher in a group with integrated sports program. She is continuously improves her skills in all areas and the primary area of her professional interest is sports and the importance of movement in preschool age. She is very proactive and with a lot of personal and professional enthusiasm initiates and get involved in the improvement of the educational institution where she works. So far, she has presented at several regional and national professional conferences.

»MULTIKULTI« VRTILNICA SPODBUJA INKLUZIJO

Vrtec Hansa Christiana Andersena, Ljubljana, Petra Zidanšek, starost otrok 4-5 let

POVZETEK:

V vrtcih se je potrebno posluževati vse več inkluzivnih pristopov, saj je v skupino vključenih vedno več otrok iz različnih držav. Vzgojitelji se vsakodnevno trudimo vse otroke v skupini povezati med seboj, pri čemer se zavedamo dolgotrajnih in vseobsežnih učinkov te naše vloge. Pri organizaciji dela in življenja v vrtcu je pomembna aktivna vloga vseh otrok in staršev, ki s svojimi dejanji in željami pomembno vplivajo na oblikovanje vrtca kot celote.

Kljub široki ponudbi na trgu, se je potrebno zavedati pomembnosti samooskrbe. Že v predšolskem obdobju pa lahko otroke naučimo, kako pomembno je slednje. Lahko jim predstavimo zdrav način življenja in jim razložimo, da najprej posežemo po zeliščih in ne po tabletah. Otroci zaradi živahnosti in dojemljivosti znajo svoja opažanja prenašati na starše in okolico.

Otroci prihajajo iz različnih držav in okolij, s svojstveno kulturo, ki skozi naše medsebojno sodelovanje postane gradnik in povezovalni element sobivanja. Ena od poti, kako to dosežemo, je sajenje različnih, za določeno kulturo najbolj značilnih rastlin. Posajene v inovativno visoko gredo so otrokom na vpogled skozi celoten proces razvoja, od prvih poganjkov naprej. Tako otroci opazujejo rast raznolikih kultur, se aktivno vključujejo v nego rastlin in s skupnim delom skrbijo za pridelek in osvajajo temelje vrtnarjenja.

Pri otrocih je pomembno, da jih učimo z zgledom, zato je visoka greda ravno pravi pripomoček pri ustvarjanju te naše »multikulti« vrtilnice, saj omogoča vsestransko uporabo tako v vrtcu kot doma,

kjer otroci pridobljeno znanje delijo s starši in visoko gredo lahko uporabijo bodisi na balkonu ali vrtu.

Cilji projekta so:

povezovanje ekoloških vsebin z multikulturo,

seznanjanje s pojmom samooskrbe,

ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja,

spoznanje, da vsak posameznik vpliva na okolje,

ustvariti okolje, kjer se vsak posameznik počuti enakovrednega, vključenega in sprejetega, ne glede na njegovo ozadje, sposobnost in identiteto.

Ključne besede: inkluzija, »multikulti« vrtilnica, sodelovanje, otroci, vrtec, samooskrba.

»MULTICULTI« GARDEN CLASSROOM ENHANCES INCLUSION

Abstract:

There is a growing number of inclusion approaches that need to be adopted in kindergartens, as more and more children from different countries are being included in a group. We as kindergarten teachers are daily striving towards linking all the children in the group together, while being mindful of lengthy and comprehensive effects of this role of ours. A significant contributor to the structure of kindergarten work and play is the active role of all the children and their parents, who with their actions and wishes essentially influence the outline of the kindergarten as a whole. Pre-school period can be an opportunity to make children aware and used to a healthy life style.

Despite a broad supply in the market it is important to be aware of the importance of self-subsistence. As early as in pre-school period children can be taught how important the latter is. We can introduce a healthy life-style to them and explain that we reach for the herbs first and not for the pills. Due to children's vibrancy and perception they can transfer their observations to parents and their surroundings.

Children are coming from different countries and backgrounds with unique culture that through mutual cooperation becomes a building block and crucial element of coexistence. One of the ways to achieve that is through planting different plants, typical for a certain society.

Planted into an innovative raised garden bed, those plants are displayed for the benefit of children to monitor their progress from the first sprouts onwards. This way children observe the growth of various species, are being actively involved into their cultivation and with team work they nurture the harvest and are acquiring basic knowledge of gardening.

It is important to teach the children through example, that is why the raised garden bed is an appropriate tool to form our »multiculti« garden classroom, for it enables a comprehensive use both in kindergarten and at home with children sharing gained knowledge with their parents through the use of the raised garden bed on the balcony or in the garden.

Project objectives:

- integration of ecological themes and multi-culture,
- introducing the concept of self-sufficiency,
- raising awareness on nutritional health,
- realization that each individual has an impact on the environment,
- creating an environment, where each individual feels equal, included and accepted, regardless of their background, capabilities or identity.

Keywords: inclusion, »multiculti« garden classroom, cooperation, children, kindergarten, self-sufficiency.

Uvod:

Med delom v vrtcu opažam, da otroci spoznanja, ki jih pridobivajo v vrtcu, doživljajo celostno. To dosežajo z različnimi vsebinami, temami, pa tudi zaokroženimi projekti, znotraj katerih raziskujemo in k stvarjem pristopamo na različne načine. Otroke vodim skozi procese učenja z igro, gibanjem, pripovedovanjem, opazovanjem in predvsem z vzpodbujanjem njihove vedoželjnosti. Vedno bolj se zavzemam za učenje, kjer je v ospredju aktivno delo otrok, ki naj bi znanja in spoznanja ozavestili čim bolj samostojno. Po tej poti smo se z otroki in starši skupaj lotili tudi projekta »MULTIKULTI« VRTILNICA. V skupini imam kar nekaj otrok iz različnih držav, zato sem s tem projektom želela doseči naslednje cilje:

- povezovanje ekoloških vsebin z multikulturo,
- seznanjanje s pojmom samooskrbe,
- ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja,
- spoznanje, da vsak posameznik vpliva na okolje.

Opis aktivnosti v praksi:

RODITELJSKI SESTANEK

Naši starši so že od vsega začetka seznanjeni, da je drugačnost velika prednost za skupino. Tako smo lani poslušali njihove posnetke pravljic v različnih jezikih njihovih babic, dedkov, mamic in očkov. Na dan srečanja z babicami in dedki otroci, katerih stari starši živijo v tujini, prinesejo njihovo fotografijo, da jih tako pozdravimo. Prav tako jih tudi pokličemo za njihov rojstni dan preko aplikacije Viber. Starše sem že na prvem roditeljskem sestanku seznanila s tem, da je naša skupina zelo narodnostno raznolika, saj imamo kar 12 otrok z vsaj enim od staršev iz druge države. Zato sem jim dala glede na letni delovni načrt idejo, da spomladi s sadikami in semeni iz različnih držav skupaj oblikujemo svojo »MULTIKULTI VRTILNICO«, ki nas bo med seboj povezovala. Starši so idejo potrdili in skupaj smo si zadali cilj oz. izziv, da do marca priskrbijo sadike ali semena, značilna za določeno državo.

SODELOVANJE Z DRUGIMI USTANOVAMI, STARŠI IN VRTCEM

Vsako leto sodelujemo z JUNAKI 3. NADSTROPJA in tudi tokrat smo. Za nalogo smo dobili izdelati drevo z rokami in barvastimi koreninami. Tako smo spoznali, s čim drevesa črpajo hrano.

Kasneje je deklica iz skupine praznovala svoj rojstni dan in zaželela si je, da očistimo okolico. Bližali

smo se pomladi in izdelali smo hiške z vrtičkom, v katere smo posejali travo in rožice.

PO POŠTI SMO PREJELI PAKET

Najprej smo ugotavljali po zvoku, kaj se skriva v njem. Hitro se je našla deklica, ki je rekla: «Semena.»

Nadaljevali smo z nevihto idej: «Kdo nam jih je poslal?»

Na koncu je deček prebral naslov, skupaj pa smo prepoznali logotip semenarne Ljubljana.

Ponovno je sledila nevihta idej: «Kaj naj zdaj naredimo s temi semeni?» Hitro je sledil odgovor, da jih moramo dati v zemljo.

POSEJALI SMO SONČNICO IN FIŽOL

Naslednji dan je vsak otrok v svojo škatlco posadil en fižol in eno sončnico ter oboje postavil na okensko polico. Kasneje smo se na podlagi različne literature pogovarjali, kaj potrebuje rastlina za svojo rast.

Spoznali smo, da je to: zrak, voda, sonce in zemlja. Pri tem smo ugotovili, da potrebujemo še zalivalko za zalivanje.

DRUGI PAKET PRESENEČENJA

Otroci so si ogledali nastavek za zalivalko. Za domačo nalogo so dobili, da doma poiščejo plastenko in jo okrasijo ter prinesejo v vrtec. S sodelavko sva jim nato dali nastavek in tako so si sami izdelali svojo zalivalko ter z njo skrbeli za svoji rastlini.

Pri zalivanju so otroci sami prišli do spoznanja, da tistim, ki rastlin niso zalivali, poganjki niso rasli tako hitro, zato so vrstnike na to opozorili ali pa so celo kar sami zalili njihove rastline.

Se je pa zgodilo tudi nasprotno, ko je bila rastlina preveč zalita. Otroci so ugotovili, da je utonila in umrla.

ZBIRANJE SEMEN IN SADIK IZ RAZLIČNIH DRŽAV

Medtem, ko smo spoznavali in opazovali, kako naša semena rastejo, so otroci s starši ponosno prinašali semena in sadike za naš vrtiček. Tako lepo jih je bilo poslušati, kako grejo za vikend k 'baki' in dedu po drevo ali da bo teta seme poslala po pošti, ker je predaleč. Naš projekt je zajel celotno sorodstvo in neverjetno je bilo, kako so vsi čutili pripadnost naši celoti.

NEKATERA SEMENA JE BILO POTREBNO KMALU POSEJATI

Pri tem pa smo morali biti previdni, da smo jih pravilno označili, kaj je in od kod prihaja.

PRIMERJALI SMO LITERATURO IN NAŠE RASTLINE

S primerjavo na podlagi pisnega gradiva smo prišli do spoznanja, kaj je seme, kaj sadika, in kaj so korenine. To smo primerjali z našimi usti. Skupaj smo tudi ponovili, kaj vse potrebuje rastlina za uspešno rast (vodo, sonce, zemljo, zrak). Naredili smo tudi poskus, kaj se zgodi, če rastlina nima zraka, svetlobe, vode).

Zanimivo je bilo otroško razmišljanje o primerjavi dveh krompirjev. Najprej so trdili, da je eden gnil. Ko so ga vohali, je bila večina mnenja, da smrdi, samo en deček je rekel, da ima vonj po zemlji. Nato sva s sodelavko vprašali, kateri krompir bi posadili v zemljo in so vsi pokazali na lepega, samo

midve na tistega, ki ima kalčke. Ko sva jih ponovno spodbudili k razmišljanju, zakaj je tako, so kmalu ugotovili. Njihov odgovor je bil: »Zato, ker ima korenine in skozi njih rastline jejo in pijejo tako kot mi skozi usta.«

Spoznali smo, da imajo tudi rastline svoje dobre in manj dobre prijatelje ter da imajo svoj koledar.

Igrali smo se igro Spomin z najrazličnejšo zelenjavo in sadjem ter pri tem utrjevali znanje.

POTREBNO JE BILO POSTAVITI VRT

Otroci so predlagali, naj bo vrt tam zunaj pred vrtcem in naj bo obdan z ograjo. Skupaj smo si ogledali prostor in prosili znance in hišnika, da so nam pri tem pomagali. Otroci so sami prosili za pomoč. Povedali so svojo zamisel in kaj vse potrebujejo za izvedbo.

MED TEM ČASOM SMO IMELI ZAJTRK ZA MAMICE IN OČKE

Ob tej priložnosti smo se jim prav lepo zahvalili za ves trud in pomoč pri izpeljavi našega projekta. Razložila sem jim, kaj vse smo že spoznali oz. naredili in da bo naša vrtilnica kmalu zaživela. V zahvalo smo mamamicam podarili ogrlice z leseno rožico, ki so jo otroci sami pobarvali. Očkom so podarili rastlinici, ki so ju sami vzgojili.

NAŠA VRTILNICA JE POČASI ZAČELA NASTAJATI

S pomočjo našega vodstva, zunanjih sodelavcev in hišnika smo hitro prišli do potrebnega materiala in

v nekaj dneh smo imeli postavljeno visoko gredo z vsem potrebnim materialom.

POTREBNO JE BILO NAREDITI PIKTOGRAM

Za nas in tudi za vse ostale je bilo potrebno na nek način prikazati, da v naš vrtiček ne sodijo kamenčki ali lubje.

ZASTAVICE DRŽAV ZA OZNAČITEV V NAŠEM VRTIČKU IN IZRIS ZEMLJEVIDA SODULUJEČIH DRŽAV

Za izdelavo zastavic se nam je prijazno ponudila mamica deklice, katere očka prihaja z Japonske, za izris zemljevida pa sodelavka, ki zelo rada riše. Slednja je zemljevid skupaj z otroki tudi pobarvala.

Ob tem so otroci razvijali fino motoriko, natančnost, se urili v preslikavah barv ter se seznanjali z geografsko širino.

KONČNO JE PRIŠEL ČAS ZA NAS, DEŽEVNIKE IN NAŠE RASTLINE

Zavihali smo rokave, ponosno prinesli svoje rastline in poravnali zemljo, v njej pa odkrili kar nekaj deževnikov. Ob pogovoru smo odkrili, da so za naš vrtiček zelo koristni, saj nam bodo rahljali zemljo, da bodo naše rastline lažje rasle. Pričel se je tudi lov na njih po celotni vrtčevski površini.

SADIMO SADIKE IN SEJEMO SEMENA

Glasno smo med delom poudarjali, kaj sejemo in kaj sadimo, kaj bo zraslo ter iz katere države prihaja.

Vsak otrok je z veseljem in ponosom poskrbel za svojo rastlino in jo na koncu zalil ter označil z zastavico. Ker nam je v visoki gredi zmanjkalo prostora, smo določene rožice posadili in posejali v korita, sadiko srbske slive in grm japonskega šipka pa v zemljo ob gredici, kar je zanj najbolj primerno. Ker je bilo za nas pretežko izkopati dovolj globoko luknjo, nam je na pomoč priskočil sodelavec.

Rastline so prihajale iz: Japonske, Srbije, Danske, Bosne in Hercegovine, Kitajske, Sirije, Hrvaške, Slovenije, Ukrajine, Severne Makedonije, ZDA in Kanade.

MULTIKULTI VRTILNICA je končana. Sedaj jo le še pridno zalivamo in opazujemo. Potrebno bo le še s sličicami označiti, kaj bo kje zraslo.

POVEZALI SMO SE Z DRUGO ENOTO IN V NAŠO VRTILNICO SPREJELI NJIHOVE DEŽEVNIKE

Otroci iz druge enote so prinesli deževnike, za katere so 14 dni zelo lepo skrbeli in jih hranili ter opazovali, kako rastejo in kaj počnejo. Nato so se odločili, da jim ponudijo nov in bolj prijazen dom ter jih prinesli v našo vrtilnico.

OJOJ, SNEG BO IN MRZLO

Otroci so prišli v vrtec z novico, da bo sneg in zelo mrzlo. Z odprtimi vprašanji sem jih spodbujala k aktivnemu razmišljanju, kaj to pomeni za naš vrtiček.

Imeli so idejo, da ga je potrebno pokriti z našo odejico za počitek. Deklica je dejala, da ima doma debelo pižamo. Pa sem jo vprašala, če damo vsako rastlino v svojo pižamo? Otroci so se le nasmejali in rekli: «NE, POTREBUJEMO VELIKO ODDEJO.» Skupaj smo poiskali kopreno in pokrili vrtilnico.

In med pokrivanjem nas je obiskala pikapolonica. Otrokom sem razložila, da je tudi ona dobrodošla na našem vrtičku, saj poje listne uši in tako poskrbi, da naša rastlina ostane zdrava.

PRIŠLI SO TOPLEJŠNI DNEVI IN ODKRITJE TER URADNA OTVORITEV »MULTIKULTI VRTILNICE«

Pri odkritju smo opazili, da je roža iz kitajske spremenila barvo in da bi morala biti v notranjih prostorih. Kar nekaj semen in sadik pa je zelo lepo zraslo, kar je bil znak, da smo pravilno ukrepali, ko smo jih zaščitili pred mrazom in snegom.

Izobesili smo naš napis, fotografijo pravljicarja HANSA CHRISTIANA ANDERSENA pa smo ponosno položili k rožicam, ki prihajajo iz iste države kot on: z Danske.

ZAKLJUČEK:

Pri tem projektu bi poudarila, da je šlo za celostni pristop: načrtovanje z otroki in starši, pokrivanje vseh področij kurikuluma, senzibilizacija (čutila, empatija, sočutje, vključevanje staršev, sodelavcev, drugih oddelkov). Skozi celotni projekt so naši otroci pridobivali izkušnje s področja samooskrbe, rokovanja z rastlinami in skrbi zanje. Gre za priložnost, da otroci aktivno raziskujejo in razvijajo svoje čute. Pri tem so dobili tudi večjo širino znanja in pridobivali na družbenih in socialnih vrednotah, strpnosti do drugačnih in tuje govorečih. Spoznali so kar nekaj koristnih živali in se srečali z rožmarinom, ki so ga prinesli iz treh držav (Slovenije, Ukrajine in Hrvaške). Rekli smo, da se ne reče zastonj »ROŽMARIN ZA SPOMIN.«

Če smo imeli najprej v mislih inkluzijo kot povezovanje naše skupine, smo na koncu z našo vrtilnico povezali več delavcev na upravi, zunanje sodelavce, kar dva naša hišnika, več vrtčevskih skupin in otroke iz drugih enot vrtca. Prav tako se močno čuti povezanost, ki je vzniknila v skupini tako med starši, otroci in navsezadnje tudi med nama s sodelavko.

Vse do tega trenutka smo lahko s projektom pokrili vsa področja kurikuluma: od narave, družbe, matematike, jezika in umetnosti do gibanja z razvijanjem tako grobe kot fine motorike.

Pri tem bi rada izpostavila, da sva s pomočnico vzgojiteljice tisti, ki vodiva skupino in si morava včasih zastaviti višje cilje in biti pri tem prizanesljivo drzni. Najina vloga je bila oz. je: da znava izhajati iz otrok, da upoštevava razvojne značilnosti, da otroke v spodbujava h kreativnosti in kritičnemu mišljenju, da sva fleksibilni, imava jasno načrtane cilje, sva procesno naravnani, strukturirani in hkrati dopuščava možnost za spremembe, če v tem vidiva smisel za otrokov napredek. Projekt še zdaleč ni zaključen, saj smo si ga zadali za dve leti. Svoje pridelke želimo spoznati, okusiti, shraniti oziroma uporabiti za druga živa bitja kot so na primer ptice. Drugo leto nas čaka nadaljevanje s kulinariko in znamenitostmi vključenih držav, seveda ob sodelovanju z vsemi starši.

Predstavitve avtorja:

Sem Petra Zidanšek, stara 42 let. Po poklicu sem dipl. vzgojiteljica in v vrtcu H. C. Andersen zaposlena že 15 let. Rada živim z naravo in za njo. Leta 2017 sem zdravstveno dosegla dno in zbolela za multiplo sklerozo. Takrat sem dala na prvo mesto sebe in prehrano. In ker svet stoji na otrocih, sem si zadala, da je moje poslanstvo tudi v tem, da otroke vzpodbudim in ozaveštam, kako pomembna je za nas narava in kaj vse nam ponuja, če jo le znamo ceniti. Prav tako pa je za naše zdravje tudi zelo pomemben naš notranji mir in zato je naša velika vrednota sprejeti sočloveka, ne glede na njegovo pripadnost, vero, spol, raso in podobne okoliščine.

About the author:

My name is Petra Zidanšek and I am 42 years old. I am a graduated nursery school teacher and have worked in Hans Christian Andersen kindergarten for 15 years. I like living hand in hand with - and for nature. In 2017 I have gone through a health crisis as I have been diagnosed with multiple sclerosis. That is when I put myself and my nutrition first. And since the world rests on children, I made it my aim and my mission to encourage children and raise awareness among them about the importance of nature and how much it can offer us if only we can appreciate it. For our health inner peace is also very important and therefore accepting others, regardless of their ethnical origins, religion, gender and other personal circumstances is of similarly high value.

VIRI IN LITERATURA:

Kurikulum za vrtce. (1999). Ministrstvo za znanost in šolstvo.

DJECA U PRIRODI – VAŽNOST VIŠEDNEVNIH IZLETA

Sanja Bežen, Tamara Kocakov

Dječji vrtić Savica, Zagreb

tamara.kocakov@gmail.com

SAŽETAK:

Suvremeni način života, uz sve prednosti i blagodati, obiluje i negativnim posljedicama u području zdravog odrastanja djece. Istraživanja su pokazala da djeca sve više vremena provode pred raznim ekranima (mobiteli, tableti, računala i TV) i u zatvorenim prostorijama, a sve manje u igri na otvorenim prostorima s vršnjacima te sportsko-rekreativnim aktivnostima

Uzroke možemo tražiti u specifičnostima života suvremene obitelji (obveze roditelja, manjak slobodnog vremena...), višednevnim samoizolacijama zbog pandemije, stres od potresa, loši zdravstveni čimbenici života u gradu kao što su zagađen zrak, buka, premalo kretanja, loše prehrambene navike i sl. Posljedice takvog načina življenja su pad imuniteta, alergijske reakcije, respiratorna oboljenja kao i porast pretilosti.

Pedijatri, doktori odavno savjetuju da djeca trebaju boraviti što duže na otvorenom, u različitim vremenskim uvjetima jer upravo to pogoduje razvoju njihova imuniteta.

Do 2020. godine djeca Grada Zagreba imala su mogućnost pet dana boraviti u prirodi u Gradu mladih. Nakon što je nažalost oštećen od potresa odgojiteljice Dječjeg vrtića Savica pokreću inicijativu pronalaska novih lokacija za višednevne izlete gdje će djeca kao i u Gradu mladih imati mogućnost igrati se na otvorenom razvijajući kompetencije u svim razvojnim područjima, zadovoljiti potrebu za kretanjem, istraživati, iskustveno učiti o svijetu koji ih okružuje te osloboditi se stresa svakodnevnice. Nakon pronalaska destinacija koji su prilagođene djeci predškolskog uzrasta krećemo u pisanje programa za verifikaciju.

Od 26.5.2021. do danas verificirali smo u AZOO i Ministarstvu znanosti i obrazovanja tri programa:

Program ljetovanja za djecu od 5 – 7 godina

Tajanstvena šumska avantura u dječjem odmaralištu Dvorac Stara Sušica

Kamp za predškolce Đurđevac u 4 dana

Kroz višednevne izlete od travnja 2021. do travnja 2024. godine prošlo je 266-ero predškolske djece.

ODGOJITELJICE:

Sanja Bežen mag.praesc.educ., odgojiteljica mentorica zaposlena u Dječjem vrtiću Savica, nositeljica Montessori programa. U struci radi 23 godine. U redovnu praksu implementira suvremene spoznaje o poticajima za učenje djece kroz igru (Ples pisanja, Brain gym). Zalaže se za okruženje u kojem se njeguju humane vrijednosti, poštuje djetetova ličnost i uvažavaju različitosti.

Tamara Kocakov, odgojiteljica zaposlena u Dječjem vrtiću Savica, voditeljica programa ranog učenja engleskog jezika. Kroz 15 godina rada u dječjem vrtiću stvara okruženje u kojem svako dijete može živjeti svoja prava te razvija osobnu odgovornost kod djece i potiče brigu za okoliš i zdrav način života.

CHILDREN IN NATURE - THE IMPORTANCE OF MULTI-DAY EXCURSIONS

The modern way of life, with all its advantages and benefits, is also full of negative consequences around children's healthy upbringing. Research has shown that children spend more and more time in front of various screens (cell phones, tablets, computers and TV) and in closed rooms, and less and less playing in open spaces with their peers and in sports and recreational activities.

The causes can be found in the specifics of modern family life (parental responsibilities, lack of free time...), multi-day self-isolation due to the pandemic, stress from the earthquake, bad health factors of life in the city such as polluted air, noise, too little movement, bad eating habits and Fig. The consequences of such a way of life are a decline in immunity, allergic reactions, respiratory diseases, as well as an increase in obesity.

Pediatricians and doctors have been advising for a long time that children should spend as long as possible outdoors, in different weather conditions, because this is precisely what favors the development of their immunity.

Until 2020, the children of the City of Zagreb had the opportunity to spend five days in nature in the City of Youth. After it was unfortunately damaged by the earthquake, the teachers of the Savica Kindergarten are launching an initiative to find new locations for multi-day trips where, as in the City of Youth, children will have the opportunity to play outdoors, developing competencies in all developmental areas, satisfy the need for movement, explore, learn about the world experientially that surrounds them and get rid of the stress of everyday life.

After finding destinations that are suitable for preschool children, we start writing the program for verification.

From 26.5.2021. till today we have verified three programs at AZOO and the Ministry of Science and Education:

Summer vacation program for children aged 5-7

Mysterious forest adventure in the children's resort Dvorac Stara Sušica

Camp for preschoolers Đurđevac in 4 days

266 preschool children went through multi-day trips from April 2021 to April 2024.

EDUCATORS

Sanja Bežen mag.praesc.educ., educator and mentor employed at the Savica Kindergarten, holder of the Montessori program. He has been working in the profession for 23 years. In regular practice, he implements contemporary knowledge about incentives for children's learning through play (Writing dance, Brain gym). He advocates for an environment in which humane values are nurtured, the child's personality is respected and differences are respected.

Tamara Kocakov, educator and mentor employed at Savica Kindergarten, head of the early English language learning program. Through 15 years of working in a kindergarten, she creates an environment where every child can live their rights, develops personal children responsibility and encourages care for the environment and a healthy lifestyle.

ČUTIM, DIHAM, MISLIM IN SE ZNAM SPROSTITI

Jasna Karnet, Vrtec Ivana Glinška Maribor, jasna.karnet@vrtec-ivanaglinška.si

Izveček:

V predšolskem obdobju opažamo vedno več nemira, razdražljivosti in agresije pri otrocih. S ponujenimi tehnikami sproščanja preko sveče, meditacije, umirjenega dihanja, zaznavanja srčnega utripa, jogijske telesne vadbe, meditacij z zvočnimi posodicami in zvočnim bobnom želimo otroke popeljati v svet umirjenosti. Moj cilj je bil, da spoznajo sebe in svoje telo ter poskrbijo za svoje zdravje in dobro počutje. Hkrati pa sem želela, da pridobijo samospoštovanje in samozavest glede svojega telesa.

Otroci se naučijo, kako obvladati svoje telo in dih ter uravnati svoja čustva. Razvijamo iskrenost, sočutje in pogum, z vadbo joge obvladujemo svoje telo in um, se spoprijemamo z neznanim in se postavljamo za tisto, kar je vredno ljubezni in zaščite. Ugotavljamo, kako pomembno je, da skrbimo za svoje telesno zdravje.

Vsak odrasel dobro ve, da otroci posnemajo vse, kar vidijo, slišijo in občutijo. Zanje je naravno, da iščejo zgled, po katerem se bodo ravnali. Zato je ključnega pomena, da se odrasli potrudimo in jim z zgledom pokažemo, katere navade vodijo k vitalnemu, zdravemu in srečnemu življenju.

Ključne besede: Joga, meditacija, sproščanje, zvočni boben, zvočne posodice

I FEEL, BREATHE, THINK AND CAN RELAX

Abstract:

During the pre-school years, we see more and more restlessness, irritability and aggression in children. We aim to bring children into a world of calmness by offering relaxation techniques through candlelight, meditation, calm breathing, heartbeat sensing, yogic physical exercise, meditations with sound cups and a sound drum. My goal was for them to get to know themselves and their bodies and take care of their health and well-being. At the same time, I wanted them to gain self-esteem and confidence about their bodies.

Children learn how to control their body and breath and regulate their emotions. We develop honesty, compassion and courage, master our body and mind through yoga practice, face the unknown and stand up for what is worthy of love and protection. We realise how important it is to take care of our physical health.

Every adult knows that children imitate everything they see, hear and feel. It is natural for them to seek an example to follow. It is therefore crucial that we adults do our best to show them by example which habits lead to a vital, healthy and happy life.

Keywords: Yoga, meditation, relaxation, sound drum, sound cups

1. Uvod

V predšolskem obdobju opažam vedno več nemira, razdražljivosti in agresije pri otrocih. Življenjski slog družine in okolja, ki nas obdaja, vodi v vedno večji stres in hiter tempo življenja. Skupina otrok, s katero sva s sodelavcem pričela novo šolsko leto, je homogena, otroci so stari 3-4 leta. Njihova razvojna značilnost so napadi trme, kričanja in glasnega protestiranja. Ne znajo deliti igrač in druge lastnine, zato prihaja do konfliktov.

S ponujenimi tehnikami sproščanja preko sveče, meditacije, umirjenega dihanja, zaznavanja srčnega utripa, jogijske telesne vadbe, meditacij z zvočnimi posodicami in zvočnim bobnom sem želela otroke popeljati v svet umirjenosti.

Moj cilj je bil, da spoznajo sebe in svoje telo ter poskrbijo za svoje zdravje in dobro počutje. Hkrati pa sem želela, da pridobijo samospoštovanje in samozavest glede svojega telesa.

Metode, ki sem jih uporabila (igra, demonstracija, praktična aktivnost, poslušanje, pripovedovanje, ponavljanje, pogovor, opisovanje), so pripomogle k doseganju vseh zastavljenih ciljev.

Meditacija za otroke je postala vse bolj raziskana tema v zadnjih letih, saj se prepoznava njen potencial za izboljšanje čustvenega počutja, kognitivnih sposobnosti in splošnega ugodnega vpliva na otroke. Čeprav je še vedno precej novih raziskav na tem področju, so bile dosedanje študije precej obetavne.

Nekatere ugotovitve o meditaciji za otroke vključujejo:

1. **Zmanjšanje stresa in anksioznosti:** Študije so pokazale, da lahko redna praksa meditacije pomaga zmanjšati raven stresa in anksioznosti pri otrocih. To lahko koristi tako otrokom s posebnimi potrebami kot tudi tistim brez njih.
2. **Izboljšana sposobnost koncentracije:** Meditacija lahko pomaga otrokom razviti večjo sposobnost za osredotočanje in pozornost, kar lahko koristi njihovem šolskemu uspehu in vsakodnevnim dejavnostim.
3. **Spodbujanje čustvene regulacije:** Otroci se učijo prepoznavati svoje misli in čustva ter razvijati veščine za učinkovito upravljanje s svojimi čustvi. To lahko vodi v boljše odnose s sovrstniki in boljše obvladovanje težkih situacij.
4. **Izboljšanje samospoznavanja in samozavedanja:** Meditacija lahko otrokom pomaga bolje razumeti sebe, svoje vrednote, želje in potrebe. To lahko vodi v večjo samozavest in občutek lastne vrednosti.
5. **Spodbujanje empatije in sočutja:** Praksa meditacije lahko poveča otrokovo sposobnost razumevanja in sočutja do drugih. To lahko vodi v boljše medosebne odnose in bolj pozitivno okolje tako doma kot v šoli.

Pomembno je poudariti, da je učinek meditacije lahko odvisen od številnih dejavnikov, vključno z vrsto meditacije, trajanjem prakse in individualnimi razlikami med otroki. Kljub temu pa je vse več dokazov, ki kažejo na koristi redne meditacije za otroke v različnih vidikih njihovega življenja.

Vrste meditacij, prilagojenih za otroke:

1. **Dihalne meditacije:** Otroci se naučijo osredotočiti na svoj dih kot na središče pozornosti. Lahko uporabijo enostavne vaje dihanja, kot je dihanje globoko v trebuh in počasno izdihovanje, da se umirijo in osredotočijo.
2. **Meditacija s poudarkom na telesu:** Otroci se naučijo osredotočiti na občutke in senzacije v svojem telesu. To lahko vključuje preproste vaje sprostitve mišic ali pa preprosto opazovanje, kako se počutijo različni deli njihovega telesa.
3. **Vizualizacijske meditacije:** Otroci se naučijo uporabljati domišljijo za ustvarjanje prijetnih prizorov v svojih mislih. Lahko si predstavljajo mirno mesto, svoje najljubše živali ali krajine, ki jih pomirjajo.
4. **Meditacija ljubezni in sočutja:** Otroci se učijo razvijati občutke ljubezni in sočutja do sebe, svojih bližnjih in celo do tistih, ki jih ne poznajo. Lahko uporabijo preproste afirmacije, kot so "Ljubim se" ali "Želim si, da bi bili vsi srečni in varni".
5. **Gibalne meditacije:** Za otroke, ki težje sedijo mirno, so lahko primerne gibalne meditacije, kot je joga za otroke ali plesna meditacija. Te prakse združujejo gibanje telesa s koncentracijo uma.
6. **Prizemljitvene meditacije:** Otroci se učijo občutiti stik s tlemi in se zavedati svoje povezave z naravo. To lahko vključuje hojo po naravi, opazovanje dreves ali občutek sončnih žarkov na koži.

Joga je starodavna indijska veda, ki združuje telo in duha, hkrati pa izhaja iz naravnih gibov, ki so najmlajšim zelo blizu.

Sodobni način življenja tudi otrokom vse bolj omejuje gibalno svobodo, gibanje pa je za njihov telesni in duševni razvoj nujno.

Joga za otroke pozitivno deluje na:

- motoriko,
- koordinacijo,
- moč in gibljivost,
- zavedanje in obvladovanje telesa,
- nadzor nad čustvi in boljši spanec,
- samozavest,
- imunski sistem,
- telesno držo,
- pljučno kapaciteto,
- zbranost,
- ustvarjalnost.

Otroci so naravni jogiji. Ohranimo in spodbudimo njihovo gibčnost in razigranost.

(Božič, U., 2017)

2. Opis aktivnosti v praksi

- **Jutranji krog, pozdrav prijateljem – deklamacija Tiho, tiho – dihalne vaje**

Vsakodnevne rutinske dejavnosti pričnemo v jutranjem krogu, kjer sedimo udobno, roke so na kolenih, dlani imamo obrnjene navzgor. Z deklamacijo »Tiho« se umirimo, zapremo oči in naredimo nekaj globokih vdihov ter izdihov. Nato počasi premaknemo prste na rokah, si nežno pobožamo oči, jih odpremo ter se prijazno pozdravimo med seboj.

TIHO

*TIHO, TIHO, ČISTO TIHO
PRST NA USTA POLOŽIMO.
TIHO, TIHO, ČISTO TIHO
KAKOR MALE MIŠKE
V HIŠICO SE SKRIJMO.*

Slika 1: Deklamacija TIHO

➤ **Prisluhnimo bitju srca**

Meditacija, ki se osredotoča na poslušanje bitja srca, je čudovit način, kako se poglobiti vase.

Udobno se namestimo, zapremo oči, začnemo globoko dihati in se zavedati svojega dihanja. Potem se osredotočimo na svoje srce in prisluhnemo njegovemu bitju. Začutimo mir in ljubezen. Počasi odpremo oči in se zavedamo okolice. Ostanemo v občutku notranjega miru in povezanosti.

Slika 2: Prisluhnimo bitju srca

➤ **Zaznavanje srčnega utripa**

Zaznavanje srčnega utripa je lahko izjemno koristno za povezovanje z lastnim telesom in notranjim ravnovesjem.

Udobno se namestimo. Telo je sproščeno, vendar vzravnano. Dva prsta položimo na zapestje ali na vrat, zapremo oči ter zaznamo srčni utrip.

Slika 3: Zaznavanje srčnega utripa

- **Terapije sproščanja z uporabo glasu**
 - **Sproščanje z uporabo glasu (A, E, I, O, U)**

Sproščanje z uporabo glasu je tehnika, ki vključuje uporabo zvoka in glasu za sprostitev uma in telesa.

Sedimo udobno, z zravnanim hrbtom, roke imamo na kolenih, dlani so obrnjene navzgor, zapremo oči ter vdihnemo, ob izdihu zapojemo glas A, E, I, O, U.

Slika 4: Sproščanje z uporabo glasu

- **Meditacija Om**

Sedimo udobno, z zravnanim hrbtom. Eno dlan položimo na trebuh, drugo na prsi. Zapremo oči, naredimo globok vdih, ob izdihu zapojemo oooooommm.

- **Meditacija Čebelji dih**

Je tehnika meditacije, ki je pogosto povezana z naravnim ritmom dihanja, podobno kot dihanje čebel.

Sedimo udobno, z zravnano hrbtenico. S prsti si zamašimo ušesa in z dlanmi pokrijemo oči. Vdihnemo malo globlje, pri izdihu pa oponašamo zvok, ki ga ustvarjajo čebele s svojimi krili: z zaprtimi usti mrmramo, ustvarimo zvok mmmmm.

Slika 5: Meditacija Čebelji dih

➤ **Medena masaža**

Medena masaža je čudovita terapevtska tehnika, ki združuje prednosti masaže s toplimi in blagodejnimi lastnostmi medu.

Pripravimo si prostor za masažo, okolje naj bo udobno in toplo. Izberemo kakovosten med, otrokom nanesimo med na roko, otroci s krožnimi gibi počasi masirajo svojo roko ter vtirajo med v telo. Po končani masaži pustimo medu, da deluje na koži še nekaj minut, da se njegove blagodejne lastnosti lahko vpijejo v kožo. Ko je masaža končana, očistimo kožo s toplo vodo.

Slika 6: Medena masaža

➤ **Apiterapija – Uporaba Propo Steama**

V sodelovanju s Čebelarstvo zvezo Slovenije smo v oddelek prejeli Propo Steam uparjalnik propolisa in propolisove tablete za uparjalnik. Sodelovali smo v njihovi raziskavi uspešnosti uporabe aparata Propo Steam v vrtcih ter v zimskih mesecih redno uporabljali uparjalnik cel čas našega bivanja v vrtcu. Rezultati so pokazali, da so otroci bili veliko bolj zdravi v primerjavi s skupino otrok, ki uparjalnika v igralnici ni uporabljala.

Slika 7: Apiterapija – uparjalnik Propo Steam

➤ **Meditacija s svečo**

Meditacija s svečo je prekrasna praksa, ki te lahko pripelje do notranjega miru in osredotočenosti. Imenuje se lahko tudi »svečo gledanje«, kjer meditiraš tako, da se osredotočiš na plamen sveče.

Sedimo udobno z zravnanim hrbtom, roke so na kolenih. Prižgemo svečo v sredini prostora na ravni oči, usmerimo svoj pogled na plamen sveče. Pozorni smo na gibanje plamena, njegovo obliko, barvitost in svetlost. Počasi zapremo oči in prikaže se nam rdeč plamen sveče.

Slika 8, 9: Meditacija s svečo

➤ **Meditacija z zvočno posodico (zvočna kopel)**

Meditacija z zvočno posodico je način za pomiritev uma, sprostitve telesa in napetosti v telesu. Pomembno je, da se prepustimo zvoku in dovolimo, da nas umiri.

Sedimo udobno z zravnanim hrbtom, roke so na kolenih, dlani so obrnjene navzgor, zapremo oči in se prepustimo zvočni kopeli. Otroci se preizkusijo tudi v igranju na zvočno posodico in vibraciji zvoka s polaganjem posodice na hrbet.

Slika 9, 10, 11: Meditacija z zvočno posodico

➤ **Meditacija z zvočnim bobnom**

Meditacija z zvočnim bobnom je izjemno sproščujoča in lahko pomaga pri umirjanju ter sprostitvi telesa. Pomembno je, da se popolnoma prepustimo zvoku bobna in dovolimo telesu, da se sprosti.

Slika 12, 13: Meditacija z zvočnim bobnom

➤ **Meditacijske pravljice za umiritev in sprostitvev**

V času počitka prebiramo ali prisluhnemo meditacijskim pravljicam ter vokalno-instrumentalni glasbi za umiritev in sprostitvev.

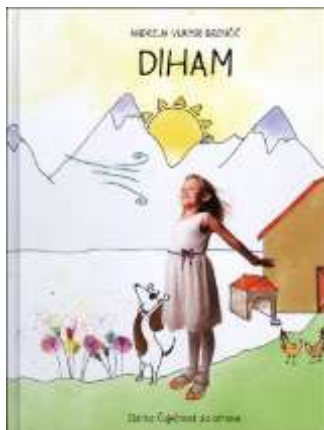
Slika 14: Meditacijska pravljica

➤ **Stopimo v pravljичni svet**

Pravljice nas popeljejo v svet domišljije, kjer je vse mogoče in kjer smo lahko to, kar si v tistem trenutku želimo biti. Pravljice so polne čarobnih svetov, nenavadnih bitij in fantastičnih doživetij. So več kot le zgodbe za otroke. Pravljice so močno orodje za učenje in razvoj ter pomagajo otrokom razvijati širok spekter veščin in razumevanj, ki jih bodo nosili s seboj v odraslost.

- **Diham – Čuječnost za otroke**

Slikanica Diham predstavlja vaje usmerjanja pozornosti na dihanje, s katerimi se sproščamo in umirjamo, pri otrocih pa lahko razvijemo sposobnost boljšega uravnavanja lastnih odzivov ter večjo sposobnost umirjanja.

Slika 15, 16: Slikanica Diham in likovno ustvarjanje otrok

- **Moj očka je presta – Joga za starše in otroke**

Moj očka je presta je priročnik za vadbo joge. Spremna zgodba razkriva, kako je joga povezana z vsakdanjim življenjem. Joga ne pomeni samo tega, da telo zapletamo v vozle in preste, temveč da raztezamo svoje misli in telo, da odkrivamo, kdo pravzaprav smo, in razvijamo lastne zmogljivosti, ob tem pa se seveda neizmerno zabavamo.

Slika 17, 18, 19, 20: Slikanica Moj očka je presta, različni položaji joge, oblikovanje prest iz slanega testa

- **Rad te imam v vseh barvah mavrice**

Slika 21, 22: Slikanica Rad te imam v vseh barvah mavrice in mavrica iz barvnega jesenskega listja

3. Zaključek

Meditacija lahko za otroke predstavlja koristno orodje za razvoj čustvene stabilnosti, koncentracije in samospoznavanja. Pomembno je, da so meditacije za otroke prilagojene njihovi starosti, razvojni stopnji in zmožnostim ter da so predstavljene na način, ki je za njih privlačen in razumljiv.

S sprostitvenimi tehnikami se otroci lažje umirijo, prebrodijo stres in konfliktno situacijo na način, da jo speljejo v mirni energiji. Še vedno sicer prihaja do konfliktov, vendar ti niso več tako burni ter izraženi s kričanjem in jokom. Otroci ob srečanju s konflikti zaprejo oči in predihavajo stresne situacije.

Posledično to vodi v hitrejšo reševanje težav. Vesela sem, da so ta način usvojili in se ga tudi poslužujejo v celotni dnevni rutini v vrtcu. Prav tako so tudi starši podali povratno informacijo, da meditacijske tehnike uporabljajo tudi doma. Služijo jim kot neka rutina, ki jo potrebujejo za normalen razvoj in napredek v prihodnosti.

Otroci so se naučili, kako obvladati svoje telo in dih ter uravnati svoja čustva. Razvijamo iskrenost, sočutje in pogum, z vadbo joge obvladujemo svoje telo in um, se spoprijemamo z neznanim in se postavljamo za tisto, kar je vredno ljubezni in zaščite. Ugotavljamo, kako pomembno je, da skrbimo za svoje telesno zdravje.

Vsak odrasli dobro ve, da otroci posnemajo vse, kar vidijo, slišijo in občutijo. Zanje je naravno, da iščejo zgled, po katerem se bodo ravnali. Zato je ključnega pomena, da se odrasli potrudimo in jim z zgledom pokažemo, katere navade vodijo k vitalnemu, zdravemu in srečnemu življenju.

»ČUTIM, DIHAM, MISLIM IN SE ZNAM SPROSTITI«

To zveni kot čudovit način, kako se povezati s svojim notranjim mirom dihanja. Čutiš svoja čustva, dihaš in se zavedaš svojega dihanja, misliš in se zavedaš svojih misli ter se znaš sprostiti. To je preprosta, a močna praksa, ki lahko pomaga pri pomirjanju uma in telesa.

Če sledimo svojemu srcu, zaznavamo njegovo bitje, prisluhnemo njegovemu utripu in pri tem s prijaznostjo in nasmehom na ustih povemo nekomu, da ga imamo radi, smo dobili recept za doživljenjsko srečo. Zato si ne smemo nikoli in nikdar dovoliti, da naše srce ne bi bilo za nas in za vse ljudi, ki nas obdajajo in nas imajo radi.

Slika 22, 23: Razvijamo spoštljiv odnos do narave

4. Viri in literatura

Bahovec, D. E., Cvetko, I. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Baptiste, B. (2007). *Moj očka je presta*. Kranj: Damodar.

Božič, U. (2017). *Pravljичna joga*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Cotton, F. (2017). *Joga malčki*. Hoče: Skrivnost.

Gates, M. (2019). *Joga za dobro jutro: prebudimo se v nov dan*. Ljubljana: Samala.

Gates, M. (2019). *Joga za lahko noč: potonimo v miren spanec*. Ljubljana: Samala.

Summers, J. (2021). *Rad te imam v vseh barvah mavrice*. Tržič: Učila International.

Šuštar, P. (2018). *Smaragdni gozd želja (Pravljичna meditacija)*. Kamnik: Samozaložba.

Vukmir, A. (2018). *Diham*. Domžale: Družinski in terapevtski center pogled.

<https://napredni-otroci.si/meditacije/>

[MEDITACIJA ZA OTROKE: ČAROBNI GOZD ZA LAHKO NOČ \(Cristy in Mihael Žmahar \(youtube.com\)\)](#)

[Meditacija za otroke | Lučka v tebi \(youtube.com\)](#)

[Različne tehnike meditacij nam pomagajo doseči mir in tišino - Vizita.si](#)

[Fotografije – lasten arhiv](#)

Kratka predstavitev avtorja:

Sem Jasna Karnet, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v Vrtcu Ivana Glinška Maribor. V svojem delu neizmerno uživam in se trudim nuditi otrokom kar največ. Velik poudarek dajem naravi, sobivanju z naravo, spoštljivemu odnosu do narave, živih bitij in vsega, kar nas obdaja. V skupini delujem predvsem z zgledom, ki otroke popelje v svet umirjenosti in sproščenosti.

I am Jasna Karnet, a qualified preschool teacher, employed at the Ivana Glinška Kindergarten in Maribor. I enjoy my work immeasurably and try to offer the children as much as possible. I place great emphasis on nature, coexistence with nature, respectful attitude towards nature, living beings and everything that surrounds us. In the group, I work mainly by example, which leads the children to a world of calmness and relaxation.

UPOZNAJEMO ŽIVOTINJSKI SVIJET

Jarmila Ranogajec, Ivana Ptičar

Dječji vrtić Kutina

sandratodorov5@gmail.com

Projekt "Upoznajemo životinjski svijet" provodio se u odgojnoj skupini djece u 6. godini života s ciljem stjecanja znanja i pozitivnih stavova o biološkoj raznolikosti i djelovanja u svrhu njenog očuvanja. Potaknuti interesom djece i samoinicijativnim donošenjem slikovnica, albuma i enciklopedija o životinjama osnovan je centar "Upoznajemo životinje" u sobi dnevnog boravka odgojne skupine. Raznim istraživačkim i stvaralačkim aktivnostima djeca su upoznavala šumske životinje, domaće životinje, polarne životinje, kućne ljubimce te insekte iz svog okruženja. Projektom su djeca stekla znanja o različitim vrstama životinja te upoznala njihov način života. Svoje spoznaje prezentirala su ostalima u skupini putem plakata. Interes i veliku zaokupljenost pokazala su u aktivnostima istraživanja staništa životinja te u igrama u kojima su kombinirala i stvarala prirodnim i neoblikovanim materijalima. Razvijala su pozitivne emocije prema životinjama, osvijestila potrebu očuvanja životinjskog svijeta te razvila svijest o humanosti prema napuštenim životinjama. U istraživačkim aktivnostima razvila su suradničke odnose te su planirala, dogovarala se i smišljala daljnji tijek razvoja projekta. Kreativnost su djeca izražavala u likovnim i stvaralačkim aktivnostima u kojima su spretno i sigurno koristila ponuđene materijala i poticaje kao i u igrama pretvaranja. Ostvarena je suradnja s roditeljima, udrugama i ostalim vanjskim čimbenicima povezanih s temom projekta.

KLJUČNE RIJEČI: životinjski svijet, projektni rad, održivi razvoj, inicijativa, napredak

"Discovering the Animal World"

The project "Discovering the Animal World" was conducted with a preschool group of six-year-old students, aiming to foster knowledge and positive attitudes towards biological diversity and actions for its preservation. Encouraged by the students' interest in animal picture books, albums, and encyclopaedias, teachers established a learning centre called "Discovering Animals" in the group's *living room* area. Through various research and creative activities, students became acquainted with forest animals, domestic animals, polar animals, pets, and insects in their surroundings. During the project, students gained knowledge about different species of animals, learned about their way of life, and presented their findings to others in the group by creating posters. They showed great interest and engagement in activities that involved exploring animal habitats and playing games with natural and raw materials. Additionally, they developed positive emotions towards animals, raised awareness about the need to preserve the animal world, and cultivated compassion towards abandoned animals. Through research activities, students developed collaborative relationships and planned, negotiated, and devised further developments for the project. They expressed their creativity in artistic and

imaginative activities, confidently using the materials and stimuli offered. Effective collaboration was established with parents, associations, and other relevant external entities aligned with the project's theme.

KEYWORDS: animal world, project work, sustainable development, initiative, progress

Životopis: Jarmila Ranogajec

Zovem se Jarmila Ranogajec. Rođena sam u Kutini, 30. rujna 1987. Godine. Osnovnu školu završila sam u Banovoj Jaruzi i zatim upisala srednju školu u Kutini, smjer opća gimnazija. Nakon završene srednje škole, 2006. upisujem Stručni studij predškolskoga odgoja u Petrinji. Diplomirala sam 2009. na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, odsjek u Petrinji i stekla višu stručnu spremu i stručno zvanje stručnog prvostupnika predškolskoga odgoja. Pripravnički staž sam odradila u Dječjem vrtiću Kutina, a stručni ispit sam položila 2011. u dječjem vrtiću Ivana Brlić-Mažuranić u Zagrebu. Od 2012. godine radim u Dječjem vrtiću Kutina te ukupno imam dvanaest godina radnog iskustva. 2017. godine sam magistrirala na diplomskom sveučilišnom studiju Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja Učiteljskog fakulteta u Zagrebu te stekla naziv magistre ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U Dječjem vrtiću Kutina radim kao odgojitelj u odgojnim skupinama, provodila sam kraći program na češkom jeziku, povremeno preuzimam ulogu odgojitelja mentora, sudjelujem na svim oblicima stručnog usavršavanja unutar ustanove i izvan nje. Tijekom svog rada sudjelujem na raznim priredbama, svečanostima i aktivnostima u organizaciji vrtića s vanjskim čimbenicima. Udana i majka dvoje djece.

Životopis: Ivana Ptičar

Moje ime je Ivana Ptičar. Rođena sam 23. veljače 1975. godine u Sisku. Nakon završene srednje škole upisala sam studij predškolskog odgoja u Zagrebu. 2008. godine sam stekla višu stručnu spremu za zvanje odgojitelj predškolske djece. Stručni ispit sam položila 21. Siječnja 2010. godine u dječjem vrtiću Ivana Brlić-Mažuranić u Zagrebu. Od 2010. godine započinje moj rad u Dječjem vrtiću Kutina. Od tada radim kao odgojitelj u odgojnim skupinama, provodila sam program predškole, povremeno preuzimala ulogu odgojitelja mentora. 2014. godine sam sudjelovala na edukaciji "Živjeti različitosti- obrazovanje za društvenu pravdu" u organizaciji "Korak po korak" Pučko otvoreno učilište. Tijekom svog rada sudjelujem na raznim priredbama, svečanostima i aktivnostima u organizaciji vrtića s vanjskim čimbenicima. Udana i majka dvoje djece.

OČUVANJE HRVATSKE TRADICIJSKE BAŠTINE

Dječji vrtić Malešnica, Zagreb

Ana Bazina, Davorka Draganić, Barbara Oremuš
pedagog.oremus@dv-malesnica.hr

Ana Bazina rođena je 1986.godine u Zagrebu, Hrvatska. Godine 2012. završila je Učiteljski fakultet u Zagrebu, smjer predškolski odgoj. Od tada radi kao odgojitelj predškolske djece

SAŽETAK

Unutar objekta imamo veliki etno-kutić koji se stalno uređuje i nadopunjava u skladu s godišnjim dobima. U etno-kutiću djeca se igraju s tradicijskim igračkama i sudjeluju u etno-radionicama. U dvorištu vrtića imamo vrt koji se uređuje i održava zajedno s djecom. Kulturnu baštinu promoviramo i van države kroz projekt „Say hello to the world“. Velika su nam podrška i roditelji djece koji se na razne načine uključuju u naš rad.

SUMMARY

Inside the building, we have a large ethno-corner, which is constantly arranged and supplemented according to the seasons. In the ethno-corner, children play with traditional toys and participate in ethno-workshops. In the yard of the kindergarten, we have a garden that is arranged and maintained together with the children. We also promote cultural heritage outside the country through the "Say hello to the world" project. Children's parents are also a great support, and they get involved in our work in various ways.

Davorka Draganić rođena je u 1983.godine u Zagrebu, Hrvatska. Godine 2008. završila je Učiteljski fakultet u Zagrebu, smjer predškolski odgoj. Od tada radi kao odgojitelj predškolske djece.

SAŽETAK

Hrvatska kulturna baština je vrlo važan aspekt našeg rada. Ukomponirana je u naš svakodnevni odgojno-obrazovni rad. U našoj skupini obilježavaju se važni datumi kroz godinu kao što su Dan kravate, Dan zahvalnosti za plodove zemlje, Dan jabuka i slično. Svakodnevno se izvode tradicijske igre, pjesme i plesovi. Upoznajemo se s narodnim nošnjama i instrumentima. Sudjelujemo u manifestacijama izvan vrtića, ali ih organiziramo i unutar ustanove (Projektni dan, Q-art).

SUMMARY

Croatian cultural heritage is a very important aspect of our work. It is incorporated into our daily educational work. In our group, important dates are celebrated throughout the year, such as Tie Day, Thanksgiving for the fruits of the earth, Apple Day, and the like. Traditional games, songs and dances are performed every day. We get to know folk costumes and instruments. We participate in events outside the kindergarten, but we also organize them inside the institution (Project day, Q-art).

Barbara Oremuš rođena je 1990. godine u Zagrebu, Hrvatska. Godine 2013. završila je Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, odsjek pedagogija. Od tada radi kao stručni suradnik predškolski pedagog. Godine 2022. promovirana je u stručnog suradnika pedagoga mentora.

SAŽETAK IZLAGANJA

Dječji vrtić „Malešnica“, Zagreb već je dugi niz godina u sustavu Eko škola te osim odgoja za okoliš i održivi razvoj veliku pozornost posvećuje i očuvanju hrvatske tradicijske baštine. Tradicijska baština dio je hrvatske prošlosti. Djecu je, već od vrtićke dobi, važno s njom upoznavati i zainteresirati te razvijati osjećaj poštovanja i ljubavi prema kraju i mjestu gdje žive. Tradicijske vrijednosti se ispreplići, bogate i uljepšavaju svakodnevni život, a prepoznajemo ih u različitim oblicima djelovanja ljudi, u glazbi, stihu, slici, riječi, pokretu, igri, odjeći, običajima. Dječji vrtić je mjesto gdje se treba formirati ispravan i pozitivan stav prema nasljeđu. Upravo je to pravi put očuvanju kulturnog identiteta i nacionalne pripadnosti.

SUMMARY

Kindergarten „Malešnica“, Zagreb, has been part of Eco School for many years, and in addition to education for the environment and sustainable development, it also pays great attention to the preservation of Croatian traditional heritage. Traditional heritage is part of Croatia's past. It is important to familiarize and interest children with traditional heritage from the kindergarten age so they can develop a sense of respect and love for the place they live in. Traditional values intertwine, enrich and beautify everyday life. We recognize them in different forms of people's actions, in music, verse, pictures, words, movement, games, clothes and customs. Kindergarten is a place where positive attitude towards heritage should be formed. This is the right way to preserve cultural identity and national belonging.

PRIRODNINAMA I RECIKLIRANIM MATERIJALIMA OBOGAĆUJEMO ŽIVOT

Karmela Jozić, Dječji vrtić Slavuj, Sveta Nedjelja

karmelawow@gmail.com

SAŽETAK

Dječji vrtić „Slavuj“ u lipnju 2013. godine stekao je status Međunarodne eko škole, a u lipnju 2023. godine i zlatni certifikat Međunarodne eko škole. Kroz sva odgojno – obrazovna područja djeca uče što je odgoj za održivi razvoj i kako se treba odnositi prema prirodi. Postavili smo ciljeve i zadatke koji pridonose kvaliteti života. U realizaciji istih uključeni su osim djece i odgojitelja i roditelji te lokalna zajednica. Djeca su demokratskim odlučivanjem uz potporu ravnateljice, predstavnika osnivača vrtića i domara donijela prioritete zadatke za uređenje okoliša – vrtićkog dvorišta. Temelji za obogaćivanje života djece u vrtiću i izvan njega postavljeni su kroz šest etapa. Provodile su se zajedničke aktivnosti djece, roditelja i odgojitelja na temu: Reciklirani materijali i prirodine. U recikliranim materijalima najviše se koristila plastična ambalaža te drvo. A u prirodninama biljke za unutrašnje i vanjsko uređenje. Postignuti su ciljevi u odnosu na djecu, roditelje i odgojitelje. Zaključak se temelji na stavu odgoja za održivi razvoj – živjeti u skladu s prirodom, ljudima i sobom, koliko je bitno recikliranje te kako prenositi znanja i vještine na okolinu.

ABSTRACT

In June 2013, the kindergarten "Slavuj" was awarded with the Internationally prestigious Eco-School status, and in June 2023, the gold certificate of the International Eco School. Through all educational areas, children are learning what sustainable development is and how to treat nature. We set goals and tasks that contribute to the quality of life. Apart from children and educators, parents and the local community are also involved in the realization of these. Through democratic decision-making, with the support of the principal, the representative of the kindergarten founder and the school caretaker, the children decide on the priority tasks for the landscaping of the kindergarten yard. The foundations for enriching the lives of children in kindergarten and beyond were laid in six stages. Joint activities of children, parents and educators were held on the topic: Recycled materials and natural products. The most used recycled materials were plastic packaging and wood. And in nature plants for indoor and outdoor decoration. Goals were achieved in relation to children, parents and educators. The conclusion is based on the attitude of education for sustainable development - living in harmony with nature, people and oneself, how important recycling is and how to transfer knowledge and skills to the environment.

ŽIVOTOPIS

Karmela Jozić, odgojiteljica djece predškolske dobi, zaposlena je u Dječjem vrtiću „Slavuj“ u Svetoj Nedelji. Eko koordinator na nivou Ustanove 10 godina. Posebna područja profesionalnog interesa: odgoj za održivi razvoj, kulturna baština i rad s djecom s teškoćama u razvoju. Član dramske skupine

vrtića. Organizirala i vodila nekoliko likovno dramskih radionica za djecu i odrasle. U vrtiću pokretač humanitarnih akcija za razne potrebite Ustanove. U slobodno vrijeme bavi se vrtlarstvom, izradom ukrasa od prirodnih materijala te voli duge, opuštajuće šetnje u prirodi.

Z MAJHNIMI KORAKI DO VELIKIH SPREMEMB: SPODBUJANJE ODGOVORNEGA RAVNANJA Z ODPADKI V VRTCU

Mateja Dlouhy, Vrtec Ivana Glinška Maribor, mateja.dlouhy@vrtec-ivanaglinška.si

IZVLEČEK

Današnja potrošniško usmerjena družba proizvaja ogromne količine odpadkov, zato je to problematiko smiselno vpeljevati že v predšolskem obdobju.

V tem kontekstu sem se v skupini otrok, starih od 2 do 3 leta, osredotočila na zgodnje ozaveščanje otrok o zmanjševanju količine odpadkov, njihovem ločevanju in ponovni uporabi le-teh. Zastavljene cilje sem uresničevala skozi različne dejavnosti, ki so potekale prek lutke, igre, demonstracije, izkustvenega učenja, pogovora, poslušanja in pripovedovanja. Otroci so si uredili mini ekološki otok v igralnici. Sodelovali so pri izdelavi recikliranega papirja iz starega časopisa in se ob izdelavi lutke iz odpadnega materiala seznanjali s ponovno uporabo odpadkov.

Rezultat načrtnega in kontinuiranega delovanja je večja ozaveščenost otrok glede ravnanja z odpadki. Otroci so brez težav ločevali papir in tiste odpadke, s katerimi se pogosto srečujejo. Ločevanje je postalo del vsakodnevne rutine. Tudi na sprehodih so pogosteje opazili odpadke in opozarjali nanje.

V projekt so bili vključeni tudi starši. Dogovor, da bomo pri praznovanju rojstnih dni zmanjšali količino odpadkov, so sprejeli in niso več prinašali krožnikov in kozarcev za enkratno uporabo, kot je bila to praksa do nedavnega. V prihodnje bomo sodelovanje nadgradili tudi z uporabo trajne (pralne) vrečke iz blaga za odnašanje umazanih in mokrih oblačil.

Ključne besede: odpadki, trajnostni razvoj, okoljsko opismenjevanje, predšolska vzgoja

WITH SMALL STEPS TO BIG CHANGES: ENCOURAGEMENT OF RESPONSIBLE HANDLING OF WASTE IN KINDERGARTEN

Mateja Dlouhy, Kindergarten Ivana Glinška Maribor, mateja.dlouhy@vrtec-ivanaglinška.si

ABSTRACT

Today's consumer-oriented society produces huge amounts of waste, so it makes sense to introduce this problem already in the preschool period.

In this context, in a group of children between 2 and 3 years old, I focused on raising children's early awareness about reducing the amount of waste, separating it and reusing it. I realized the set goals through various activities that took place through a puppet, game, demonstration, experiential learning, conversation, listening and storytelling. The children arranged a mini ecological island in the playroom. They participated in the production of recycled paper from an old newspaper and learned about the reuse of waste while making a doll from waste material.

The result of planned and continuous action is greater awareness among children regarding waste management. Children easily separate paper and the waste they often encounter. Separation has become part of the daily routine. Even on walks, they now notice waste more often and warn about it.

Parents were also involved in the project. They accepted the agreement that we will reduce the amount of waste when celebrating birthdays and no longer bring disposable plates and glasses, as was the practice until

recently. In the future, we will also upgrade the cooperation by using a durable (washable) cloth bag for carrying away dirty and wet clothes.

Keywords: waste, sustainable development, environmental literacy, preschool education

UVOD

Pri izbiri tematike sem izhajala iz svetovnega okoljskega problema ravnanja z odpadki. Povprečen Evropejec ustvari letno 4,5 tone odpadkov, v Sloveniji pa v povprečju pridelamo nekaj več kot 8 milijonov ton odpadkov na leto (RS, Ravnanje z odpadki, Odpadki). Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020-2030 med drugim v okviru strateških usmeritev izpostavlja tudi preprečevanje odpadkov in učinkovito ravnanje z nastalimi odpadki. Načelo trajnostnega razvoja postaja vse bolj pomembno tudi v vzgoji in izobraževanju, saj neposredne izkušnje, pridobljene v najzgodnejšem otroštvu, nedvomno pomembno vplivajo na kasnejše oblikovanje odgovornega odnosa do okoljskih izzivov.

Kompleksnost in zahtevnost problematike me je postavila pred izziv, kako pri otrocih v starostnem razponu med 2 in 3 leti, na primeren in njim razumljiv način izpeljati dejavnosti, ki bodo predstavljale temelje za nadaljnji razvoj na področju vse bolj aktualne okoljske vzgoje.

Upoštevač dejstvo, da je igra temeljna dejavnost vsakega otroka, je bila prav ta metoda opredeljena kot osrednja v projektu, ki smo ga poimenovali po liku iz istoimenske ekološke pravljice Ekozmajček. Osrednji namen projekta Ekozmajček je torej bil otrokom skozi igro privzgojati spoštljiv in odgovoren odnos do okolja. Poleg igre so bile uporabljene metode še delo z lutko, demonstracija, opazovanje, senzorno doživljanje, pogovor, poslušanje, pripovedovanje, izkustveno učenje, primerjanje, razvrščanje.

Osrednja cilja sta bila:

- spoznavanje različnih (odpadnih) materialov;
- zgodnje ozaveščanje otrok o zmanjševanju količine odpadkov, njihovem ločevanju in ponovni uporabi le-teh.

Cilji temeljnega področja narave so se medpredmetno povezovali z drugimi kurikularnimi področji: jezik (širjenje besedišča z novimi pojmi, vezanimi na okoljsko problematiko: odpadki, ekološki otok; izrazi pri izdelavi papirja: sito, valjar, palični mešalnik); umetnost (spodbujanje likovnega ustvarjanja iz odpadne embalaže, animiranje izdelane lutke, risanje na izdelan recikliran papir); matematika (utrjevanje osnovnih barv, razvrščanje odpadkov v ustrezen zabojnik, raba izrazov za opis fizikalnih lastnosti - mehko/trdo, mokro/suho, gladko/hrapavo).

POTEK DEJAVNOSTI

Ker je bila ciljna skupina populacija otrok do 3 let, so otroci vstopali v projekt predvsem v fazi izvedbe z različnimi nalogami, saj njihov razvoj še ni dosegel take stopnje, da bi lahko sodelovali v vseh etapah kot nosilci projekta (Glogovec, Lepičnik, Vodopivec in Vonta, 1993). V sklepno fazo evalvacije so bili otroci vključeni predvsem prek ogleda in komentiranja fotografij dejavnosti.

SPOZNAVANJE RAZLIČNIH (ODPADNIH) MATERIALOV

Projekt, v katerega je bilo vključenih 13 otrok v starosti od 2 do 3 let, smo začeli s spoznavanjem odpadnih materialov (papir, karton, blago, les) in različne odpadne embalaže, ki so jo otroci v sodelovanju s starši prinašali od doma očiščeno. Ker se otroci v zgodnjem obdobju učijo na podlagi neposredne izkušnje, so imeli možnost opazovanja oz. senzornega doživljanja in igre z njimi. Vsak material smo potem skupaj poimenovali, opisali in pri tem uporabljali izraze trdo/mehko, gladko/hrapavo. Otroci so najbolj poznali papir, ki so ga mečkali, učili smo se ga tudi trgati in striči s škarjami. S pojmi plastika, embalaža, karton doslej še niso bili seznanjeni. Pri igri z odpadnim materialom najprej niso vedeli, kaj si z njim začeti. Ob spodbudi pa so začeli razvijati svojo igro in nekateri otroci so pokazali tudi ustvarjalnost (npr. njihove izjave ob vprašanju, kaj so naredili: raketa, tortica, boben, avto, stolp). Pri igri so vztrajali kar nekaj časa, precej otrok je pritegnil zvok, ko

so udarjali s tulci, lesenimi palčkami; hitro so začeli tudi tlačiti kose blaga v embalažo in odvijati pokrove embalaž. Nekateri otroci so imeli pri tem težave.

Igra z odpadno embalažo

POSLUŠANJE PRAVLJICE EKOZMAJČEK, DRAMSKA UPRIZORITEV DELA PRAVLJICE IN ČISTILNA AKCIJA MOJI ODPADKI, MOJA SKRIB

Nadaljevali smo s pravljico Mojiceje Podgoršek Ekozmajček, ki velja za prvo slovensko slikanico, natisnjeno na ekološkem papirju, in je pridobila certifikat FSC (Forest Stewardship Council). Otroci so ji prisluhnili v nekoliko prirejeni in skrajšani obliki, jih je pa takoj navdušila in pritegnila njihovo pozornost, saj je poslušanje pravljic v oddelku utečen način dela. Za še boljšo nazornost in predstavljivost sva s sodelavko naslednji dan del pravljice, v kateri živali sodelujejo pri čiščenju gozda, dramsko uprizorili. Otroci so se tako na zabaven način seznanili s pojmom, kaj so odpadki, zakaj predstavljajo problem za ljudi in živali ter jih potemtakem ne smemo odlagati, kjer koli se nam zazdi. Lisica je za pomoč pri pobiranju odpadkov prosila tudi otroke, ki so se hitro odzvali in z veseljem sodelovali. V oddelku umetno ustvarjena čistilna akcija je bila uvod v prihajajočo čistilno akcijo Moji odpadki, moja skrb, ki smo jo v začetku aprila izvedli na ravni celotnega vrtca v sodelovanju z MO Maribor in Javnim holdingom Maribor, tako da smo sodelovali pri čiščenju okolice vrtca. Na tem mestu smo posebno pozornost namenili tudi spodbujanju k samozaščitnemu ravnanju (pobiranje odpadkov v naravi samo z zaščitnimi rokavicami). Z otroki smo pobirali odpadke na zelenici v bližini vrtca, pri tem pa je za dodatno motivacijo poskrbela lutka oz. plišasta igračka Ekozmajčka. Le-ta je po zaključku čistilne akcije otroke odpeljal do ekološkega otoka, jih seznanil z različnimi barvami zabojnikov, kaj spada vanje, otroci pa so dobili nalogo, da v vrtcu pobarvajo škatle, v katerih bodo ločevali odpadke.

Dramska uprizoritev dela pravljice Ekozmajček

Čistilna akcija Moji odpadki, moja skrb

IZDELAVA MINI EKOLOŠKEGA OTOKA V IGRALNICI

Sledila je izdelava zabojnikov, pri čemer smo se odločili, da za igralnico izdelamo tri zabojnike: rdeč zabojnik za odpadni papir in karton, rumenega za odpadno embalažo in črnega za mešane odpadke. Zabojnika za biološke odpadke nismo predvideli, saj le-te konec dneva vračamo v kuhinjo in imamo zanje posebno posodo. Prav tako iz varnostnih razlogov nismo izdelali zabojnika za steklo. Ko so bili zabojniki pripravljeni in pobarvani, smo s pomočjo Ekozmajčka izvedli ločevanje različnih odpadkov.

Izdelava zabojnikov

S pomočjo Ekozmajčka ločujemo odpadke

Mini ekološki otok v igralnici

Ekozmajček nas je še kar nekaj časa spremljal med izvajanjem dejavnosti tako v igralnici kot na prostem. Na spontan način je nastala tudi pesmica, ki so jo otroci zelo hitro usvojili in nas je spremljala vse do konca leta:

Ekozmajček, ekozmajček

prihiti, prihiti.

Opadke vse pobere,

opadke vse pobere

in jih več ni

in jih več ni.

IZDELAVA IGRAČE (LUTKE) IZ ODPADNE EMBALAŽE

Otroci so iz odpadnih toaletnih tulcev izdelali vsak svojega zmajčka in pri tem spoznavali, da lahko odpadke ponovno uporabimo. V našem primeru smo izdelali lutke in se potem igrali gledališče, s čimer smo posegli tudi na področje umetnostne (dramske) vzgoje. Lik Ekozmajčka se je otrokom zelo prikupil, v odigranih prizorih in dialogih sva vzgojiteljici otroke spodbujali, da so Ekozmajčka povezali nasploh z zdravim življenjskim slogom: Ekozmajček je zdravo hrano, torej tudi sadje in zelenjavo, redno telovadi, se giblje, hodi peš in se vozi s kolesom. Ob tem je eden od otrok opozoril, da tudi leti in da je podoben dinosavru. Ekozmajček je otroke spodbujal tudi pri obrokih, opozarjal na to, da je hrana zelo dragocena, zato se z njo ne igramo. Če je konec tedna v igralnici ostalo sadje, ki bi med vikendom postalo neužitno, smo takoj izkoristili priložnost in skupaj z otroki pripravili sadne smutije.

Izdelava lutke zmajčka iz odpadnega materiala

Igramo se gledališče z izdelanimi lutkami

SODELOVANJE OTROK PRI IZDELAVI RECIKLIRANEGA PAPIRJA

Kurikulum za vrtce se na področju narave v okviru tematike odpadkov osredotoča na nek splošen razvoj ozaveščanja o nastajanju odpadkov ter pomenu in možnostih predelave. Otroci so si zato ogledali poučni animirani film Lepši svet: Odpadki, nato pa smo se skupaj lotili predelave oz. izdelovanja papirja. Pri tem so otroci odkrivali in spoznavali, kako se snovi mešajo in kako se pri tem spreminjajo lastnosti. Seveda smo izpostavili tudi ekološki vidik: povedala sem jim, da papir izdelujejo iz lesa, nato pa otroke vprašala, od kod dobimo les (kos lesa sem prinesla v oddelek, da so ga otroci lahko spoznavali s čutili). Eden od otrok je takoj odgovoril, da les dobimo iz dreves. Navezala sem na problematiko čezmerne porabe papirja, ki povzroči, da moramo posekati veliko dreves. Ker smo se že vse leto ob zelo pogostih sprehodih v park ter bivanjem in igro v njem veliko pogovarjali o pomenu dreves za ljudi in živali, je kar nekaj otrok v vodenem pogovoru nizalo odgovore: "drevesa imajo senco", "ptički so tam", "dajo čisti zrak, kisik", "skrivamo se lahko", "palice so, se igramo", "listke ima". Ob usmerjanju smo prišli do ugotovitve, da moramo s papirjem varčevati in da lahko v vrtcu to delamo tako, da rišemo na obe strani lista, lahko pa iz odpadnega papirja sami izdelamo svoj papir. Tako smo se lotili postopka izdelave papirja, v katerega so bili vključeni otroci glede na svoje zmožnosti. Otroci so papir trgali, mečkali, strigli s škarjami. Ugotavljali so razliko med suhim in mokrim papirjem, kaj se zgodi s papirjem v vodi. Predvsem jih je pritegnilo mešanje s paličnim mešalnikom, s katerim smo dobili gosto zmes (pulpo). Poskusili so rokovati s sitom in valjarjem, pri čemer so potrebovali pomoč odrasle osebe. Ko so se novi listi papirja sušili na okenski polici, so ugotavljali barvo papirja in razliko v debelini. Najbolj so se seveda razveselili, ko so lahko na izdelan papir risali s flomastrom.

Otroci sodelujejo pri izdelavi recikliranega papirja.

Poslikava izdelanega papirja s flomastri

REZULTATI

Kljub temu da so bili otroci stari komaj 2 do 3 leta, je bil rezultat načrtnega in kontinuiranega delovanja večja ozaveščenost otrok glede ravnanja z odpadki. Otroci so brez težav ločevali papir in tiste odpadke, s katerimi

se pogosto srečujejo. Ločevanje je postalo del vsakodnevne rutine. Tudi pri bivanju in igri ter sprehodih so pogosteje opazili odpadke in opozarjali nanje. Na igriv način podana vsebina je ob spremljajočem liku Ekozmajčka pripomogla pri vzdrževanju motivacije otrok.

Poleg v osrednjem delu prispevka opisanih dejavnosti smo v oddelku ves čas prakticirali zbiranje embalaž, v katerih smo pri zajtrku ali malici dobivali jogurt. Ker se je bližal materinski dan in so otroci že od začetka leta sodelovali pri urejanju visoke grede, smo se odločili, da mame presenetimo z netreski, ki rastejo v visoki gredi na igrišču. Tako smo iz plastičnih embalaž izdelali okrasne lončke, v katere so otroci posadili netresk, in jih okrasili s kamenčki.

Darilo za mame ob materinskem dnevu

V sklopu projekta je bilo poudarjeno tudi sodelovanje s starši, s katerimi smo se dogovorili, da bomo pri praznovanju rojstnih dni zmanjšali količino odpadkov. Starši so upoštevali navodila in niso več prinašali krožnikov in kozarcev za enkratno uporabo, kot je bila to praksa do nedavnega. V prihodnje bomo sodelovanje nadgradili tudi z uporabo trajne (pralne) vrečke iz blaga za odnašanje umazanih in mokrih oblačil.

Prav tako smo precej omejili porabo papirnatih serviet pri obrokih. Že na začetku leta smo tudi v okviru akcije Ne zavrzi oblek, ohrani planet, starše povabili k sodelovanju v menjalnici oblačil, poleg tega pa smo iz odpadnih otroških majic izdelali jesensko dekoracijo za hodnik in garderobo vrtca.

ZAKLJUČEK

Problem odpadkov je treba reševati hierarhično, kar pomeni, da začnemo pri njegovem izvoru, kjer gre predvsem za zmanjševanje količine odpadkov in celo preprečevanje nastajanja odpadkov. V oddelku smo naredili nekaj (zgoraj navedenih) korakov v to smer. Glede količine odpadne hrane je na ravni našega vrtca poskrbljeno, da so le-te s smotrnim načrtovanjem minimalne.

Ločeno zbiranje odpadkov je pomembno z vidika manjšega obremenjevanja okolja. Zdi se mi smiselno, da otroci poznajo osnove ločevanja vsaj tistih odpadkov, ki jih vsakodnevno uporabijo in zavržejo.

Glede ponovne uporabe/predelave odpadnega materiala je v večini vrtcev že dolgoletna praksa, da se tovrstni materiali uporabijo za različne dekoracije, prav tako strokovni delavci in tudi otroci sami iz tovrstnih materialov pogosto izdelujejo igrače ali didaktična sredstva, ki otroke praviloma motivirajo in spodbujajo njihov razvoj na različnih področjih.

Za dolgoročno doseganje ciljev okoljske vzgoje je pomemben celoten način vzgoje in bivanja v skupini in ne samo dejavnosti na tem področju. Ni odveč, če poudarimo tudi, da se otroci na vseh področjih zgledujejo po odraslem, zato je ozaveščenost vzgojitelja do okoljskih izzivov ključna.

LITERATURA IN VIRI:

Claybourne, A. (2020). Znanstvena delavnica: 60 ustvarjalnih idej za nadobudne izumitelje. Jezero: Morfemplus.

Glogovec, Z., Lepičnik Vodopivec, J., Vonta, T. (1993). Kako drugače? Projektno delo v vrtcu. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Kurikulum za vrtce (2017). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod RS za šolstvo.

Podgoršek, M. (2010). Ekozmajček. Domžale: Epistola.

Republika Slovenija. Odpadki: <https://www.gov.si/podrocja/okolje-in-prostor/okolje/ravnanje-z-odpadki/> Dostop: 5. 5. 2024.

Republika Slovenija. Ravnanje z odpadki: <https://www.gov.si teme/ravnanje-z-odpadki/> Dostop: 5. 5. 2024.

Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020-2030: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ODLO1985> Dostop: 5. 5. 2024.

KRATKA PREDSTAVITEV AVTORJA

Sem Mateja Dlouhy, vzgojiteljica predšolskih otrok in profesorica slovenskega jezika. V Vrtcu Ivana Glinška Maribor sem zaposlena 11 let in veskozi aktivna pri izvajanju različnih dejavnosti v sklopu projekta Ekovrtec kot način življenja. Poleg naravoslovno-ekoloških vsebin zajema moje delovanje tudi področje spodbujanja govorno-jezikovnega razvoja v predšolskem obdobju.

BRIEF INTRODUCTION OF THE AUTHOR

I am Mateja Dlouhy, preschool teacher and professor of the Slovenian language. I have been employed at Kindergarten Ivana Glinška Maribor for 11 years and have always been active in the implementation of various activities as part of the Ecolkindergarten as a Way of Life project. In addition to natural science and ecology content, my work also covers the area of promoting speech-language development in the preschool period.

SINERGIJA ZELENILA

Aleta Jurki, Ana Borojević, Dubravka G. Dragić, Martina Kežman

Dječji vrtić Savica Zagreb

aleta.jurki5@gmail.com

Sažetak:

Dječji vrtić Savica je od 19. svibnja 2017., kada se održalo svečano podizanje Zelene zastave postao dio zajednice kao nositelj statusa međunarodne Ekoškole - vrtića. Međunarodne Ekoškole su program osmišljen za provedbu smjernica odgoja i obrazovanja za okoliš na razini čitavih odgojno-obrazovnih ustanova. Odgojno obrazovna ustanova djeluje unutar sustava koju ju okružuju. Prema Bronfenbrenneru, dječji vrtić je mikrosustav koji neposrednije i izravno utječe na djetetov razvoj, mezosustav se sastoji od međusobnih veza između mikrosustava, u ovom kontekstu povezanosti osoba i institucija koje posredno i neposredno djeluju na dijete, a na odnose utječe još i ezosistem, makrosustav i kronosistem.

U skladu sa smjernicama koje su određene naš vrtić je spoznao važnost održivog razvoja. Izgradili smo povišene gredice u suradnji s lokalnom zajednicom kako bi djeca i odrasli kontinuirano radili na širenju svijesti o organskom uzgoju voća i povrća. Konačni proizvod imaju priliku kušati djeca, roditelji ali i svi zaposlenici dječjeg vrtića. Dvije godine nakon što smo postali Ekoškola- vrtić, u okviru projekta HRT „Najljepši vrtovi u RH“ ,a u suradnji s Ministarstvom obrazovanja i Gradom Zagrebom 29.studenog 2019 godine dječji vrtić Savica postaje jedan od dobitnika ove prestižne nagrade.

Kvalitetna suradnja s lokalnom zajednicom kao i sa krajnjim korisnicima - roditeljima je jako važan čimbenik u ostvarivanja godišnjih eko plana našeg vrtića. S tim vežemo odličnu suradnju s udrugom P.I.N.K. life i gospodinom Vladimirom Dimićem. Zajedničku ideju o očuvanju okoliša dijelimo dugi niz godina. Česte su akcije sadnje drveća i u prostoru naša oba objekta ali i suradnja na osvjешtavanju brige o stablima-voćkama koje su posađene u našem dvorištu.

Vrlo često u skupinama organiziramo druženje s roditeljima, na način da ih uključujemo u neposredan rad. Radionice i otvoreni dani vrtića neki su od idealnih prilika u kojima roditelj sudjeluje kao suorganizator planiranih aktivnosti, a ponekad i kao sukreator poticajne materijalne okoline. Od jaslčkih skupina pa do najstarijih, u oba objekta važno nam je da kroz ekološku svijest kod djece probudimo i svijest kod roditelja kako bismo zapravo zajedničkim djelovanjem mogli oplemeniti zajednicu u kojoj živimo.

Usporedno s ojačavanjem ekološke svijesti kod roditelja isto činimo i s budućim odgojiteljima, današnjim studentima Učiteljskog fakulteta u Zagrebu. U sklopu kolegija Metodika upoznavanja okoline 1 i 2. Uz pomoć mentora, unutar skupina studenti obogaćuju svoj odgojno-obrazovni rad ponovnom upotrebom predmeta koji naizgled nemaju trenutnu svrhu ili se čine potpuno odbačenim. Kao rezultat budući odgojitelji izrađuju kvalitetnu didaktiku te

djeluju ne samo na djetetov razvoj, svoj profesionalni razvoj već utječu i na lokalnu zajednicu i roditelje.

Utjecaj na dijete jasno je vidljiv, bio posredan ili neposredan, ali uzevši u obzir sve navedene čimbenike može se reći da oni itekako utječu i jedni na druge.

Summary:

Since May 19, 2017, when the ceremonial raising of the Green Flag took place, Savica Kindergarten has become part of the community as the bearer of the status of an international Ecoschool - Kindergarten. International Ecoschools are a program designed to implement environmental education guidelines at the level of entire educational institutions. An educational institution operates within the system that surrounds it. According to Bronfenbrenner, the kindergarten is the microsystem that directly affects the child's development, the mesosystem consists of mutual connections between microsystems, in this context the connection of persons and institutions that directly and indirectly affect the child, and relationships are also affected by the exosystem, macrosystem and chronosystem.

In accordance with the guidelines that were determined, our kindergarten realized the importance of sustainable development. We built raised beds in cooperation with the local community so that children and adults could continuously work to spread awareness about organic fruit and vegetable growing. Children, parents and all kindergarten employees have the opportunity to taste the final product. Two years after we became an Eco-Kindergarten, within the HRT project "The Most Beautiful Gardens in the Republic of Croatia", and in cooperation with the Ministry of Education and the City of Zagreb, on November 29, 2019, the Savica kindergarten became one of the winners of this prestigious award.

Quality cooperation with the local community as well as with the end users - parents is a very important factor in the realization of the annual eco plan of our kindergarten. With that, we have excellent cooperation with the association P.I.N.K. life and Mr. Vladimir Dimić. We have shared the common idea of preserving the environment for many years. There are frequent tree-planting actions in the area of both our buildings, as well as cooperation in raising awareness of the care of the fruit trees planted in our yard.

Very often in groups we organize socializing with parents, in such a way as to include them in the immediate work. Workshops and kindergarten open days are some of the ideal opportunities in which the parent participates as a co-organizer of planned activities, and sometimes as a co-creator of a stimulating material environment. From nursery groups to the oldest, in both facilities it is important for us to awaken the awareness of parents through ecological awareness in children so that we can actually improve the community in which we live through joint action.

In parallel with strengthening environmental awareness among parents, we are also doing the same with future educators, today's students of the Faculty of Teacher Education in Zagreb. As part of the course Methods of getting to know the environment 1 and 2. With the help of a mentor, students in groups enrich their educational work by reusing objects that seem to have

no current purpose or seem completely discarded. As a result, future educators create high-quality didactics and influence not only the child's development, their professional development, but also influence the local community and parents.

The influence on the child is clearly visible, whether indirect or direct, but taking into account all the above factors, it can be said that they really influence each other as well.

Životopisi:

1. Ana Borojević

Profesor predškolskog odgoja, odgojitelj savjetnik, mentor posljednjih sedam godina studentima Metodike upoznavanja okoline 1 i 2. U svojoj dvadesetogodišnjoj praksi implementira sva znanja kroz kontinuirano stručno usavršavanje i kompetencije koje nastoji prenijeti djeci. Posljednjih desetak godina aktivna u području mentalne aritmetike kao trener. Kroz svoju praksu u radu s djecom u skupini s cjelodnevnom engleskim programom, vjerskim programom, te osnaživanjem kroz područje likovnosti nastoji implementirati i svoje uže područje interesa – matematiku. Ekologiju i održivi razvoj smatra zdravim temeljem koji je neophodno usađivati djeci od najranije dobi zbog izazova suvremenog društva, globalizacije, i masovne potrošnje.

2. Dubravka Grgošić Dragić

Dubravka Grgošić-Dragić, odgojiteljica savjetnica s dugogodišnjim iskustvom u radu s djecom rane i predškolske dobi (38 god.). Vanjska suradnica Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, Rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Voditeljica vježbi i mentorica za studente u Metodici upoznavanja okoline. Nastoji povezati okruženje u kojem djeca žive s likovnom umjetnošću kako bi istraživanje, promatranje i doticaj s prirodom potaknulo njihovu kreativnost, ali i razmišljanje o važnosti očuvanja okoliša. Trenutno radi u skupini s djecom rane dobi (2,5 do 4 god). Već od najranije dobi djecu potiče na aktivnosti različitim sredstvima izrađenim od pedagoški neoblikovanih materijala kako bi im otvorila nove putokaze za stvaranje kreativnih ideja i načina razmišljanja.

3. Martina Kežman

Martina Kežman, odgojitelj mentor, radi kao odgojiteljica 15 godina. Kao ekokoordinator sudjeluje u nizu projekata vezanih uz osnaživanje eko osviještenosti. Voditelj je programa za potencijalno darovitu djecu. U posljednje vrijeme sve veće područje interesa nalazi u senzibilizaciji za francuski jezik gdje u budućnosti vidi veliki potencijal za profesionalni rast i razvoj kao i za implementaciju ekoloških ideja.

4. Aleta Jurki

Odgojiteljica sa devet godina iskustva u praksi i ekoordinator u Dječjem vrtiću Savica posljednjih sedam godina. Mentorica je studentima iz Metodike upoznavanja okoline 1 i 2, radi u skupini sa engleskim programom te vodi kraći program za potencijalno darovitu djecu. Od samog početka uključena je u rast i razvoj dječjeg vrtića kao ekoškole, autorica stručnih članaka

o aktivnostima koje svakodnevno provodi u skupini. Proteklih dvije godine svoje djelovanje sve više širi na lokalnu zajednicu.

POTICANJE ODRŽIVOG RAZVOJA U PREDŠKOLSKOJ USTANOVU

Željka Cvetkovski, odgajatelj mentor

Dv „Vrapče“

N. Gorjanskog 7, Zagreb

akljezc@gmail.com

Sažetak:

Održivi razvoj temeljen je na razumijevanju povezanosti njegove tri sastavnice: društvo, okoliš i gospodarstvo. Jedan od podciljeva UN-ovog dokumenta Agende 2030 je "osigurati da sva djeca steknu znanja i vještine potrebne kako bi se unaprijedio održivi razvoj putem edukacije za održivi razvoj i održive stilove života, ljudska prava, promoviranje kulture mira i nenasilja te poštovanja kulturne raznolikosti", stoga obrazovanje ima ključnu odgovornost pridonijeti stvaranju društva temeljenog na održivosti. S obzirom da živimo u svijetu koji je prožet pluralizmom kultura, poticanje interkulturalnih kompetencija potrebno je već u predškolskoj dobi jer time se kod djece stvara razumijevanje i poštivanje drugih i drugačijih.

Interkulturalni pristup odgoju i obrazovanju je neophodan u današnjem svijetu gdje se suočavamo sa sve većom raznolikošću kultura i ljudi. Kroz ovaj pristup, djeca uče o drugim kulturama i tako se razbijaju stereotipi koje bi mogli imati o ljudima različitog etničkog podrijetla ili religije, tj. može se ojačati društvena kohezija te pridonijeti stvaranju otvorenijeg i tolerantnijeg društva.

Svrha rada je prikaz odgojno – obrazovnog rada s djecom od 3 do 7 godina, tj. iskustva iz prakse u provođenju projekta „Škole za Afriku“, kojim smo poticali interkulturalne kompetencije. U teorijskom dijelu kratko se definiraju pojmovi održivi razvoj (društvo, okoliš i gospodarstvo), interkulturalnost, multikulturalnost, zašto je potrebno već u predškolskoj dobi poticati interkulturalne kompetencije, koji su benefiti za djecu pri provođenju interkulturalnih sadržaja te koje bi interkulturalne kompetencije trebao imati odgajatelj.

Nadalje, u radu se konkretno navode aktivnosti koje su provedene u predškolskoj ustanovi, izvan nje i načini na koje je projekt predstavljen roditeljima.

Ključne riječi: održivi razvoj, interkulturalnost, predškolska dob

ENCOURAGEMENT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN PRE-SCHOOL INSTITUTIONS

Summary: Sustainable development is based on understanding the connection between its three components: society, environment and economy. One of the sub-goals of the UN document Agenda 2030 is "ensure that all children acquire the knowledge and skills necessary to improve sustainable development through education for sustainable development and sustainable lifestyles, human rights, promoting culture of peace and non-violence and respect for cultural diversity", therefore education has a key role responsibility to contribute to the creation of a society based on sustainability. Given that we live in a world that is imbued with pluralism of cultures, the stimulation

of intercultural competences is necessary already in preschool age, because this creates children's understanding and respect for others and different ones.

An intercultural approach to education is necessary in today's world where we face an increasing diversity of cultures and people. Through this approach, children learn about other cultures and thus break the stereotypes they might have about people of different backgrounds of ethnic origin or religion, i.e. social cohesion can be strengthened and contribute to creation more open and tolerant society.

The purpose of the work is the presentation of educational work with children from 3 to 7 years old, i.e. experience from practices in the implementation of the "Schools for Africa" project, with which we encouraged intercultural competencies. In the theoretical part, the terms sustainable development (society, environment and economy), intercultural, multiculturalism, why it is necessary already in preschool age to encourage intercultural competences, which are benefits for children when implemented intercultural contents and what intercultural competences an educator should have.

Furthermore, the paper specifically states the activities that were carried out in the preschool institution, outside it and the ways in which the project was presented to parents.

Key words: sustainable development, interculturality, preschool age

CV Željka Cvetkovski

Željka Cvetkovski, teacher mentor at Vrapče Kindergarten, Zagreb. Graduate student of RIPOO in Osijek. I am the leader of a special Early Learning English program that encourages children to think critically and creatively. I am an educator in the field of Montessori pedagogy for working with children from the age of 3 until starting school. I am a certified GLOBE teacher.

I work with children of preschool age and monitor their progress in kindergarten. I am the leader of education for educators at Dv Vrapče: "Montessori method in kindergarten", "A culture of peace through respect for diversity" and "Methodical workshops in a foreign language".

I participated in the creation of special programs verified by the Ministry of Education and Culture: Early English Language Learning, Shorter English Language Program and Montessori Program.

I organize the preparation of the kindergarten teacher's work schedule. Previously, I ran a shorter English language program and a shorter sports program. I write professional articles about childhood, education and parenting for: magazine Zrno, magazine Osmijeh and magazine Lađa.

I actively participate in professional development at professional gatherings and conferences.

Željka Cvetkovski, odgojitelj mentor u Dječjem vrtiću Vrapče, Zagreb.

Studentica diplomskog studija RIPOO u Osijeku.

Voditeljica sam posebnog programa Ranog učenja engleskog jezika koji djecu potiče na kritičko i kreativno razmišljanje.

Odgajateljica sam iz područja Montessori pedagogije za rad s djecom od 3 godine do polaska u školu.

Ja sam certificirani GLOBE teacher.

Radim s djecom predškolske dobi i pratim njihov napredak u vrtiću.

Voditeljica sam edukacija odgajatelja u Dv Vrapče : "Montessori metoda u dječjem vrtiću", "Uvažavanjem različitosti do kulture mira" i „Metodičke radionice na stranom jeziku“

Sudjelovala sam u izradi posebnih programa verificiranih od strane MZSO: Rano učenje engleskog jezika, Kraći program engleskog jezika te Montessori program.

Organiziram izradu rasporeda rada odgajatelja u vrtiću.

Prethodno sam vodila kraći program engleskog jezika i kraći sportski program.

Pišem stručne članke o djetinjstvu, obrazovanju i roditeljstvu za: časopis Zrno, časopis Osmijeh i časopis Lađa.

Aktivno sudjelujem u stručnom usavršavanju na stručnim skupovima i konferencijama.

POTICANJE ODRŽIVOG RAZVOJA U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI

Jadranka Bratković Aračić, mag. praesc. educ., odg.savjetnik

Dv „Vrapče“

N. Gorjanskog 7, Zagreb

jadranka.bratkovic@yahoo.com

Sažetak:

Održivi razvoj temeljen je na razumijevanju povezanosti njegove tri sastavnice: društvo, okoliš i gospodarstvo. Jedan od podciljeva UN-ovog dokumenta Agende 2030. je "osigurati da sva djeca steknu znanja i vještine potrebne kako bi se unaprijedio održivi razvoj putem edukacije za održivi razvoj i održive stilove života, ljudska prava, promoviranje kulture mira i nenasilja te poštovanja kulturne raznolikosti", stoga obrazovanje ima važnu ulogu u stvaranju društva temeljenog na održivosti. S obzirom da živimo u svijetu koji je prožet pluralizmom kultura, poticanje interkulturalnih kompetencija potrebno je već u predškolskoj dobi jer time se kod djece stvara razumijevanje i poštovanje drugih i drugačijih. Interkulturalni pristup odgoju i obrazovanju je neophodan u današnjem svijetu gdje se suočavamo sa sve većom raznolikošću kultura i ljudi. Kroz ovaj pristup, djeca uče o drugim kulturama i tako se razbijaju stereotipi koje bi mogli imati o ljudima različitog etničkog podrijetla ili religije, tj. može se ojačati društvena kohezija, te pridonijeti stvaranju otvorenijeg i tolerantnijeg društva.

Svrha rada je prikaz odgojno – obrazovnog rada s djecom od 3 do 7 godina, tj. iskustva iz prakse u provođenju projekta „Škole za Afriku“, kojim smo poticali interkulturalne kompetencije. U teorijskom dijelu kratko se definiraju pojmovi održivi razvoj (društvo, okoliš i gospodarstvo), interkulturalnost, multikulturalnost, zašto je potrebno već u predškolskoj dobi poticati interkulturalne kompetencije, koji su benefiti za djecu pri provođenju interkulturalnih sadržaja te koje bi interkulturalne kompetencije trebao imati odgajatelj. Nadalje, u radu se konkretno navode aktivnosti koje su provedene u predškolskoj ustanovi, izvan nje i načini na koje je projekt predstavljen roditeljima.

Ključne riječi: interkulturalnost, održivi razvoj, predškolska dob

Summary: Sustainable development is based on understanding the connection between its three components: society, environment and economy. One of the sub-goals of the UN document Agenda 2030 is to "ensure that all children acquire the knowledge and skills necessary to advance sustainable development through education for sustainable development and sustainable lifestyles, human rights, promoting a culture of peace and non-violence and respect for cultural diversity.", therefore education has an important role in creating a society based on sustainability. Given that we live in a world permeated by pluralism of cultures, the stimulation of intercultural competences is necessary already in preschool age, because this creates understanding and respect for others and different people in children. An intercultural approach to upbringing and education is necessary in today's world where we are faced with an increasing diversity of cultures and people. Through this approach, children learn about other cultures and thus break down stereotypes they might have about people of different ethnic origin or religion, i.e. social cohesion can be strengthened and contribute to the creation of a more open and tolerant society.

The purpose of the work is the presentation of educational work with children from 3 to 7 years old, i.e. practical experience in the implementation of the "Schools for Africa" project, with which we encouraged intercultural competences. The theoretical part briefly defines the concepts of sustainable development (society, environment and economy), interculturality, multiculturalism, why it is necessary to encourage intercultural competences already in preschool age, what are the benefits for children when implementing intercultural content and what intercultural competences an educator should have. Furthermore, the paper specifically mentions the activities that were carried out in the pre-school institution, outside of it, and the ways in which the project was presented to parents.

Key words: interculturality, sustainable development, preschool age

CV Jadranka Bratković Aračić

Ja sam Jadranka Bratković Aračić, magistra ranog i predškolskog odgoja.

Komunikativna sam, kreativna, otvorena i uporna. Područja interesa: *poslovno područje*: ekologija, engleski i dramski odgoj i *privatno*: humanitarni rad za napuštene životinje i kreativni hobiji.

Osposobljena sam za rad sa djecom predškolske dobi na engleskom jeziku.

Imam višegodišnje iskustvo u planiranju, vođenju i realizaciji:

1. oglednih satova na engleskom i hrvatskom jeziku, predstava i mjuzikala za roditelje u dječjem vrtiću.
2. izložbi dječjih radova i predstava u lokalnoj zajednici
3. zajedničkih sportskih aktivnosti djece, roditelja i odgajatelja u dječjem vrtiću
4. edukacije odgajatelja u dv Vrapče, 10-15 sudionika: "Metodika rada u igraonici na engleskom jeziku, "Uvažavanjem različitosti do kulture mira" i „Kreativna drama u predškolskoj ustanovi“, „Pokret-važnost pokreta u dječjem razvoju“ i „Metodičke radionice na stranom jeziku“
5. igraonice na engleskom jeziku.

Sudjelovala u izradi Programa ranog učenja engleskog jezika u DV Sopot, 2008. i DV Vrapče koji su verificirani od strane MZSO-a.

Aktivno sudjelujem na stručnim skupovima i konferencijama te objavljujem radove u stručnim časopisima.

Trenutno pišem specijalistički rad (PSS Dramska pedagogija na UFZG).

I am Jadranka Bratković Aračić, master of early and preschool education.

I am communicative, creative, open and persistent. Areas of interest: *business area*: ecology, English and drama education and *private*: humanitarian work for abandoned animals and creative hobbies.

I am trained to work with children of preschool age in English.

I have many years of experience in planning, leading and implementing:

1. trial lessons in English and Croatian, plays and musicals for parents in kindergarten.
2. exhibitions of children's works and performances in the local community
3. joint sports activities of children, parents and educators in kindergarten
4. education for educators in dv Vrapče, 10-15 participants: "Methodology of work in the English-language playroom", "Appreciating diversity leads to a culture of peace" and "Creative drama in preschool", "Movement - the importance of movement in children's development" and „Methodological workshops in a foreign language“.
5. playrooms in English.

Participated in the development of the Early English Language Learning Program in kindergartens

Sopot and Vrapče, which were verified by the Ministry of Education and Culture I actively participate in professional gatherings and conferences and publish papers in professional journals.

I am currently writing a specialist paper (PSS Drama Pedagogy at UFZG).

LAVOVI!
 LAVOVI NE ŽNE U
 DŽUNGLIVEC U SAVNAMA,
 SAMO MOGU TREPTATI
 NA VIŠE TRČE RAVNO
 PUNO SPAVAJU.

SLONOVI!
 KLJONE SU ZUBI
 GLAVNA U KRDU JE MAJKA
 SURLA I MJEČIJEV ZA RONEJE
 SKORO STALNO JEDU
 SPAVAJU STOJEĆI
 NAJVEĆE ŽNOTINJE NA KOPNU

PLANET V PLASTIKO UJET IN PODNEBNE SPREMEMBE

Jasmina Fašalek Paldauf, Vrtec Radenci – Radenski mehurčki
jasmifaldauf@gmail.com

Projekt Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju sem izvajala v dveh šolskih letih s starostno stopnjo otrok 4 – 6 let. Tako je večina otrok raziskovala in spremljala temo o podnebnih spremembah dve leti.

Raziskovali smo na dveh ravneh. Najprej je bila izhodišče in motivacija za seznanjanje s podnebnimi spremembami slikanica Planet v plastiko ujet (N. Layton), po kateri sem poimenovala tudi naslov prispevka. Vpliv onesnaženosti okolja smo raziskovali na ravneh živalskega sveta, rastlin, zraka in prsti oz. zemlje. Izpostavili smo raziskovanje življenja deževnika in rastlino regrat glede na letne čase. Oboje nas (v večjem delu leta) vsakodnevno spremlja v vrtcu na zelenih površinah igrišča. Dnevno smo opazovali vreme ter ga beležili v pripravljene razpredelnice. Otrokom sem želela omogočiti izkustveno učenje o vremenu, živalskih in rastlinskih vrstah z opazovanjem in eksperimenti. Obenem pa je bil cilj graditi spoštljiv in pozitiven odnos do rastlin, živali, podnebja in okolja.

V drugem delu raziskovanja so se otroci seznanjali zakaj se vreme skozi letne čase spreminja, pa vendarle ne tako kot včasih. Kateri so vzroki in kaj so posledice. Prioritetna cilja sta bila omogočanje spoznavanja vremenskih pojavov z opazovanjem, iskanjem informacij v slikanicah, otroških enciklopedijah, na spletu in njihov prikaz z eksperimenti skozi tehnike aktivnega učenja. Otroci so spoznavali kakšne so posledice temperaturnih sprememb zmrzali, suše, neviht, vetra, žleda, tornadov, orkanskega vetra ... Izpostavili smo vremensko obliko veter ter ga podrobneje raziskali na otrokom zanimiv, igriv način. Prisostvovali smo pri postavitvi vremenske postaje ter se naučili odčitavati iz nje. Vključevala sem raznolike metode dela (risanje na plakate, iskanje sličic, lepljenje, opazovanje, aktivna vključenost otrok v proces, poučne vsebine za otroke Listek in Kapljica raziskujeta), največ pa smo se posluževali tehnik aktivnega učenja kot je KWL tabela, tehnika kockanja, neposredne izkušnje v naravi s pridobivanjem novih informacij, ki smo jih potem zabeležili na plakat.

Za zaključek našega projekta smo z otroki ustvarili Mini vremenski priročnik. Kot celotna ustanova pa smo izdelali koledar za leto 2024 z aktivnostmi otrok na temo podnebne spremembe.

KLJUČNE BESEDE: otroci, podnebne spremembe, narava, vreme, rastline, živali.

A PLANET FULL OF PLASTIC AND CLIMATE CHANGE

ABSTRACT

I implemented the Climate Goals and Content in Education project in two school years with children aged 4 – 6 years. Thus, most of the children researched and followed the topic of climate change for two years.

We researched on two levels. First of all, the starting point and motivation for learning about climate change was the picture book A Planet Full of Plastic by N. Layton, after which I also named the title of the article. We investigated the impact of environmental pollution at the levels of animal life, plants, air and soil. We highlighted the exploration of the life of an earthworm and the dandelion plant

according to the seasons. Both of them (for most of the year) accompany us every day in the kindergarten on the green areas of the playground. We observed the weather daily and recorded it in prepared spreadsheets. I wanted to enable children to learn experientially about the weather, animal and plant species through observation and experiments. At the same time, the goal was to build a respectful and positive attitude towards plants, animals, the climate and the environment.

In the second part of the research, the children learned about why the weather changes over the seasons, but not as it used to. What are the causes and what are the consequences. The priority goals were enabling learning about weather phenomena through observation, searching for information in picture books, children's encyclopaedias, on the Internet, and demonstrating them through experiments through active learning techniques. The children learned about the consequences of temperature changes of frost, drought, storms, wind, sleet, tornadoes, hurricane winds ... We highlighted the weather form wind and explored it in more detail in an interesting, playful way for children. We were present at the installation of the weather station and learned to read from it. I included a variety of work methods (drawing on posters, finding pictures, gluing, observation, active involvement of children in the process, educational content Little Leaf and Drop explore), but we mostly used active learning techniques such as KWL table, the dice technique, direct experiences in nature with the acquisition of new information, which we then recorded on a poster.

To conclude our project, we created a Mini Weather Handbook with the children. The kindergarten also created a calendar for the year 2024 with children's activities on the topic of Climate Change.

KEY WORDS: children, climate change, nature, weather, plants, animals.

1. UVOD

Od majhnih nog skupaj gradimo spoštljiv in pozitiven odnos do rastlin, živali, podnebja in okolja ter s tem pripomoremo k vplivanju na podnebne spremembe.

V predšolski dobi otrokom želimo omogočiti izkustveno učenje o vremenu, živalskih in rastlinskih vrstah z opazovanjem in eksperimenti. Vsako zimo nestrpno čakamo, da bi zapadel sneg a je tega žal vsako leto manj. Raziskujemo zakaj je temu tako. Otroci naj spoznavajo kakšne so posledice temperaturnih sprememb, ki nam jih prinašajo letni časi. Seznanjanje z vremenskimi pojavi in kako nastanejo. Vse to so bili naši cilji in problem kako prenesti omenjene vsebine otrokom na njim zanimiv in igriv način. Pridobljene izkušnje in nova spoznanja otrok v vrtcu, prenesti domov v domače okolje ter v osnovno šolo ob prestopu šolskega praga. Otroci naj svoja znanja v predšolski dobi nadgrajujejo skupaj s starši doma, predvsem pa kasneje v šoli, v obdobju najstništva in v odrasli dobi.

2. OSREDNJI DEL

2.1 Vplivi onesnaženosti planeta Zemlje in ugotovitve kako lahko pomagamo sami

Slikanica Planet v plastiko ujet je prispela v našo skupino povsem naključno a kot naročena. Tako se je naše raziskovanje o vplivih na podnebne spremembe pričelo. Vse pridobljene informacije smo beležili na plakat ter ga dnevno in tedensko dopolnjevali z zapisom in otroškimi risbami katere so zapise podkrepile in obogatile zapisano.

Informacije smo pridobivali iz kratkih poučnih posnetkov za otroke, slikanic, otroških enciklopedij, z iskanjem sličic v otroških revijah. Ugotovili smo na kaj vse vplivajo negativne posledice podnebnih sprememb. Med njimi so živali, zemlja – prst, onesnažen zrak, rastline in navsezadnje mi ljudje. Otroke so najbolj pritegnili posnetki naravnih sil (orkanski veter, vulkanski izbruhi, nevihte...) ter eksperimenti, ki smo jih izvajali po priročniku Podnebne spremembe. Na podlagi videnega so si najlažje predstavljali. Strokovni delavki sva jim razložili vremenska odstopanja glede na letni čas nekoč in danes. Iz tega so tudi sami hiteli pripovedovati o lastnih izkušnjah povezanih z vremenom po pripovedovanju njihovih babic in dedkov. Prav tako smo tudi primerjali vreme z živalmi, ki smo jih opazili v določenem letnem času, z rastlinami, sajenju in obdelovanju vrtnin na vrtu. Nadgradnja vseh spoznanj je za nas postal izziv kako lahko sami pomagamo. Otroci so se hitro znašli in hiteli naštevati. Ob tem so pokazali predhodno znanje ter ga povezali in nadgradili.

Ob beleženju vremena so od otrok prihajali različni komentarji:

JANUAR – »v tabeli moramo označiti še eno oznako za sonce in mraz skupaj.«

FEBRUAR: »ni več zime, ker je trava zunaj. Če bi bil sneg, bi bilo zelo mrzlo zunaj. Pri nas pa vsaki dan vidimo srake na travi. Iščejo hrano.«

MAREC: »pobrali smo zvončke dol, da ne bi zmrznili in smo jih dali v vazo.«

APRIL: »jaz sem vida črva (deževnika) in metuljčki so zunaj.«

Zadnji komentar enega izmed otrok, da je videl »črva,« mi je dal idejo za opazovanje in spoznavanje deževnika. Le tega zelo pogosto opazimo na travnatem delu igrišča, na naši terasi in celo pred vhodom v vrtec kadar so deževni dnevi. Pomembno vodilo mi je bilo, da otroke naučim, da deževniki niso »črvi« temveč kolobarniki. Otroci so skozi raziskovanje te živali razvijali empatijo in spoštljivo ravnanje tudi na ostale drobne živali, ki smo jih priložnostno bodisi opazili skozi okno ali pa kar zunaj. Ob deževnem vremenu smo izvedli celo akcijo reševanja deževnikov izpred vhoda v vrtec in iz terase, da se ne bi njihovo življenje prehitro končalo kadar bi posijalo sonce. Otroci so to izkušnjo večkrat ponovili sami od sebe in o tem poučili svoje starše ter jih vključili.

Okrog vrtca raste veliko regrata. Zdravilna rastlina nam pomaga krepiti zdravje. Pripravili smo si tudi regratov sirup.

2.2 Spoznavanje vremenskih pojavov

Temo sem povezala z rusko ljudsko pravljico Babica Zima. Nekoč daleč nazaj so bile zime zelo mrzle s polno snega. Kaj se dogaja danes? Spoznali smo kako nastanejo padavine. Vremenske pojave pa smo ponazorili z eksperimenti. Otroci so bili aktivno vključeni v izvedbo eksperimentov, ki so ponazarjali različne vremenske pojave in oblike npr.: tornado, dež, led, oblak, sneg. Informacije o vremenu smo zbirali na plakat v besedi, risbi, fotografiji.

Pozimi smo se odpravili na »Lov za zimskim zakladom,« v katerega smo vključili svoja čutila ter nova spoznanja beležili na plakat. Prišli smo do ugotovitev, da so današnji zimski zakladi ivje na drevesih, led, ptičje krmilnice, ptice, ki smo jih opazili zunaj, sneg pa je bil največji zaklad saj ga je nekaj zapadlo tudi pri nas.

Izdelali smo si vremenske karte »Črn oblak«, «Mini Vremenski priročnik«, vetrne zmaje, avtomobilčke na veter, vetrnico. Sodelovali smo na likovnem natečaju Kako rešiti planet Zemlja in si pridobili prvo nagrado Časorisa. Veliko pozornosti smo namenili vodi in si ogledali naravne izvire oz. vrelce v Radencih. Na enem izmed njih smo vodo tudi okušali kar neposredno iz cevi.

3 ZAKLJUČEK

Na plakatih otroci zelo lepo reflektirajo svoje znanje, vračajo poglede na njih ter se med seboj pogovarjajo kaj je kdo narisal, kaj kje piše. Zelo uživajo v igrah z vetrom, spuščanjem zmaja, milnih mehurčkov, v tekmovanju z avtomobilčki na veter.

Temo o blaženju podnebnih sprememb smo zaključili z izdelavo Mini vremenskega priročnika za otroke. Spoznanja o nastanku padavin in vremenskih pojavov smo speli v priročnik, ki so ga ilustrirali otroci.

4.VIRI IN LITERATURA

- Praker, Steve.(1995).Veselje z znanostjo: Vreme. Murska Sobota: Pomurska založba
- Kecir-Lepetit Emmanuelle. (2021). Zvedavčki – Ekologija.
- Layton, Neal. (2020). Planet v plastiko ujet. Ljubljana: Grafenauer
- Grissemann, Otmar. (2020). Potovanje vodne kapljice. Artiče: Abrakadabra
- Youtube. Vsebine in posnetki o vremenskih spremembah

PREDSTAVITEV AVTORJA

V program Ekošola se je naša ustanova vključila leta 2017, za kar sem bila tudi sama pobudnik. S tem sem prevzela vodenje ekovrtca kot eko koordinatorka, katero poslanstvo opravljam še danes. Študij predšolske vzgoje sem dokončala na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. V vrtcu sem zaposlena kot dipl. vzgojiteljica. Skrbim za uresničitev ohranjanja zelene zastave in trajnostni razvoj s podporo svojih sodelavcev.

INTRODUCTION OF THE AUTHOR

Our institution joined the Eco School program in 2017, for which I myself was the initiator. With this, I took over the management of the eco kindergarten as an eco-coordinator, which mission I still carry out today. I completed my studies in preschool education at the Faculty of Education in Ljubljana. I am employed in a kindergarten as a kindergarten teacher. I take care of the realization of the preservation of the Green Flag and sustainable development with the support of my colleagues.

SKUPAJ POSKRIBIMO, DA JE NAŠE BIVANJE KVALITETNO IN ZDRAVO IN, DA TAKŠNO TUDI OSTANE

Lidija Mali, Vrtec Antona Medveda Kamnik, lidija.mali@vrtec-kamnik.si

Izveček: Pri delu dajemo velik poudarek, da je pomemben dejavnik, ki vpliva na kvaliteto našega življenja, način lastnega razmišljanja in delovanja. Biti odgovoren do sebe in okolice, narave. Pomembno je, da se čutiš pripadnega okolju, si z njim povezan na vse nivojih bivanja. Posledično čutiš odgovornost, daje ti tudi občutek varnosti. V vrtcu živimo z okoljem, z ljudmi in naravo, ki nas obdaja. Zavedamo se, da je za otrokov razvoj zelo pomembno gibanje, če je to v naravnem okolju, je to še dodana vrednost. Spoznavamo, zakaj moramo skrbeti za naravo, jo imeti radi, jo ohranjati čisto, da nam da ogromno lepega in zdravega. Življenjski slog v našem vrtcu je zelo povezan z naravo. Imamo eko vrt, zeliščno gredo, mali sadovnjak sadnih dreves in jagodičnic. Vsi naši pridelki so tudi sestavni del naših jedilnikov. Imamo stik z rastlinami in živalmi. Otroci spoznavajo proces kompostiranja. Učijo se pravilnega kompostiranja in uporabe komposta v vrtu. Učimo se tudi pravilne obiranja pridelkov, njihove uporabe. Pridobimo tudi lastna semena zelenjave in dišavnic, katera nato pravilno shranimo in razdelimo na Štafeti semen. Poskušamo imeti čim manj ostankov hrane. Racionalno uporabljamo energijske vire. Učimo se, da nam narava da ogromno zdravilnega, pa naj bo to hrana, čisti zrak, čista voda in kako zelo pomembno je, da ohranjamo naravo čisto. Da smo mi in način našega bivanja tisto, kar je pomembno za našo kvaliteto prihodnosti.

Ključne besede: odgovornost, narava, varnost, gibanje, eko vrt, kompostiranje, semena, racionalnost, kvalitetna prihodnost

We take care together, that our residence is quality and healthy and it also stay such

Abstract:

We are giving large emphasis, that important factor, that influences quality of our life, manner of own thinking and activities, at work. To be responsible to itself and surroundings, nature. It is important, that feel incident background, are with him connected on everything levels of residence. You are feeling responsibility consequentially, also sense of safety is giving these. We live in a kindergarten with background, with people and nature, that are surrounding us. We keep in mind, that it is movements for child's development very important, if this is in physical environment, this is still added value. We are realising, why we must take care of nature, like it, keep it clean, that enormous amount of beautiful gives to us and healthy. Lifestyle in our kindergarten is connected with nature very much. We have a eko garden, herbal bed, the small orchard of fruit trees and berries. All our crops are also component part of our menus. We have the contact with plants and animals. Children are realising the process of composting. They are learning correct composting and use of compost in a garden. Teach also of be correct picking of crops, their uses. Let's gain also own seed of vegetable and aromatic plants, that we store away correctly then and let's distribute on relay race of seed. We try to have as few as possible remainders of food. We are using energy sources rationally. We are learning, nature gives us that enormously medicinal, should this be food, clean air, clean water and how is it very important, that we are keeping nature clean. That we and manner of our residence are that, which is important for its quality future.

Keywords: responsibility, nature safety, movement, a eko garden, composting, seed, rationality, quality future

Uvod: Vizija našega vrtca se glasi »Z roko v roki, na temeljih tradicije in z inovativnimi pristopi, gradimo kakovosten vrtec«. To je vodilo pri našem delu, ki tudi stremi k trajnostni in odgovorni družbi. Otrokom približujemo vidike, kako najbolje in pravilno ravnati z naravo oz., kakšen odnos naj bi imeli do nje. To spoznavamo preko zelo različnih procesov, dejavnosti in samega načina življenja. Otroci spoznavajo, kaj vse nam narava podarja, pa naj bo to čisti zrak, voda, hrana, različne energije, ki so še kako pomembne za naše bivanje. Pri tem pa je zelo pomembno, da od narave samo ne jemljemo in koristimo, vendar ji vse to na nek način hvaležno vračamo s tem, da jo ohranjamo čisto, živimo z njo z roko v roki.

Osrednji del besedila:

Otroci v našem vrtcu že od malih nog spoznavajo, kako zraste zelenjava, sadje, dišavnice in jagodičnice. Skupaj se učimo kako zelo pomemben je neposreden stik z zemljo, rokovanje z njo z golimi rokami. Vsi otroci imajo to zelo radi, zelo hitro pa odkrijejo, da v zemlji kar mrgoli od življenja. Spoznavamo, da so v glavnini vsi ti prebivalci prijatelji in tudi pomočniki vrtnarjev. Včasih pa najdemo tudi kakšnega prebivalca, ki ga raje odselimo iz naših vrtov.

Slika1: Spoznavamo deževnike; vir: Nataša Breznik

Slika 2: Spoznavamo slepca, breznogega kuščarja; vir: Nataša Breznik

Vsako leto si zadamo, da obnovimo eno od visokih gred. Grede pripravimo po načelu perma kulture. Gredo gradimo po plasteh: veje, nedozorel kompost, narobe obrnjena travna ruša in listje, ovčja volna, ne potiskan karton, vrtna zemlja in zrel kompost, slama za zastirko. Otroci se tega vsako leto veselijo, saj ves potreben material nabiramo skupaj že več mesecev.

Slika3: prva plast visoke grede, veje; vir: Nataša Breznik

Slika 4: četrta plast visoke grede, neoprana ovčja volna; vir: Nataša Breznik

Slika 5: peta plast visoke grede, nepotiskan karton; vir: Nataša Breznik

Slika 6: zadnja plast visoke grede, vrtna zemlja in zrel kompost in našega kompostnika; vir: Nataša Breznik

V naših gredah vsako leto posejemo in posadimo različne vrste zelenjave. Najprej skupaj z njimi načrtujemo, kaj vse si želimo pridelati, pregledamo kaj imamo v lastni shrambi semen in katera moramo dobiti. Zasaditev v vrtu vedno načrtujemo tako, da skozi glavino leta pobiramo pridelke. Sami poskušamo pridelati domače sadike. Vsako leto tudi organiziramo na nivoju celotnega vrtca Štafeto semen. Pri tem je velik poudarek na domačih, avtohtonih sortah. Ker pa je naša enota vrtca na podeželju, je vedno odziv zelo dober, saj je v naši okolici še veliko vrtilčkov. Tudi naša vrtčevska in domača shramba semen pa je kar bogata in se z leti še večja.

Slika 7: posejali smo papriko; vir: Lidija Mali

Slika 7: Posadili smo papriko; vir: Nataša Breznik

Slika 8: deklica seje grah; vir: Nataša Breznik

Slika 9: stojnica za Štafeto semen in sadik; vir: Nataša Breznik

Skozi leto vestno skrbimo za naš vrt. Ga zalivamo z deževnico, ki se nam nabira v vodnem zbiralniku, poskrbimo za zastirko, za katero uporabljamo slamo in sveže pokošeno travo, ki se še ni osemenila. Tudi jeseni poskrbimo, da je zemlja na našem eko vrt zaščiten, saj se zavedamo, kako pomembno je, da le ta ni nikoli gola. Pograbilo listje naših dreves (jablana, lipa, breza) in ga prekrijemo.

Slika 10: deževnica se zbira v vodnem zbiralniku, nato z njo zalivamo vrt; vir: Nataša Breznik

Z največjim veseljem pobiramo naše pridelke. Pri tem otroke učimo pravilnega pobiranja, da pobirajo res primerno zrele in dovolj velike plodove ter da se pri tem ne poškodujejo rastline. Vse naše pridelke potem tudi pojemo. Nekatere pojemo sveže, si jih pripravimo, skuhamo, včasih odnesemo v kuhinjo, kjer nam jih pripravi kuhar. Del našega vrta so tudi dišavnice (različne mete in melise), ki poleti obogatijo naše osvežilne napitke. Nekaj pa jih tudi posušimo in jih uporabimo za čaje. Zelišča tudi obogatijo naše jedilnike (luštrek, majaron, šetraj, drobnjak, pehtran, bazilika). Veliko jih posušimo, nekatera pa pojemo sveža v raznih jedeh. Otroke tudi navajamo, da je najboljša hrana za človeka tista, ki zraste v tistem okolju, kjer živiš. Če pa jo pridelal sam, pa je to ogromna dodana vrednost. Zasaditev v vrtu vedno načrtujemo tako, da skozi glavnilno leta pobiramo pridelke

Slika 11-15: pobiranje pridelkov iz vrta; vir: Nataša Breznik

Slika 16-19: Jeseni oz. ko so semena zrela jih pobremo in primerno shranimo; vir: Nataša Breznik

Imamo tudi mini sadovnjak, ki ga sestavljajo sliva, dve jablani in češnja ter gredo z jagodičnicami, kjer so posajene maline, šmarna hrušica, zlati ribez in jagode. Vso sadje v vrtcu pojemo sveže ali ga predelamo v peciva, napitke in marmelade. Tukaj velikokrat tudi nabiramo plodove, ki so v naši širši okolici, saj nas obdaja čista narava. Nabiramo bezgove cvetove in jagode, maline, robide, borovnice, smrekove vršičke, lešnike, koprive. Otroke tudi seznanjamo, da nam narava ogromno hrane ponuja na travnikih in gozdovih.

Stremimo tudi k temu, da je čim manj ostankov hrane. Res pa je, da so naši otroci pravi gurmani. Poskušamo jih biti dober vzgled. Povemo pa tudi, da je zdrava in kvalitetna hrana, svež zrak in gibanje tisto, kar je zelo pomembno, da smo zdravi in če smo zdravi, potem tudi lahko rastemo in razmišljamo.

Slika 20: naše jablane so tudi super plezala; vir: Nataša Breznik

V našem vrtcu vse biološke odpadke odnašamo v kompostnike. To so ostanki naših sadnih malic, biološki odpadki iz kuhinje, odpadki iz našega igrišča, košnje in eko vrta. Otroci spoznavajo kompostiranje, njegov namen, vlogo kalifornijskih deževnikov, predvsem pa, da je kompost zlato vrta. Vsako leto znova so navdušeni, ko razdiramo kompostnike in ko se res po plasteh vidi, kateri kompost

je že zrel za na vrt, kateri pa je še polen kalifornijskih deževnikov. To nam pove, da je material še ni zrel za na vrt.

Slika 21: na igrišču imamo tri kompostnike; Vir: Lidija Mali

Zaključek: Ugotavljamo, da otroci, ki sami vidijo, spremljajo in sodelujejo pri pridelavi zelenjave, sadja, dišavnic in zelišč, da so veliko boljše jedci vsega tega. Hrano znajo veliko bolj ceniti in ozavestijo njeno bogastvo. Zavedajo se, kaj vse je potrebno, da lahko nekaj pojemo. Da je potrebna kvalitetno pripravljena greda, kvalitetna semena in sadike, da je potrebno za vsako rastlino skrbeti, jo negovati. Da je zelo pomembno tudi vreme in tudi samo okolje. Da vrtnarjem narava ves čas podarja veselje in zadovoljstvo, pa naj bo to z obiskom raznih žuželk, cvetenjem, rastjo, dišavami in pridelkom. Vlagati v eko vrtove je zelo koristno. Podari nam ogromno znanja, lepih trenutkov v naravi s prijateljem ali s samo naravo, predvsem pa nas osrečuje. To so vrednote, ki jih naši otroci še kako potrebujejo, da bodo znali ceniti naravo, da bodo vedeli, zakaj jo morajo ohranjati čisto. Ker če za naravo skrbimo, jo znamo ceniti, spoštovati, nam le ta vrača z ogromno darovi, ki bogatijo naša življenja.

Kratka predstavitev avtorja: Sem Lidija Mali, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok. V vrtcu delam dobrih 21 let. Skoraj od samega začetka sodelujem pri projektih Eko šole in sem članica eko programskega sveta v našem vrtcu. Sem tudi organizacijska vodja dveh enot. Zelo pomembno se mi zdi bivanje v naravi, pa naj bo to gozd, travnik ali potok. Pomembno mi je, da pri svojem delu približam otrokom lepoto in čarobnost narave. Da znajo naravo zaznati z vsemi čutili. Da jih naučim, kaj vse nam ponuja, kar nam lahko obogati življenje, če si le tega želimo. Jim pokažem svet rastlin in živali, ki nas obdajajo. Sem tudi mama treh fantov, katerim z možem že od malega poskušava približati naravo kot neko največjo vrednot in najboljšo učilnico za življenje.

The short presentation of an author: I am Lidija Mali, the graduate educator of pre-school children. I work in a kindergarten good 21 years. Almost since an alone beginning cooperate at projects Eko of school and I am the member of eko program council in our kindergarten. I am also the organizational leader of two units. Residence seems very important to me in nature, let this be a forest, meadow or stream. It is important for me, that I draw beauty and beauty of nature near to children at my work. That they know how to fell nature with all receptors. That I teach them, something is offering us everything, which u can becomes rich life, if we are wishing for only this. I show them world of plants and an animal, that are surrounding us. I am also mother of three boys, which with a husband already from small tray to approach nature as a certain largest values and the best schoolroom for life.

Viri in literatura: Katalenič, D., Tratnjek, L., Anelj, B., (2007). Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo

Lončar, S. Idr. (2020). Samooskrba v praksi. Ljubljana: Jasno in glasno d.o.o.

